

ΠΑΡΕΜΒΥΛΗ

Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2011 • Τεύχος 98 • Τιμή τεύχους: 3€

Αφιέρωμα

"Η οικονομική κρίση
και οι συνέπειές της
σε Εκκλησία,
εθνικά θέματα
και καθημερινότητα"

Συνεντεύξεις

π. Θεμιστοκλής Μουρτζανός
κ. Άγγελος Συρίγος
κα Ελένη Καραγιάννη

π. Ευαγγέλιου Γκανά:
"η ανθρώπινη ελευθερία και το
θέλημα του Θεού"

Ο Παπαδιαμάντης στο σήμερα!

Το μαρτύριο του... Σταυρού!
Απόφαση-σταθμός του ΕΔΔΑ

**ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ
ΡΕΠΟΡΤΑΖ
ΑΠΌΨΕΙΣ
ΥΚΆΛΟΝ
ΡΑΔΙΟΚΑΤΑΓΡΑΦΈΣ**

...η ραδιοφωνική
συντροφιά της Χ.Φ.Ε.
καταγράφει
την επικαιρότητα!

Κάθε Σάββατο, 7-8μμ,
στους 91,2 fm της
Πειραιϊκής Εκκλησίας!

...εδώ η φωνή
μας ακούγεται
δυνατά!

ΟΛΗ Η ΕΛΛΑΔΑ ΜΙΑ ΠΑΡΕΑ!

Η "Παρεμβολή" ετοιμάζεται να
γιορτάσει το 100ό της τεύχος
μαζί με τους αναγνώστες της
απ' όλη την Ελλάδα!

100ό ΤΕΥΧΟΣ!

Ένα τεύχος φτιαγμένο από
όλους εσάς! Γράψτε τους
προβληματισμούς, τις
νεανικές σας ανησυχίες,
μιλήστε μας για την
χριστιανική κίνηση στην
περιοχή σας, στείλτε
φωτογραφίες, σκίτσα και ό,τι
άλλο σας εκφράζει, ατομικά
ή ομαδικά, με τη χριστιανική
σας συντροφιά και ελάτε να
"τα πούμε" στις σελίδες του
100ού μας τεύχους!

Όροι συμμετοχής

- Στείλτε τις συνεργασίες σας μέχρι τις 30 Νοεμβρίου 2011 στο xfe@xfe.gr ή στη διεύθυνση: Καρύτση 14, 10561 Αθήνα, με την ένδειξη "Για το 100ό τεύχος Παρεμβολής", σημειώνοντας καθαρά το ονοματ/μο, την ιδιότητά σας, και κάποια στοιχεία για να επικοινωνήσουμε μαζί σας (email, τηλ, διεύθυνση).
- Τα κείμενα, δεν πρέπει να ξεπερνούν τις 1.000 λέξεις. Τα θέματά τους μπορεί να είναι πνευματικά, φοιτητικά, κοινωνικά, επιστημονικά, διηγήματα, ποιήματα, μαρτυρίες, ρεπορτάζ. Ομοίως και για τις λοιπές συνεργασίες (σκίτσα, φωτογραφίες κ.ά.)
- Η Συντακτική Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να μην δημοσιεύσει συνεργασίες που δεν συνάδουν με το ύφος και το σκοπό του περιοδικού ή να τις συντέμνει κατά την κρίση της. Το υλικό που θα παραληφθεί δεν επιστρέφεται.

Η οικονομία των ανθρώπων και η οικονομία του Θεού

Έλληνες και ξένοι οικονομολόγοι και αναλυτές έγραψαν πολλά για την ελληνική κρίση, το ελληνικό χρέος και την αναδιάρθρωσή του. Μία κρίση που, όπως επεσήμανε ο Αρχιεπίσκοπος και πολλοί Ιεράρχες, είναι πρωτίστως πνευματική. Εν πρώτοις, αντιφατικές, ωστόσο, με μια δεύτερη ματιά, απόλυτα συσχετισμένες οι δύο θεωρήσεις, αποτελούν η πρώτη συνέπεια της δεύτερης. Καταναλώνουμε περισσότερα απ' όσα παράγουμε. Κι αυτό είναι μία στάση ζωής που πήρε ανεξέλεγκτες διαστάσεις και ανάγεται στην πνευματική ρηκότητα και μονοτονία.

Χωρίς νόημα ζωής, εγκλωβισμένοι σε ένστικτα και εγωισμούς, προσβλέποντας για λύση στο «δελτίο των 8» από το «μεγάλο» κανάλι, ναρκώνουμε τη συνείδησή μας με κατανάλωση, απαντώντας με shopping therapy στην πνευματική μας ατροφία. Και τότε το «άσκοπο συναγωνίζεται το παράλογο και τον αγώνα κερδίζει πάντα το τραγικό», κατά τη ρήση του αγίου Ιουστίνου Πόποβιτς. Καταναλώνουμε για να βρούμε νόημα ύπαρξης μέσα από την κατανάλωση. Ένα «διότι» στα «γιατί» της ύπαρξής μας. Γι' αυτό και το σενάριο της χρεωκοπίας φαντάζει με «ξαφνικό θάνατο». Η μείωση της καταναλωτικής δύναμης με «μείωση του προσδόκιμου ζωής»...

Απέναντι στα παιχνίδια των κερδοσκόπων, των οίκων αξιολόγησης, των Μνημονίων, Μεσοπροθέσμων, cds και των λοιπών στοιχείων της οικονομίας των ανθρώπων, ο Θεός αντιπροτείνει τη δική του οικονομία, την αγάπη του. Μια οικονομία που δεν καταρρέει ποτέ, που δεν γνωρίζει ύφεση. Δεν γνωρίζει χρέος προς αναδιάρθρωση αφού αυτό το αποπληρώσε οριστικά για 'μας Άλλος – με Αίμα. Μια οικονομία σε συνεχή αναπτυξιακή τροχιά αγιότητας, χωρίς επιλεκτική χρεωκοπία, αλλά με καθολική σωτηρία. Μια

οικονομία που χρηματοδοτείται, όχι από ανθρώπους που δανείζουν, αλλά από τον Θεό που χαρίζει. Και, παρ' ότι η οικονομία αυτή δίνει λύση στα δυσκολότερα της ύπαρξης, δεν παραβλέπει τα ευκολότερα, την οικονομία των υλικών αυτής της γης. Ιστορικό παράδειγμα, ο μεγάλος της οικονομίας του Θεού, οικονομολόγος Ηλίας, ο Προφήτης που έλυσε το οξύτατο οικονομικό πρόβλημα της εποχής του¹.

Όταν η οικονομία των ανθρώπων καταρρέει, επαναλάμβανε το μυστικό του Ηλία «Ζή Κύριος ό Θεός τών δυνάμεων» (Γ' Βασ. Ιζ' 1). Αν επενδύσεις εμπιστευόμενος την οικονομία αυτή θα δεις θαύματα. Τότε, η πρόνοια του Θεού θα σου φέρει φαγητό ακόμα και με αρπακτικά². Τότε, η αγάπη των ανθρώπων θα σου φέρει στο δρόμο σου την χήρα των Σαρεπτών της Σιδωνίας. Και η «δράξ ἀλεύρου ἐν τῇ ὕδρίᾳ καί το ἔλαιον ἐν τῷ καψάκῃ» (Γ' Βασ. Ιζ' 12) δεν θα τελειώνουν ποτέ. Μόνο πες το «ναί» και μέσα σου αφέσου λέγοντας «Ζή Κύριος ό Θεός τών δυνάμεων». Είναι ο μόνος ΔυΝαΤός για να σε βγάλει απ' την κρίση.

#Συναΐν

- 1 Με υπόδειξη του Θεού, ο Ηλίας κρύφτηκε στο χείμαρρο Χορράθ (Χερίθ), ανατολικά του Ιορδάνη όπου έπινε νερό από τον χείμαρρο για να γλιτώσει την τριετή ανοβρία που είχε φέρει λιμό στη χώρα. Κάθε πρωί και βράδυ, ο Θεός έστελνε στον Ηλία με κόρακες, ψωμιά και κρέας για να τρέφεται. Η τριετής ξηρασία μνημονεύεται και από τον ιστορικό Ιώσηπο (Ιουδαϊκή Αρχαιολογία, VII, 13:2).
- 2 «Καί οί κόρακες ἔφερον αὐτῷ ἄρτους τό πρωῒ καί κρέας τό δείλης» (Γ' Βασ. Ιζ' 6).

Ιδιοκτήτης: Χριστιανική Φοιτητική Ένωση
Ορθόδοξο Χριστιανικό Σωματείο
Καρύτση 14 - 105 61 Αθήνα
Τηλ. - Fax: 210 32.37.154
www.xfe.gr • e-mail: xfe@xfe.gr
www.paremboli.gr • paremboli@xfe.gr

Διευθύνεται από συντακτική επιτροπή.
Η Σύνταξη διατηρεί το δικαίωμα να μη δημοσιεύει
ή να συντέμνει τα κείμενα κατά την κρίση της.

Εκδότης - Υπεύθυνος κατά νόμο:
Ελευθέριος Μπαλάκος

Διευθυντής Σύνταξης:
Παναγιώτης Φαραντάτος

Συντακτική επιτροπή:
Παναγιώτης Παπαγεωργίου,
Αναστασία Μπισάνη,
Αγγελική Καϊκάνη

Υπεύθ. Μην/νωσης:
Διονυσία Μαγούλη, Βασίλης Κυρβασιλίδης

Καλλιτεχνική επιμέλεια:
Καλλιόπη Βγόντζα, Βασίλης Πεσλής

Φωτογραφική επιμέλεια:
Αγάπη Παπαγεωργίου

Εκτύπωση:
«Λυχνία», Υιοί Θ. Βγόντζα
Ανδραβίδας 7, Χαμόμυλο Αχαρνών,
Τηλ. 210 34.10.436

Τιμή τεύχους: 3€

Συνδρομή Εξωτερικού: 17€ • Συνδρομή Εσωτερικού: 10€
Αριθμός άδειας: 868 • Κωδικός: 5475

Περιεχόμενα

ΙΟΥΛ - ΑΥΓ - ΣΕΠ 2011 | Έτος ΚΓ' | Τεύχος: 98

- 1 Σύνταξη
- 2 Περιεχόμενα
- 3 Η οικονομική κρίση και οι συνέπειές της
- 4 Η οικονομική κρίση ως πρόκληση Ιεραποστολής
- 7 Οικονομική κρίση και εθνικά θέματα
- 11 Η οικονομική κρίση και η καθημερινότητά μας
- 14 Η κρίση της ελληνικής κοινωνίας - κυρίαρχες ερμηνείες
- 16 Το αλφαβητάρι της κρίσης
- 20 Αντί γκάλοπ...
- 21 Ο πλούτος και η φτώχεια - Αγίου Ιωάννου Χρυσοστόμου
- 24 Ο Παπαδιαμάντης στο σήμερα
- 28 Το καθαρότερο πράγμα της Δημιουργίας
- 30 Η ανθρώπινη ελευθερία και το θέλημα του Θεού
- 33 Το μαρτύριο του Σταυρού
- 36 Ο Μενεξές - διήγημα
- 37 Άγιος Νεκτάριος
- 40 Έχουμε Δημοκρατία;
- 42 Συμβαίνουν...
- 44 Θέματα πνευματικής ζωής
- 45 Η φωνή των Πατέρων
- 46 Δραστηριότητες
- 48 Βιβλιοπαρουσιάσεις
- 49 Με τα μάτια κλειστά - ποίημα

ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ

- Μην ξεχνάτε να ανανεώνετε εγκαίρως τη συνδρομή σας. Στην ετικέτα του πλαστικού φακέλου αναγράφεται η ημερομηνία λήξης της συνδρομής, π.χ. εάν γράφει 31/12/08 σημαίνει ότι οφείλεται η συνδρομή των ετών 2009, 2010 και 2011.
- Η ανανέωση της συνδρομής μπορεί να γίνει με τέσσερις τρόπους:
 - α) στα γραφεία της Χ.Φ.Ε στην Αθήνα, οδός Καρύτση 14 (4ος όροφος)
 - β) στα βιβλιοπωλεία «ΖΩΗ»: Αθήνα (Καρύτση 14), Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Λάρισα
 - γ) με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση του περιοδικού (Καρύτση 14 Τ.Κ. 105 61 Αθήνα)
 - δ) ηλεκτρονικά μέσω διαδικτύου, στην ιστοσελίδα: www.xfe.gr

Γενικά για θέματα μηχανογράφησης τηλεφωνείτε στο 693 4607 276

- Κάθε συνδρομή ισχύει για το ημερολογιακό έτος, δηλ. από 1/1 - 31/12. Αυτό σημαίνει ότι θα αποστέλλονται τα προηγούμενα τεύχη του έτους, εκτός αν υπάρχει διαφορετική δική σας υπόδειξη.
- Εάν για κάποιο λόγο επιθυμείτε να μην λαμβάνετε πλέον την "Παρεμβολή", ενημερώστε μας. Διαφορετικά το τεύχος θα αποστέλλεται και η συνδρομή σας θα εκκρεμεί.
- Εάν αλλάξει η διεύθυνσή σας, ενημερώστε μας εγκαίρως γράφοντάς μας και τα παλιά και τα νέα στοιχεία σας.
- Περιμένουμε τις παρατηρήσεις, τα σχόλια, τις αντιρρήσεις και τις προτάσεις σας για την "Παρεμβολή"!

Η Φωτογραφία του τεύχους

Μαθήματα ορθογραφίας για καλύτερη ζωή!

Όταν πέρσι, τέτοια εποχή στο σημείωμα της «Σύνταξης» είχαμε αναφερθεί στην ανατροπή των εργασιακών και ασφαλιστικών κεκτημένων και στην ανεργία για τις συνεπακόλουθες οικονομικοκοινωνικές συνέπειες της ελληνικής κρίσης, κάποιοι θεώρησαν την γραφή υπερβολική. Η ελληνική οικονομική κρίση, όμως, ως φαινόμενο πολυσύνθετο είναι γεγονός. Το ίδιο και οι συνέπειές της, εντός και εκτός Ελλάδας που, ένα χρόνο μετά, μοιάζουν να έχουν ξεπεράσει κάθε πρόβλεψη...

Στο παρόν τεύχος, προσπαθήσαμε να ψηλαφήσουμε τις συνέπειες της κρίσης σε τρεις βασικούς άξονες. Κατ' αρχάς, στη ζωή μας ως Εκκλησίας, δεύτερον στα εθνικά μας θέματα και, τρίτον, στην καθημερινότητά μας. Είναι η οικονομική κρίση πρόκληση επανευαγγελισμού των Ελλήνων και υπό

ποιες συνθήκες; Πώς επηρεάζει η οικονομική μας εξάρτηση τα εθνικά θέματα; Και εν τέλει, κατά πόσο έχουν αλλάξει οι καθημερινές μας συνθήκες, το περιβάλλον που σπουδάζουμε, ζούμε ή εργαζόμαστε;

Τους προβληματισμούς μας μοιραστήκαμε με τρεις ανθρώπους κατ' επιλογή, οι οποίοι κατέθεσαν τις προσωπικές τους απόψεις επί των ανωτέρω ερωτημάτων. Κατεβήκαμε, επίσης, στο Σύνταγμα και συνομιλήσαμε με τους «Αγανακτισμένους», ενώ συζητήσαμε με νέους ανθρώπους στις σχολές

μας για τους φόβους και τις αγωνίες τους.

Στις σελίδες που ακολουθούν, η «Παρεμβολή» φιλοξενεί τις απόψεις που κατατέθηκαν¹ με την ελπίδα να γονιμοποιήσουν τη σκέψη και να ωθήσουν σε αντίδραση, στην κατεύθυνση του συνθήματος που ήταν κρεμασμένο σε ένα πανό, στην πλατεία Συντάγματος: «Γίνε η αλλαγή που θες να δεις!»

1 Οι απόψεις μεταφέρονται αυτούσιες, όπως κατατέθηκαν, χωρίς να εκφράζουν απαραίτητα και την γνώμη των συντακτών.

Η οικονομική κρίση ως πρόκληση ιεραποστολής

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ με τον
π. ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗ ΜΟΥΡΤΖΑΝΟ,
Υπεύθυνο Γραφείου Νεότητας
Ι. Μ. Κερκύρας, Παξών
και Διαποντίων Νήσων

«Π»: Όπως έχει διατυπωθεί από πολλούς, η κρίση που διέρχεται αυτή τη στιγμή η Ελλάδα είναι κρίση, πρωτίστως πνευματική. Πού οφείλεται, κατά τη γνώμη σας, η πνευματική αυτή ρηχότητα που μας έφτασε ως εδώ;

π. Θ. Μ.: Η πνευματική μας ρηχότητα οφείλεται στο γεγονός ότι τα τελευταία τριάντα χρόνια τουλάχιστον απουσιάζει ένα όραμα κοινωνιοκεντρικό. Η πατρίδα μας μεταλλάχθηκε στο εσωτερικό της σε μία ατομοκεντρική κοινωνία και αυτό μπορεί εύκολα να το διαπιστώσει κάποιος στην πολιτική, στην παιδεία, στην οικονομία, στην υγεία, ακόμη και στην Εκκλησία. Επικράτησε η νοοτροπία ότι υπάρχω για τον εαυτό μου και μόνο. Δεν βλέπω τη ζωή μου με γνώμονα και τους άλλους, δεν στηρίζω την πορεία μου στο πώς μπορεί να είμαι χαρούμενος και ικανοποιημένος σε μία χαρούμενη και ικανοποιημένη κοινωνία, δεν με ενδιαφέρουν οι άλλοι.

Θα έλεγα ότι η απουσία της αγάπης ως κύριου προσανατολισμού στα κίνητρα και τα έργα μας, όπως και στο στοχασμό μας, αποτελεί την κύρια αιτία για την πνευματική ρηχότητα. Και αγάπη δεν σημαίνει μόνο καλές πράξεις, αγαθοεργίες. Αγάπη σημαίνει να μην κάνω κάτι που προσβάλλει τον άλλο και τον εαυτό μου. Αυτή η στάση ζωής δεν

επιβάλλεται δια των νόμων. «Βιώνεται στον μέσα κόσμο μας, αυτόν που χάσαμε» (Αλκ. Ιωαννίδης).

«Π»: Στην Ελλάδα της κρίσης που επιδεινώνεται συνεχώς, πλήττοντας ιδιαίτερα τους νέους, ποιος ο ρόλος και ποια η ευθύνη της Εκκλησίας απέναντι σ' αυτόν τον κόσμο;

π. Θ. Μ.: Ως Εκκλησία υφιστάμεθα μία μεγάλη πίεση από ένα τμήμα της κοινωνίας, το οποίο είτε θεωρεί την πίστη άχρηστη ή περιορίζει την αξία της στο πόσα χρήματα ή πόση φιλανθρωπία μπορεί να ασκήσει η Εκκλησία. Διαρκώς έχουμε κατά νουν να αναδεικνύουμε το όντως μεγάλο φιλανθρωπικό μας έργο, χωρίς όμως να επισημαίνουμε στην κοινωνία ότι δεν είναι η κύρια αποστολή μας το «διακονεῖν τραπέζαις» (Πραξ. 6: 2). Η Εκκλησία υπάρχει για να υπενθυμίζει στους ανθρώπους το Χριστό. Ο Χριστός πρωτίστως φανέρωσε στους ανθρώπους την οδό της Βασιλείας του Θεού κι αυτή περνά από τις καρδιές μας. Αν δεν επιζητήσουμε την μεταμόρφωσή μας σε υπάρξεις που θα πιστεύουμε, θα χαιρόμαστε που είμαστε χριστιανοί, θα πορευόμαστε με λαμπάδα την Ανάσταση, τότε διαρκώς θα θυμίζουμε ένα φιλανθρωπικό σωματείο, χρήσιμο μεν, χωρίς όμως μεταμορφωτική πνοή.

Συζητώντας με πολλούς νέους ανθρώπους δεν μπορώ να πω ότι πρέπει να είμαστε απόλυτα ευχα-

ριστημένοι από την μαρτυρία που δίνουμε. Ανηκούμε στην Εκκλησία της Ελλάδος και όλοι, από τον Αρχιεπίσκοπο μέχρι τον τελευταίο κληρικό, κατηχητή, επίτροπο, ψάλτη, πιστό, δίνουμε τον αγώνα μας για να σώσουμε οτιδήποτε σώζεται. Ωστόσο, έχω την αίσθηση ότι ο ιός της ατομοκεντρικής αλλοτρίωσης ή η επανάπαυσή μας στην φιλανθρωπική προσφορά ή ο εγκλωβισμός μας σε έναν αναχωρητισμό εκ των δρωμένων του κόσμου και η υιοθέτηση μιας μονομερούς εσχατολογικής προοπτικής, που μας κάνει να θεωρούμε ότι η Εκκλησία δεν είναι για να ασχολείται με την ιστορική πραγματικότητα, αλλά για να προετοιμάζει τον άνθρωπο για την αιωνιότητα και μόνο γι' αυτήν, αποτελούν σημεία στα οποία, κατά τη γνώμη μου, τόσο η θεολογία, όσο και ο καθένας μας καλούμαστε να προβληματιστούμε και να εξετάσουμε αλλιώς τις προοπτικές.

«Π»: Γιατί είναι σημαντικός ο επαναγγελισμός του κόσμου σήμερα;

π. Θ. Μ.: Για να κατανοήσει ο κόσμος ότι η αγιότητα αποτελεί την μοναδική του αληθινή διέξοδο και για να ξεπεράσει την κρίση. Άγιος είναι αυτός που προσφέρει στον άλλο. Από την προσευχή και το λόγο, μέχρι το πιάτο το φαγητό και τα τρόφιμα. Όχι όμως αποσπασματικά, αλλά συνολικά.

Η Εκκλησία υπάρχει για να γίνεται «τὰ πάντα τοῖς πάσι» (Α' Κορ.

9: 22). Αυτό ο κόσμος δεν μπορεί να το κατανοήσει, γιατί βρίσκεται στην λογική να ζητά οι πέτρες να γίνουν ψωμί. Και η Εκκλησία χρειάζεται να τολμήσει σήμερα μέσα από τον λόγο, την κατήχηση, τη διακονία της, τη λατρεία της, να υπενθυμίσει τον λόγο του Χριστού «οὐκ ἐπ’ ἄρτῳ μόνον ζήσεται ἄνθρωπος» (Ματθ. 4: 4) και να καλέσει τους χριστιανούς να πορευθούν μιλώντας και ζώντας αληθινά πνευματικά.

«Π»: Υπό ποιες προϋποθέσεις και με ποια μέσα μπορεί η Εκκλησία να ανταποκριθεί στις κρίσιμες στιγμές που διερχόμαστε, δεδομένου ότι, αφ’ ενός ο κόσμος έχει άμεσες και συγκεκριμένες ανάγκες, αφ’ ετέρου, ότι πλέον με το διαδίκτυο και τα λοιπά μέσα κοινωνικής δικτύωσης, είμαστε μπροστά σε νέες προκλήσεις; π. Θ. Μ.: Η Εκκλησία μπορεί να συμβάλει στην αλλαγή νοοτροπίας την οποία έχει ανάγκη ο κόσμος. Αυτό δεν μπορεί να επιτευ-

χθεί στην ενορία ή στα μοναστήρια. Αυτή η συνάντηση έχει ως κέντρο της την μετοχή στο Σώμα και το Αίμα του Χριστού, αλλά και την εξακρίνιση της ενότητας που η θεία κοινωνία προσφέρει σε κάθε πτυχή της ζωής μας. Εδώ χρειάζεται ένας επαναπροσδιορισμός της έννοιας της Ενορίας. Σκεφτόμαστε μέσα από κριτήρια, τα οποία η πραγματικότητα έχει θέσει στο περιθώριο. Ενορία, τουλάχιστον στις πόλεις, δεν είναι πλέον ο γεωγραφικός τόπος στον οποίο βρίσκεται ένας ναός, αλλά εκεί όπου ο καθένας αναπαύεται. Αναδιοργάνωση της Ενορίας σημαίνει αγιασμό της καρδιάς των ποιμένων και ρίψη της σαγήνης του πνεύματος για να ελκυσθούν οι άνθρωποι, δηλαδή έμφαση στην ιεραποστολή. Η εμμονή σε γεωγραφικά κριτήρια αποτελεί περιχαράκωση της Εκκλησίας σε ένα παρελθόν, το οποίο στην πράξη δεν λειτουργεί. Γι’ αυτό και πολλά μοναστήρια σήμερα λειτουργούν ως ενορίες.

μας, οι οποίοι δεν περιχαράκωνταν δογματικά σε θέματα θεολογίας και ηθικής, αλλά προσλάμβαναν τα επιτεύγματα, τις ιδέες, την πρόοδο του κόσμου και τα παρείχαν στους ανθρώπους υπό το πρίσμα της ορθόδοξης διδασκαλίας.

Ο λόγος της Εκκλησίας σήμερα πάσχει από φόβο για τον κόσμο ή από άκριτη απόρριψή του. Η εκκοσμίκευση όμως δεν έχει να κάνει με τον διάλογο με τον κόσμο, αλλά με την υποταγή μας στην αμαρτία και την άρνηση των θεμελιωδών αληθειών και πρακτικών της πίστης μας, χάριν του εκσυγχρονισμού μας. Αν η Εκκλησία, δηλαδή όλοι εμείς, τολμήσουμε να κάνουμε τις ενορίες, τα μοναστήρια, τις κατασκηνώσεις, τις κατηχητικές συνάξεις, τους κύκλους Αγίας Γραφής, τα συσσίτια και τα ιδρύματα χώρους αληθινής συνάντησης με το Θεό και τον κόσμο, χώρους διδασχής των ηθασαυρών της παράδοσής μας (π.χ. της ποίησης των εκκλησιαστικών κειμένων), τότε

Η Εκκλησία υπάρχει για να γίνεται «τὰ πάντα τοῖς πάσι» (Α΄ Κορ. 9: 22). Αυτό ο κόσμος δεν μπορεί να το κατανοήσει, γιατί βρίσκεται στην λογική να ζητά οι πέτρες να γίνουν ψωμί. Και η Εκκλησία χρειάζεται να τολμήσει σήμερα μέσα από τον λόγο, την κατήχηση, τη διακονία της, τη λατρεία της, να υπενθυμίσει τον λόγο του Χριστού «οὐκ ἐπ’ ἄρτῳ μόνον ζήσεται ἄνθρωπος» (Ματθ. 4: 4) και να καλέσει τους χριστιανούς να πορευθούν μιλώντας και ζώντας αληθινά πνευματικά.

χθεί αν η Εκκλησία, δηλαδή όλοι εμείς οι ταγοί της δεν θυμίσουμε στον εαυτό μας και στους ανθρώπους ότι πρωτίστως η Εκκλησία υπάρχει για δύο λόγους.

Ο πρώτος είναι να βρίσκουν οι άνθρωποι το Χριστό, μέσα ιδίως από την λατρευτική ζωή, από τη συνάντηση τόσο μ’ Εκείνον και τους Αγίους, όσο και με τους πλη-

Ο δεύτερος λόγος ύπαρξης της Εκκλησίας είναι να προσφέρει παιδεία στους ανθρώπους. Και δεν είναι μόνο αγιοπνευματική η παιδεία της Εκκλησίας, δηλαδή η ασκητική και αγαπτική θεώρηση του κόσμου. Είναι και η θύραθεν. Χρειάζεται να επανέλθουμε στο πνεύμα και την πράξη των μεγάλων Πατέρων της παράδοσής

υπάρχει ελπίδα. Κι αυτό δεν μπορεί να συμβεί χωρίς αξιοποίηση όλων των σύγχρονων μέσων, που ο πολιτισμός μας προσφέρει. Ο άνθρωπος, ο οποίος μολιάζεται με ένα ανοικτό πνεύμα, μεταφέρει τόσο την ασκητική-πνευματική διάσταση όσο και την γνώση που λαμβάνει σε κοινωνικό επίπεδο. Αποβάλλει την κυριαρχία του εγωκε-

ΠΑΡΕΜΙΣΛΗ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
με τον κ. ΑΓΓΕΛΟ ΣΥΡΙΓΟ,
Επίκουρο Καθηγητή του Διεθνούς
Δικαίου και της Εξωτερικής Πολιτι-
κής στο Τμήμα Διεθνών και Ευρω-
παϊκών Σπουδών του Παντείου Πα-
νεπιστημίου, Δικηγόρο.

Οικονομική κρίση και εθνικά θέματα

«Π»: Πώς επηρεάζει μια οικονομι-
κή κρίση την εξωτερική πολιτική μιας
χώρας;

κ. Α. Σ.: Με διάφορους τρόπους. Η
πιο απλή περίπτωση είναι οι ελληνι-
κές επιχειρήσεις. Η Ελλάδα για πολ-
λά χρόνια είναι κυρίαρχος στον χώ-
ρο των Βαλκανίων μέσω των ελλη-
νικών επιχειρήσεων. Τώρα που αυ-
τές οι επιχειρήσεις πλήττονται, εί-
ναι φυσιολογικό οι επενδύσεις και
η έμμεση επιρροή μας στο εξωτε-
ρικό να μειώνεται. Αντιστοίχως, η
έλλειψη χρημάτων μειώνει τη δυ-
νατότητα έμμεσης επιρροής μέσω
των Μη Κυβερνητικών Οργανώσε-
ων, που πολλές φορές χρηματοδο-
τούνται από το κράτος για να δη-
μιουργήσουν δίκτυα συνεργασιών.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο, όταν
ασχολείσαι από το πρωί έως το βρά-
δυ με το θέμα του χρέους, οι δυνά-
μεις σου αναλώνονται σε αυτό. Κα-
τά συνέπεια περιορίζονται οι άλλοι
τομείς, στους οποίους μπορείς να
ασκήσεις πολιτική.

Ο τρίτος και πιο σοβαρός τρόπος
που επηρεάζει αρνητικά η οικονο-
μική κρίση την εξωτερική πολιτική,
είναι πως όταν παρακαλās τον άλ-
λον να σου δώσει χρήματα κι είσαι
σε μια διαδικασία διαπραγματεύσε-
ως μαζί του, μειώνονται οι δυνατό-
τητες να του πεις να ασκήσει πίεση
στον άλλον, να βρεθεί λύση π.χ. στο
κυπριακό ή στο σκοπιανό.

«Π»: Ποιός ο ρόλος της Ελλάδας στο
σημερινό διεθνές σύστημα;

κ. Α. Σ.: Ας δούμε πρώτα τις πε-
ριοχές που έχουμε δυνητικά σοβα-
ρό ρόλο, που «παίζουμε», όπως λέγε-
ται. Είμαστε μια χώρα της Ευρώπης,
επομένως «παίζουμε» στην Ε.Ε.. Εί-
μαστε χώρα των Βαλκανίων, άρα
«παίζουμε» στην βαλκανική περιο-
χή και στην περιοχή του Ευξείνου
Πόντου. Είμαστε μια χώρα, που δε-
σπόζει γεωγραφικά στην Ανατολική
Μεσόγειο. Τέλος, είμαστε μία χώρα,
η οποία έχει το μεγαλύτερο διεθνή
στόλο στον κόσμο, οπότε «παίζου-
με» σε παγκόσμιο επίπεδο σε σχέση
με την εμπορική ναυτιλία. Εκ των
πραγμάτων ο ρόλος μας είναι εξαι-
ρετικά περιορισμένος στην Ε.Ε., δι-
ότι στην Ε.Ε είμαστε στη διαδικα-
σία δώσε λεφτά, κάνε μεταρρυθμί-
σεις, μείωσε τις δαπάνες, δεν παίρ-
νεις λεφτά, θα πτωχεύσεις, κτλ. Στα
Βαλκάνια και στην Ανατολική Με-
σόγειο δυστυχώς έχουμε ξεχάσει
πάνω από μία δεκαετία τον ρόλο
μας. Όσο για την ελληνική παγκό-
σμια ναυτιλία, εμείς οι ίδιοι δημι-
ουργούμε προβλήματα, όπως φάνη-
κε από την κατάργηση του Υπουρ-
γείου Εμπορικής Ναυτιλίας και το
διαμοιρασμό των αρμοδιοτήτων σε
2-3 υπουργεία.

«Π»: Ποια είναι και πώς μπορούν
να αξιοποιηθούν τα όποια γεωπο-
λιτικά, οικονομικά και στρατηγικά
πλεονεκτήματα της χώρας μας στα
Βαλκάνια και περαιτέρω στην Ευ-
ρώπη;

κ. Α. Σ.: Στη φάση που είμαστε

δεν πιστεύω στην αξιοποίηση αλ-
λά στη διατήρηση. Πρέπει να κολ-
λήσουμε όπως η πεταλίδα στο βρά-
χο. Σκάνε πάνω της τα πιο άγρια κύ-
ματα, αλλά αυτή παραμένει κολλη-
μένη εκεί. Πρέπει να περιφρουρή-
σουμε τα δικαιώματά μας, τα συμ-
φέροντά μας, το ζωτικό μας χώρο.
Είμαστε σε φάση εντελώς αμυντική
με δύο πολύ σημαντικά προβλήμα-
τα. Το πρώτο είναι το πρόβλημα με
την Τουρκία σε σχέση με το Αιγαίο,
τη Θράκη και την ανατολική Μεσό-
γειο και το δεύτερο είναι το κυπρια-
κό. Ως τρίτο, θα έβαζα τα πρόβλημα
των Σκοπίων, που όμως δεν προκα-
λεί τους ίδιους άμεσους κινδύνους.

«Π»: Πολλοί αναλυ-
τές υποστηρίζουν
ότι, με δεδο-
μένη την
από-

λυτη εξάρτηση από τους διεθνείς δανειστές/επιτηρητές μας, δεν έχουμε την δυνατότητα ανάπτυξης πρωτοβουλιών για την επίλυση των χρόνιων διαφορών με τους γείτονές μας. Διαφαίνεται στον ορίζοντα κάτι τέτοιο; Εάν ναι, ποιες οι συνέπειες για την πατρίδα μας;

κ. Α. Σ.: Όπως σας είπα, δεν είναι πλέον κατάλληλη στιγμή να επιλύσουμε χρόνια ζητήματα. Δεν είμαστε διαπραγματευτικά ισχυροί. Η επιρροή μας μέσω συμμαχιών είναι εξαιρετικά χαμηλή αυτή την περίοδο.

Σίγουρα υπάρχουν κινήσεις που μπορεί να γίνουν και να μας προσδώσουν ισχύ. Μία από αυτές είναι η θέσπιση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (της ΑΟΖ) στις θάλασσές μας. Μία δεύτερη κίνηση σχετίζεται με τη μεταφορά στην Ευρώπη των μεγάλων κοιτασμάτων που φαίνεται ότι υπάρχουν έξω από την Κύπρο και το Ισραήλ. Επίσης, πρέπει να κάνουμε συμμαχίες στα Βαλκάνια, να έχουμε άποψη για τα Βαλκάνια και να είμαστε αξιόπιστος συνομιλητής για την περιοχή μας.

Εκείνο που με ανησυχεί είναι οι διαπραγματεύσεις για πολλά δήθεν δευτερεύοντα θέματα, που, όμως, σφραγίζουν τη συνολική, μεγάλη εικόνα. Είναι θέματα που συχνά παρουσιάζονται ως τεχνικές διευθετήσεις μικρής πολιτικής σημασίας. Να σας δώσω ένα παράδειγμα: Το 2003, προκειμένου να υποδεχθούμε τα εκατομμύρια των τουριστών που υποτίθεται ότι θα έρχονταν στη χώρα μας λόγω των Ολυμπιακών, συμφωνήσαμε με την Τουρκία για τους αεροδιάδρομους του Αιγαίου. Επρόκειτο για ανατροπή μίας πολιτικής δεκαετιών που είχε τη μορφή τεχνικής διευθετήσεως. Δεν σχολιάζω εάν ήταν καλή η κακή για τα ελληνικά συμφέροντα η συμφωνία. Το ζητούμενο είναι ότι θεωρήθηκε ως τεχνικό θέμα και δεν συζητήθηκε, όπως θα έπρεπε.

Το λέω αυτό διότι οι διερευνητικές επαφές Ελλάδος - Τουρκίας είναι πλέον στον 42ο γύρο. Έχουμε μπει σε συζητήσεις ουσίας για αρκετά θέματα, ερήμην του ελληνικού λαού. Δεν έχει ενημερωθεί ούτε το υπουργικό συμβούλιο, ούτε η Βουλή για το τι ακριβώς συμβαίνει. Οι διαπραγματεύσεις γίνονται σε επίπεδο εμπειρογνομόνων και δυο-τριών πολιτικών που δίνουν την κατεύθυνση. Αυτή, όμως, η κατεύθυνση δεν γίνεται γνωστή, όπως πρέπει να συμβαίνει σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα. Δεν περνά από τη βάση της κριτικής.

«Π»: Με την προσοχή των Ελλήνων στραμμένη αποκλειστικά στη γιγάντια οικονομική μας κρίση, τα γνωστά ως εθνικά θέματα εξωτερικής πολιτικής (Αιγαίο, Κύπρος, ονομασία του κράτους των Σκοπίων) έχουν φύγει από τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων και από την κορυφή της αιτζέντας των τηλεοπτικών δελτίων ειδήσεων. Είναι τυχαία αυτή η αποσιώπηση;

κ. Α. Σ.: Έχετε προσέξει ότι δεν έχουμε σχεδόν κανένα ανταποκριτή του ελληνικού τύπου μόνιμα εγκατεστημένο στις βαλκανικές πρωτεύουσες; Υπάρχουν μόνον στην Αλβανία, αλλά εκεί οφείλεται στο ότι προέρχονται από την ελληνική μειονότητα. Πώς να έχεις άποψη για μια περιοχή, την οποία δεν ξέρεις; Οπότε δεν είμαι βέβαιος ότι η «εκδίωξη» του σκοπιανού από τις πρώτες ειδήσεις του τύπου είναι πρόβλημα των τελευταίων μηνών ή ετών. Γενικότερα δεν συζητάμε τέτοια θέματα. Τον Οκτώβριο του 2010 η Ε.Ε.

έλαβε απόφαση να εισέρχονται αλβανοί πολίτες στο έδαφος της χωρίς βίζα. Ήταν κάτι εξαιρετικά σημαντικό για τους Αλβανούς. Πιθανότατα ήταν ότι καλύτερο μπορούν να προσδοκούν για την Ε.Ε τα επόμενα 10-15 χρόνια. Ήταν κάτι, στο οποίο η Ελλάδα συναίνεσε, χωρίς να το συζητήσει κανείς, χωρίς να ακουσθεί στον ελληνικό τύπο. Ουσιαστικά το πρόβλημα που έχουμε στην Ελλάδα με τα εθνικά θέματα είναι ότι δεν λειτουργεί σωστά και ο τύπος. Σε μία κοινωνία που ενημερώνεται κυρίως από την τηλεόραση έχουμε περίπου μονοθεματικά δελτία ειδήσεων. Εκ των πραγμάτων όλα αυτά τα θέματα χάνονται.

«Π»: Παρατηρούμε ότι εξωτερική μας πολιτική δεν είναι διεκδικητική στα καίρια εθνικά ζητήματα. Επιπλέον έχει δοθεί η αίσθηση πως επηρεάζεται από εξωτερικούς παράγοντες (πχ. Σε ό,τι αφορά στην ανακήρυξη της ελληνικής Αποκλειστικής Οικονομικής

Ζώνης και σε συνδυασμό με την υφαλοκρηπίδα, έχει αφεθεί ευρύ πεδίο δράσεων στην Τουρκία, χωρίς καμιά ουσιαστική αντίδραση. Επιπλέον, σε ό,τι αφορά το Μακεδονικό, προξένησε αλγεινή εντύπωση ότι, τη μέρα που ξεκίνησε η εκδίκαση της προσφυγής των Σκοπίων εναντίον της Ελλάδας στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης κ. Θ. Πάγκαλος υποστήριξε ανοιχτά το δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού των πολιτών της ΠΓΔΜ!), ενώ π.χ. η Τουρκία έχει δείξει μεγαλύτερη σθεναρότητα στα εθνικά της θέματα. Πού οφείλεται αυτό;

κ. Α. Σ.: Ας συγκρίνουμε τις καίριες επιλογές που έκανε η Ελλάδα και η Τουρκία στον 20ο αιώνα. Πρώτον, η Ελλάδα ήταν με την σωστή πλευρά στον Α Παγκόσμιο Πόλεμο, παρά τον επώδυνο τρόπο, που οδήγησε στον εθνικό διχασμό. Δεύτερον, η Ελλάδα πήγε με τη σωστή πλευρά και στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, μια αιματηρή και δύσκολη επιλογή. Τρίτον, ήμασταν με τη σωστή πλευρά κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Τέταρτον δούλεψαμε και ενταχθήκαμε στην Ε.Ε. Δηλαδή έχουμε μέσα στον 20ο αι-

ώνα 4 καίριες, 4 σωστές αποφάσεις. Πάμε τώρα στην Τουρκία: η Τουρκία πήρε την λάθος πλευρά στον Α Παγκόσμιο Πόλεμο. Ακολούθησε ουδέτερη στάση στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, γεγονός που την έσωσε από τα δεινά του πολέμου αλλά την έδιωξε από το τραπέζι των νικητών. Στον Ψυχρό Πόλεμο πήγε με τη σωστή πλευρά. Τέλος, δεν είναι μέσα στην Ε.Ε διότι δεν έκανε τη σωστή επιλογή όταν έπρεπε. Δηλαδή έχουμε απ' την μία μεριά, τέσσερις σωστές ελληνικές αποφάσεις και απ' την άλλη μιάνιση.

Πάμε στον 21ο αιώνα. Το στοίχημα για εμάς ήταν να μπει η Κύπρος στην Ε.Ε.. Η Τουρκία είχε απειλήσει με casus belli, εάν έμπαινε. Η Κύπρος μπήκε με δυσκολία, αλλά μπήκε! Και ο Ελληνισμός διασφάλισε ότι ένα κομμάτι του είναι πολύ πιο ασφαλές απ' ό,τι ήταν πριν. Η ένταξη δεν ήρε, δυστυχώς, τα αποτελέσματα της Τουρκικής εισβολής και κατοχής. Διασφαλίζει όμως τον

Ελληνισμό στο νησί και δημιουργεί προϋποθέσεις για να αρθεί το καθεστώς αυτό. Η δεύτερη σωστή επιλογή, και εδώ αναφέρομαι στον ελληνισμό γενικότερα, ήταν η απόρριψη του σχεδίου ΑΝΑΝ. Σε επισκόπηση πήραμε δύο σωστές αποφάσεις στον 21ο αιώνα. Βλέπουμε ότι η Ελλάδα έκανε πολλές σωστές επιλογές σε κορυφαία θέματα. Αντιθέτως, η δήθεν ευέλικτη και ισχυρή Τουρκία έκανε κυρίως λάθος επιλογές σε κορυφαία θέματα.

«Π: Μπορούμε ως Έλληνες πολίτες να κάνουμε κάτι για όλα αυτά ή είναι προδιαγεγραμμένη η πορεία μας από την πολιτική ηγεσία της χώρας μας;

κ. Α. Σ.: Και βέβαια μπορούμε. Παρά τα μειονεκτήματα και τον λαϊκισμό που επέδειξε σε πολλά θέματα το κίνημα των «αγανακτισμένων», άφησε θετικό πρόσημο. Είναι σημαντικό ότι βγήκαν κάποιοι άνθρωποι στον δρόμο αντί να κάθονται στον καναπέ. Βεβαίως, αυτοί που είναι μέσα στην Βουλή, δεν έπεσαν από τον ουρανό. Εμείς οι ίδιοι τους εκλέξαμε. Εάν θέλαμε να είμαστε τίμιοι με τους εαυτούς μας, αντί να μουντζώνουμε με τα δυο χέρια τη Βουλή, θα έπρεπε με το ένα χέρι να μουντζώνουμε τους εαυτούς μας. Η πολιτική ηγεσία είναι ο καθρέφτης της κοινωνίας. Δεν μπορείς να έχεις έναν λαό με υψηλό φρόνημα και αρχές, κι αυτός ο λαός να πηγαίνει εκών-άκων να ψηφίζει ανθρώπους που είναι φαιδροί. Σίγουρα υπήρχαν καλύτεροι να ψηφίσουμε. Αλλά προτιμούσαμε αυτούς που διευκόλυναν την καθημερινότητα μας. Τι θα προκύψει από αυτή την τρικυμία; Δεν μπορώ να ξέρω. Θυμάμαι, όμως τον Άρθουρ Κάιςτλερ που στο βιβλίο του «Σταυροφορία χωρίς σταυρό» γράφει: «Εχω ξεκινήσει τον αγώνα μου. Δεν ξέρω ποιος είναι ο τελικός σκοπός, αλλά ξέρω ότι από αυτό το πράγμα θα προκύψει κάτι

καινούργιο, θα γεννηθεί ένας νέος Θεός». Από αυτήν την κατάσταση που βιώνουμε θα γεννηθεί κάτι καινούργιο. Δεν μπορούμε να το προδιαγράψουμε, αλλά είναι καλό το ότι αγωνιζόμαστε. Ο φόβος μου είναι μην τυχόν η γέννα είναι πολύ βίαιη. Αν και κάποιες φορές καταλήγω στο συμπέρασμα ότι ίσως θα ήταν ο μοναδικός τρόπος για να αλλάξουν ορισμένα πράγματα ριζικά στην χώρα.

«Π»: Η Τουρκία έχει προμηθευτεί 32 από τα 48 γεφυροποιητικά μηχανήματα που υπάρχουν στην Ευρώπη και τα οποία μπορεί να χρησιμοποιήσει μόνο στον Έβρο.¹ Αυτό το έχει τονίσει ιδιαίτερα και ο κ. Βασίλειος Μαρκεζίνης στο πρόσφατο βιβλίο του «Μια νέα εξωτερική πολιτική για την Ελλάδα».

κ. Α. Σ.: Τα μηχανήματα αποτελούν ένδειξη στόχων. Σε αντίθεση με εμάς, η Τουρκία έχει μια ηγεσία που ξέρει τι θέλει. Έβαλε την Τουρκία σε μια σειρά. Οδήγησε στην οικονομική της ανάκαμψη. Προσπαθεί να αποκαταστήσει τις πληγές που άφησε πίσω του ο κεμαλισμός, τη βίαιη αποκοπή του λαού από την ισλαμική παράδοση. Έχει σαφώς μία οθωμανική αντίληψη της θέσεως της Τουρκίας. Αυτό συνιστά κίνδυνο για την Ελλάδα. Από την άλλη μεριά, παραφράζοντας λίγο τον Καβάφη θα έλεγα ότι «Υπεροψίαν και μέθην» έχει ο Ερντογάν. Αυτό ίσως καταστεί μοιραίο για τα σχέδιά του. Και να θυμάστε αυτό που έλεγε ο Κολοκοτρώνης «Οι Έλληνες είναι τρελοί, αλλά έχουν Θεό γνωστικό». Πρέπει, βέβαια, να βάλουμε κι εμείς το χέ-

ρι μας για να σωθούμε. Για παράδειγμα, οι Ευρωπαίοι φοβούμενοι ότι κατάρρευση της Ελλάδας θα διέλυε την ευρωζώνη μας στήριξαν οικονομικά. Η σημερινή στήριξη δεν αρκεί. Πριν ζητήσουμε, όμως, αναθεώρηση των δεδομένων, θα πρέπει πρώτα να δείξουμε ότι προσπαθούμε να ανταποκριθούμε σε όσα συμφωνήσαμε.

«Π»: Μια τελευταία ερώτηση, το Οικουμενικό Πατριαρχείο πιστεύετε πως είναι, όπως ακούγεται συχνά από αναλυτές, «χαμένη υπόθεση»; Πρέπει να ασχολείται η Ελλάδα με αυτό;

κ. Α. Σ.: Κατ' αρχάς, χαμένες υποθέσεις δεν υπάρχουν. Χαμένες υποθέσεις είναι μόνον αυτές που εγκαταλείπουμε. Να σας δώσω ένα παράδειγμα. Η Κρήτη μετά την επανάσταση του 1821 και τις αλλεπάλληλες επαναστάσεις που έκανε καθ' όλο τον 19ο αιώνα, «χάθηκε» για την Ελλάδα 8-9 φορές. Το 1912 έγινε, επιτέλους, η ένωση. Αυτό οφειλόταν στους Κρητικούς, που ακόμη και στις πιο μαύρες ημέρες δεν είπαν ότι η ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα ήταν μια χαμένη υπόθεση.

Ο θεσμός του Οικουμενικού Πατριαρχείου είναι ένας από τους αρχαιότερους θεσμούς του κόσμου. Πρέπει να προστατευθεί και να επιβιώσει. Με το Πατριαρχείο πρέπει να προσδιορίσουμε με σαφήνεια από τι κινδυνεύει και να το αντιμετωπίσουμε. Υπάρχει ένα νομαρχιακό διάταγμα, ένας τεσκερές από το 1923. Αυτός προσδιορίζει τους όρους εκλογής του Οικουμενικού Πατριάρχη. Ορίζει ότι πρέπει να είναι τούρκος υπήκοος και μέλος της ενδημούσας συνόδου της Τουρκίας. Παρά την τρομακτική μείωση του ελληνικού ομογενειακού πληθυσμού στην Τουρκία, είναι βέβαιον ότι θα εκλεγεί ακόμη ένας Πατριάρχης μετά τον Βαρθολομαίο. Αντιθέτως, δεν είναι διόλου βέβαιον κατά

πόσο θα εκλεγεί και ο μεθεπόμενος Πατριάρχης. Επομένως το ζητούμενο είναι να απαλλαγεί το Πατριαρχείο από παρόμοιες δεσμεύσεις.

Το άνοιγμα της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης δεν λύνει το πρόβλημα. Η Χάλκη είχε νόημα όταν πρωτοετέθη το 1971. Τότε υπήρχαν στην Πόλη μερικές δεκάδες χιλιάδες ομογενείς. Σήμερα, με 2.000-3.000 ομογενείς, κατά βάση υπέργηρους η αναγέννηση του Πατριαρχείου δεν μπορεί να προέλθει από την ομογένεια. Πρέπει να αλλάξουν ριζικά οι όροι. Ο Βαρθολομαίος έχει κάνει κάποιες καλές κινήσεις. Στη δωδεκαμελή Ιερά Σύνοδο έχει τοποθετήσει εδώ και μερικά χρόνια έξι μέλη που δεν είναι Τούρκοι. Θεωρητικώς αυτοί θα μπορούσαν να πάρουν μέρος σε μια εκλογή. Ζήτησε, επίσης, και δόθηκε τουρκική υπηκοότητα σε κάποιους Μητροπολίτες του Οικουμενικού Θρόνου εκτός Τουρκίας για να μπορούν να πάρουν μέρος σε μια τέτοια διαδικασία. Απομένει να φανεί στην πράξη πως θα λειτουργήσουν αυτές οι κινήσεις, όταν έλθει η ώρα. Η γνώμη μου είναι ότι πρέπει να απελευθερωθεί εντελώς η διαδικασία, όπως συμβαίνει με την Αίγυπτο που όποιος εκλέγεται Πατριάρχης Αλεξανδρείας παίρνει αυτόματως την αιγυπτιακή υπηκοότητα. Τότε θα μπορούσαν να συμμετέχουν κανονικά πλέον στην εκλογή όλες οι Μητροπόλεις του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

«Π»: κ. Συρίγο σας ευχαριστούμε πολύ!

Επιμέλεια:

Λεωνίδας Μαρκαντωνάτος
φοιτ. Διεθνών & Ευρωπαϊκών
Σπουδών Παντείου Παν/μίου

Αναστασία Μπιτσάνη
φοιτ. Πολ. Μηχ/κών Ε.Μ.Π

1 σ.σ. το θέμα αποκάλυψε η «ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ» το καλοκαίρι του 2009 με τίτλο «Γέφυρες πολέμου στήνει στον Έβρο η Τουρκία».

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ με την
κα ΕΛΕΝΗ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ,
Ψυχίατρο- ψυχοθεραπεύτρια

Η οικονομική κρίση και η καθημερινότητά μας

«Π»: *Επιδρά η οικονομική κρίση στην ψυχολογία του ατόμου; Εάν ναι: Τί επιφέρει η ανεργία στην ψυχική υγεία ενός ανθρώπου;*

Ε. Κ.: Η οικονομική κρίση οπωσδήποτε επιδρά στην ψυχολογία των ανθρώπων. Προκαλεί αίσθημα ματαιώσης – ότι ο κόπος δεν θα τύχει της ανάλογης αμοιβής. Δημιουργεί έντονη ανασφάλεια γιατί το περιβάλλον και οι κοινωνικές συνθήκες δεν εμπνέουν εμπιστοσύνη επένδυσης. Συνεχώς επικρέμαται ως Δαμόκλειος σπάθην η απειλή της απώλειας εργασίας με αποτέλεσμα να οδηγεί σε ανταγωνισμούς, συγκρίσεις με συναδέλφους και φοβίες.

Η ανεργία δημιουργεί αίσθημα αποτυχίας, ανικανότητας, απογοήτευσης, παραίτησης, μιζέριας, εξάρτησης. Ιδιαίτερα εάν ο άνεργος έχει να συντηρήσει οικογένεια αισθάνεται πολύ μεγάλη πίεση και άγχος γιατί, όντας υπεύθυνος για τη ζωή και τη φροντίδα των εξαρτημένων μελών, βιώνει μεγάλη ενοχή, τρωτότητα και προσωπική ακύρωση.

«Π»: *Παρατηρούμε πως τον τελευταίο καιρό, αυξάνονται τα ποσοστά ανεργίας, εγκληματικότητας, αυτοκτονιών. Αυτές οι αυξήσεις, σχετίζονται απόλυτα μεταξύ τους;*

Ε. Κ.: «Ενός κακοῦ μύρια ἔπονται». Η εργασία φέρνει καταξίωση, δίνει δυνατότητα στον άνθρωπο να δημιουργήσει και να προσφέρει, του δίνει κύρος, αξία και

κοινωνική αναγνώριση - η ανεργία τον καταργεί. Η εγκληματικότητα που δυστυχώς συναντάμε στις μέρες μας προέρχεται από απελπισμένους ανθρώπους, οι οποίοι έχουν χάσει κάθε ελπίδα και φέρονται σαν να μην έχουν τίποτα άλλο να χάσουν – η απελπισία τους τυφλώνει, η ζωή των άλλων δεν έχει καμία αξία, αφού δεν έχει ούτε η δική τους. Αναφέρομαι κυρίως σε μετανάστες που βρίσκονται διωγμένοι από τον τόπο τους, σε μία χώρα που δεν θα επιθυμούσαν να βρίσκονται, χωρίς προοπτική να αλλάξει τίποτα. Όσον αφορά τις αυτοκτονίες έχουν αυξηθεί με την οικονομική κρίση και συχνά παρατηρούνται σε ανθρώπους που είχαν στηρίξει όλη την εικόνα τους στην οικονομική αίγλη. Σε μια διαρκή αναζήτηση περισσότερου κέρδους, βρέθηκαν εντελώς εκτός προϋπολογισμού – καθώς ανατράπηκαν τα δεδομένα με την οικονομική κρίση – και κατέρρευσαν. Είναι πολύ θλιβερό το γεγονός ότι δεν τους συγκράτησε η επίπτωση που θα είχε η αυτοκτονία τους στην οικογένειά τους.

«Π»: *Ποιες οι επιπτώσεις στην οικογένεια; Οι νέοι άνθρωποι διστάζουν να προχωρήσουν στον γάμο και στη δημιουργία μιας οικογένειας; Ακόμα παρατηρούμε πως η μορφή της οικογένειας αλλάζει από πυρηνική σε μεταβατική ή μονογονεϊκή. Για ποιους λόγους υπάρχουν αυτές οι αλλαγές σε σχέση με τη γενικότερη ύφεση;*

Ε. Κ.: Υπάρχει ένα γενικότερο κλίμα απογοήτευσης, το οποίο αποτρέπει την εξέλιξη. Υπάρχουν όμως και πολλοί νέοι άνθρωποι που δυστυχώς βρήκαν ένα άλλοθι στην οικονομική κρίση για να μην δεσμευτούν και δημιουργήσουν οικογένεια. Υπάρχουν άνθρωποι που όλα τα ανάγουν σε οικονομικά μέγεθ. Πολλές φορές η μονογονεϊκή οικογένεια ενισχύεται από υπερπροστατευτικούς γονείς που ενισχύουν την επιστροφή στο σπίτι.

«Π»: *Βλέπουμε τον τελευταίο καιρό το κίνημα των Αγανακτισμένων! Άνθρωποι ανεξαρτήτως ηλικίας, πολιτικών ιδεών, πεπεισμένων αντιδρούν, ή τουλάχιστον προσπαθούν να αντιδράσουν! Υπό το καθεστώς της κρίσης αυτής θεωρείται πως αυξάνεται στον άνθρωπο η συλλογική ευθύνη; Αρχίζει πιεσμένος από όλη αυτή την κατάσταση να νοιάζεται για τον συνάνθρωπό του, ή κλείνεται περισσότερο στο καβούκι του και στη μοναξιά της απελπισίας του;*

Ε. Κ.: Συμβαίνουν και τα δύο, καθώς ο τρόπος αντίδρασης του κάθε ανθρώπου εξαρτάται από την στάση του γενικά απέναντι στη ζωή. Για πολλούς, η δυσκολία ενισχύει το αίσθημα της αδικίας και της δυσπιστίας απέναντι στην πολιτική ηγεσία, στον διευθυντή, στους γείτονες, στους συνανθρώπους. Υπάρ-

χουν όμως και άνθρωποι που αρχίζουν να ελπίζουν περισσότερο στην συλλογικότητα και την δύναμη των ενωμένων για ένα σκοπό ομάδων, αφήνοντας στην άκρη την υπερβολική επένδυση στην αυτονόμηση. Αξίζει να θυμηθούμε επίσης τα γεγονότα του Δεκεμβρίου του 2008, όπου, ενώ υπήρχε συλλογική αντίδραση, στην ουσία υπήρχαν παράλληλες μοναξίες που για προσωπικές ματαιώσεις και απογοητεύσεις κατέστρεφαν και τρομοκρατούσαν.

«Π»: Η στάση του κράτους είναι η αναμενόμενη στα κοινωνικά και προνοιακά θέματα όσον αφορά την κρίση ή είναι αποστασιοποιημένο; Ποιές είναι οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στις κοινωνικά εύλωτες ομάδες;

Ε. Κ.: Είναι αλήθεια ότι γίνονται περικοπές από τον κρατικό προϋπολογισμό όσον αφορά τα προνοιακά ζητήματα. Οι κοινωνικά εύλωτες ομάδες παραμελούνται. Γι' αυτό το λόγο είναι πολύ μεγάλης σημασίας η προσφορά εθελοντών που μπορούν και να εμπνέουν και να παρακινούν και άλλους ανθρώπους στην πληρότητα της υπέρβασης των στενών ατομικών ορίων και του μοιράσματος.

«Π»: Πώς η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την ψυχολογία των νέων ανθρώπων στην καθημερινότητά τους; Μπορείτε να μας πείτε προτάσεις – διεξόδου από την κρίση;

Ε. Κ.: Οι νέοι άνθρωποι ιδιαίτερα εκείνοι που βρίσκονται σε φάση που ετοιμάζονται να αυτονομηθούν από τους γονείς τους βιώνουν φόβο και ανασφάλεια. Οι υπερπροστατευτικοί γονείς δυστυχώς συχνά εκμεταλλεύονται την κατάσταση και εμποδίζουν την καλή αυτονόμηση των παιδιών καταφέροντας με οικονομικές παροχές να παρατείνουν την παραμονή στο σπίτι. Αξίζει οι νέοι άνθρωποι να εμπιστευτούν τη ζωή που ανθίζει μέσα τους και να προτείνουν την δική τους δημιουργική λύση, να επιβεβαιώσουν ότι ο μοναδικός δρόμος του καθενός χαράσσεται καθώς πορεύεται.

Οι νέοι άνθρωποι καλούνται σήμερα να ξεπεράσουν το βόλεμα το οποίο κοστίζει πολύ ακριβά, καλούνται να μην παγιδευτούν στην υπερκατανάλωση και στην άμεση ικανοποίηση υλικών αγαθών. Είναι αλήθεια ότι η προηγούμενη γενιά της στέρησης έχει παίξει ρόλο στο να οδηγηθεί η τωρινή στην υπερκατανάλωση. Οι γονείς που δεν απόλαυσαν τη ζωή με κάποιο τρόπο

πο οδήγησαν τα παιδιά τους σε μια απόλαυση χωρίς δέσμευση «εγώ διψώ πολύ, εσύ να πιείς νερό, μήπως και ξεδιψάσω».

Οι νέοι καλούνται να ανακαλύψουν την ομορφιά των απλών πραγμάτων. «Τίς ἔστιν πλούσιος; Ὁ ἐπ' ὀλίγῳ ἀναπαυόμενος». Ἡ ἀπό το λίγο, ὅπως λέει ο ποιητής φτάνεις πιο σύντομα οπουδήποτε. Είναι υπέροχο να μπορεί ένας νέος να χαρεί μια συναυλία ἀπὸ τα ἀπέναντι βράχια και ὄχι μέσα στο θέατρο του Λυκαβηττοῦ, να νιώσει φιλοξενία και ελευθερία καθισμένος σε ἓνα παγκάκι κι ἀπολαμβάνοντας την παρέα των φίλων του. Είναι υπέροχο να γεμίζει η καρδιά και οι αισθήσεις είτε ἀπολαμβάνεις ἓνα ακριβό δείπνο είτε μοιράζεσαι ἓνα υπέροχο νηιοβασίλειο ἢ ἓνα περίπατο κάτω ἀπ' τα ἄστρα. Μήπως είναι καιρός η διασκέδαση να ξαναγίνει ψυχαγωγία – ἀγωγή ψυχῆς – και να ξαναπεράσει στα χέρια μας κι ὄχι να εγκαταλείπεται σε ἄλλους που ἀναλαμβάνουν

εποχῆς, τις ιδιαίτερες δυσκολίες, ἀλλὰ και τις ιδιαίτερες δυνατότητες. Ἐχοντας στηρίξει την ἐλπίδα του και την ἐμπιστοσύνη του στο Θεό, μπορεί να σταθεῖ δίπλα στον συνάνθρωπο και να ἀφουγκραστῇ τα προβλήματά του.

Ο χριστιανὸς νέος γνωρίζει να μετατρέπει τις υλικές δυσκολίες σε πνευματικές ευκαιρίες, να ἐνεργοποιεῖ συν Θεῷ τη δημιουργικότητά του ἀξιοποιώντας τα χαρίσματα – τάλαντα που ο Θεὸς του ἐμπιστεύτηκε.

Ο χριστιανὸς νέος ἀγωνίζεται, ἐνὼ ταυτόχρονα, ξέρει να υπομένει δημιουργικά και ἐνεργητικά χωρίς να ἀνέχεται, χωρίς να περιθωριοποιεῖται και ἀναζητᾷ τη δική του προσωπική δημιουργική ἀπάντηση στα ἐμπόδια που παρουσιάζονται. Κινεῖται στα πλαίσια μιας ορθόδοξης στάσης, ὅπου οι ἐπενδύσεις δεν ἀφοροῦν μόνο τον περιορισμένο υλικὸ πλουτισμό, ἀλλὰ συνάμα δεν υποτιμούν και το υλικὸ στοιχείο.

«Π»: Μπορεῖ κατὰ τη γνώμη σας ἡ οικονομικὴ κρίση να ἀποτελέσει ἀφορμὴ να πλησιάσουμε ξανά ο ἓνας τον ἄλλο και να ἐρθοῦμε πιο κοντὰ στον Θεό;

Ε. Κ.: Κάθε κρίση ἐμπεριέχει την ἐννοια του κινδύνου και συνάμα την ἐννοια της ευκαιρίας. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι που ἀνακάλυψαν τις πραγματικές τους δυνατότητες μόνο ὅταν κλήθηκαν να ἀντιμετωπίσουν δυσκολίες. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι που μετὰ τη διάγνωση μιας σοβαρῆς νόσου ἀλλάξαν ἐντελῶς και υιοθέτησαν μια υγιή και αισιόδοξη στάση ζωῆς.

Ὅσον ἀφορὰ τις σχέσεις με τους συνανθρώπους, ἀς θυμηθοῦμε τις ἐλληνικές κοινότητες στον παραδοσιακὸ χώρο που ἔμαθαν οι ἄνθρωποι να συνεργάζονται καθὼς ἀντιμετώπιζαν το ἀγὸν ἐδαφος, τη φτώχεια, την πείνα ἢ τον κοινὸ ἐχθρό.

Ἡ προσέγγιση του Θεοῦ δεν μπορεί να ἐκπίπτει σε ἀναζητήση ενός μαγικοῦ καταφυγίου στην πε-

Κάθε κρίση ἐμπεριέχει την ἐννοια του κινδύνου και συνάμα την ἐννοια της ευκαιρίας. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι που ἀνακάλυψαν τις πραγματικές τους δυνατότητες μόνο ὅταν κλήθηκαν να ἀντιμετωπίσουν δυσκολίες.

ἐπ' ἀμοιβῇ να μας κάνουν ευτυχημένους;

«Π»: Ποια πρέπει να εἶναι ἡ στάση ενός χριστιανοῦ νέου σε ὅλο αὐτό;

Ε. Κ.: Ο χριστιανὸς νέος κατ' ἀρχὰς ποτὲ δεν κινεῖται ἀτομικά. Ἐνδιαφέρεται γιὰ τα κοινωνικά θέματα, δεν ἐπαναπαύεται στην ἀτομικὴ ευημερία, δεν ἐπιδιώκει την ἀτομικὴ σωτηρία. Γνωρίζει ὅτι πρέπει να ἀφήσει την ἐποχή του να τον ἐπηρεάσει χωρίς να τον «παραχαράξει». Είναι σημαντικό να ἀντιλαμβάνεται τον παλμό της

Ο χριστιανὸς νέος καλεῖται να δώσει την προσωπική του μάχη στο ἐργασιακὸ περιβάλλον – ἢ να το οραματισθεῖ – ὅπου θα υπερασπίζεται την τιμιότητα, θα ἀρνεῖται το εὐκόλο κέρδος, τις μίζες, την ἐκμετάλλευση των ἄλλων και τη διαφθορά. Καλεῖται ὄχι ἀπλῶς να ἀρνηθεῖ το κακό, ἀλλὰ να παράγει το καλὸ. Καλεῖται να ἐμπιστευτεῖ την ἐυεργετικὴ δύναμη του καλοῦ που ἀπλώνεται στον κόσμον, να υπερασπisteῖ την ἀξία της ἐργασίας και της κοινωνικῆς προσφοράς που δεν ἀποτιμάται μόνο σε χρήματα.

ρίοδο κρίσης. Ἡ διαρκὴς ἀναζήτηση του Θεοῦ και της εικόνας Του στους ἀνθρώπους οδηγεῖ στην ολοκληρωμένη ἀνάδειξη του εαυτοῦ και στην πληρότητα της ὑπαρξης.

Επιμέλεια:

Αγγελικὴ Καλκάνη

*φοιτ. Ἡλεκτρολόγων Μηχανικῶν
& Μηχανικῶν Ὑπολογιστῶν ΕΜΠ*

Σταύρος Θεοφίλου

*φοιτ. Τμ. Κοινωνικῆς Ἐργασίας
ΑΤΕΙ Αθήνας*

Η κρίση της ελληνικής κοινωνίας και οι κυρίαρχες ερμηνείες της

Η πρόσφατη οικονομική κρίση ανέδειξε με τον πλέον χαρακτηριστικό τρόπο τη σοβαρότητα παθογένειας της Ελληνικής κοινωνίας η οποία υφίσταται εδώ και αρκετά χρόνια. Θα ήταν αφέλεια να πιστέψει, βέβαια, κανείς ότι αυτή αφορμάται αποκλειστικά και μόνο από την οικονομική κακοδιαχείριση, από τα σκάνδαλα που αφορούν τη διασπάθιση του δημόσιου πλούτου ή από τη στατιστική απόδειξη των κάθε λογής αδιεξόδων. Βέβαια, κρίσιμο στοιχείο στην ανάλυση και ερμηνεία του προβλήματος **είναι η επιβολή του μοντέλου της Παγκοσμιοποίησης**. Και αυτό όμως πρέπει να εξεταστεί στο πεδίο της κυριαρχίας του σε όλα τα επιμέρους επίπεδα ζωής. Παρακάτω θα αναφερθούν οι παράγοντες εκείνοι που καταδεικνύουν ότι η κρίση αυτή είναι πρωτίστως ηθική, αλλά και συνακόλουθα κοινωνική, πολιτική, ίσως και βαθύτερα πνευματική και πολιτιστική.

Ξεκινώντας από τον κοινωνικό χώρο, διαπιστώνει ανενδοίαστα κανείς την ύπαρξη ποικίλων μορφών κοινωνικού ελέγχου αλλά και μηχανισμών χειραγώγησης της κοινής γνώμης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, κυρίως, με την **κατάληψη** του δημόσιου χώρου από τη δυναμική της εμπορικής τηλεόρασης. Η ευρύτατη απήχηση των νέ-

ων ιντεράκτιβ τηλεοπτικών παιχνιδιών στα οποία κυριαρχούν παραληρηματικές και εκρηκτικές καταστάσεις με ψευδοσυγκρούσεις και θεατρικές αλληλοεξοντώσεις, δεν παύει να είναι δείκτης πολιτισμού. Επιπλέον, η εξοικείωση με τη βωμολοχία και τον αμοραλιστικό ερωτισμό των σήριαλ πιστοποιεί την παράδοση της δημόσιας σφαίρας στα ιδιωτικά πάθη με θλιβερό απότοκο την αναπηρία του ανθρώπου, ο οποίος αδυνατεί να διακρίνει τη χαρά από την απόλαυση, το ηθικό από το ανήθικο.

Δεν πρέπει, βέβαια, εδώ να παραγνωρίσουμε και τη σπάταλη προσφορά εικόνων επιτηδευμένης ανηθικότητας στις διαφημίσεις ή την προτυποποίηση ενός τρόπου ζωής που συνοδεύονταν από πισίνες, πρόσβαση στα πιο ακριβά ξενοδοχεία, ασυνήθιστες ή και ανίερες δήθεν απολαύσεις. Πρότυπο αποτελεί ακόμα και τώρα όχι ο μαχόμενος οικογενειάρχης αλλά το στέλεχος εταιρείας που εργάζεται δώδεκα ώρες την ημέρα. Αυτός προβάλλεται από τα life-style έντυπα και αυτό που εντέλει επιβραβεύεται είναι η μειωμένη αυτονομία της ζωής του.

Στο κοινωνικό, όμως, πεδίο εντοπίζει κανείς και τον καταναλωτικό ηδονισμό ο οποίος έχει ισοπεδώσει οτιδήποτε μπορεί να διασώσει πνευματικά και ηθικά μια κοινωνία. Στους μητροπολιτικούς χώρους της καταναλωτικής ευδαιμονίας επιτελεία και φορείς διαχείρισης της εμπορικής κουλτούρας σφετερίζονται τα πάντα. Παρασύρουν ακόμα και τους έφηβους, συγκεντρώνοντάς τους σε πολυχώρους θεάματος και ψυχαγωγίας. Μοναδικός στόχος τους, βέβαια, παραμένει η μεγιστοποίηση του κέρδους και η προετοιμασία τους ώστε να είναι μελλοντικά ιδανικοί καταναλωτές. Η αδυναμία, όμως, βίωσης αυτού του καταναλωτικού ονείρου, από την άλ-

λη, επιφέρει μια ακύρωση της επιθυμίας αφού πλέον ο πολίτης βλέπει στη θέση του υλιστικού παροξυσμού έναν βίαιο οικονομικό καταναγκασμό. Αυτός ο καταναγκασμός στην πιο ήπια μορφή του συνεπάγεται στερήσεις καθημερινών –μέχρι τώρα– υλικών απολαύσεων και στην πιο σκληρή μπορεί να οδηγήσει στην ανεργία ή και στην ανέχεια. Τέλος, ο προσπλητισμός του κοινωνικού σώματος παγιδεύει και κάποιους μοντέρνους μεσοαστούς οι οποίοι στρέφονται σε έναν new age εσωτερισμό ή την όποια δήθεν θεραπευτική θρησκευτικότητα αναζητώντας λύσεις στο πρόβλημα της κατάθλιψης σε διάφορες μυστικιστικές, παγανιστικές ή άλλες γραφικές ψευδοθρησκείες. **Είναι σαφές βέβαια πως τέτοια ψυχοπαθολογικά αδιέξοδα μπορούν να αντιμετωπιστούν μόνο στα πλαίσια μιας πνευματικής ζωής εν αγάπη. Μιας αγάπης θυσιαστικής που προϋποθέτει την προσφορά και όχι την εγωκεντρική βίωση του κόσμου και μιας -εν πολλοίς- οδυνηρής πραγματικότητας.**

Η εν λόγω κρίση, όμως, έχει και αμιγώς πολιτικά χαρακτηριστικά που σχετίζονται και με τη σημερινή ιδεολογική συγκρότηση της ελληνικής κοινωνίας. Από τη μια, η ανακατασκευή ενός εθνικού παρελθόντος στη βάση του αναθεωρητισμού επεδίωξε την αποσύνδεση του νεοέλληνα από έναν γνήσιο πατριωτισμό ο οποίος –ειρήσθω εν παρόδω– ποτέ δεν έπαψε να έχει κυρίαρχα ιδεολογική αναφορά. Πάνω απ' όλα είναι συναίσθημα (αγάπη για την πατρίδα) και όχι οικονομικό διακύβευμα. Αυτό, για τους καταστροφολογούντες οικονομιστές που ισχυρίζονται ότι σήμερα αναδύεται ένας νέος πατριωτισμός, ο οποίος συνδέεται με μια «φορολογική συνείδηση», κακέκτυπη. Από την άλ-

λη, η εικόνα μιας Ελλάδας περιουσιμμένης στο φως μιας σεβαστής και διδακτικής αρχαιότητας, μιας «παγκόσμιας» Ελλάδας για τουριστική χρήση. Στη δεύτερη εκδοχή ενσωματώνεται και η φανταστική εικόνα των Ελλήνων ως φορέων μιας πολυδιάστατης και πολύτροπης αριστείας η οποία παραμένει κενό γράμμα, αφού η πατριωτική συνείδηση περιορίζεται σε αυτάρεσκες εθνορομαντικές δηλώσεις χωρίς περιεχόμενο. Και οι δύο αυτές εκδοχές συνιστούν υπαρκτή τελικά μιαν αντίφαση η οποία βουλιάζει στα νερά μιας ατέρμονης καταστροφολογίας η οποία συντηρείται αλλά και διευρύνεται εξαιτίας μιας εθνικά βιωμένης κατάθλιψης που προκαλεί η οικονομική διάλυση.

Το πνευματικό και ευρύτερα πολιτιστικό υπόβαθρο αυτής της κρίσης συνοψίζεται και στην άναρχη **πληθώρα** νέων υποτιθέμενων αξιών, η οποία επίσης δεν αναπτύσσεται εν κενώ ιστορικού (και πολιτικού) οξυγόνου. Μια τέτοιου τύπου απάθεια υπακούει στη γενικότερη αξιακή αποδόμηση η οποία εμφανίζεται ως νομοτέλεια της παγκοσμιοποιητικής προοπτικής. Χαρακτηρι-

κληρώνει το δεκάλογο με την εντολή «θα απελευθερώσεις τις ορμές σου και θα αναζητήσεις ηδονή χωρίς όρια!». Όλα τα παραπάνω βρίσκουν την επιβεβαίωσή τους στην παρακμάζουσα ελληνική κοινωνία.

Σ' αυτό το πλαίσιο της ιδεολογικής άπνοιας και του απολίτικου τρόπου ζωής οι πλέον αντιφατικοί σχηματισμοί ιδεών προκαλούν ένα πολιτιστικό ρήγμα άνευ προηγουμένου. Ένας νέου τύπου ολοκληρωτισμός αναδύεται. Τη στιγμή, για παράδειγμα, που η πολυφωνία των απόψεων έχει τη διανοητική ηγεμονία στο κοινωνικό στερέωμα, οι νοητικοί χάρτες που έχουν διαμορφωθεί στην κοινωνία μας υποδεικνύουν ως θεωρίες συνωμοσίας τον όποιο ευαίσθητο ηθικά και πνευματικά αντιρρητικό λόγο και ενοχοποιούν τις εγρήγορες συνειδήσεις. Έτσι, ακυρώνουν εν τοις πράγμασι κάθε προσπάθεια ηθικής και διανοητικής μεταρρύθμισης της ελληνικής κοινωνίας.

Το συμπέρασμα προκύπτει αβίαστα. Όλες οι προαναφερόμενες εκτροπές υποκρύπτουν ένα πελώριο ηθικό κενό. Γιατί όταν τα κοινωνικά πρότυπα δεν έχουν ηθικό κύ-

χέρια του. Σε πρώτη φάση να αποκόψει τους δεσμούς –αλλά και τα δεσμά- του με το σύστημα και όλες τις εκδοχές ή τους φορείς του που τον αποπροσανατολίζουν έντεχνα. Δηλαδή, με απλά λόγια, να κλείσει την τηλεόραση, να σαρκάσει τις διαφημίσεις της καθημερινής βλακείας, να απαξιώσει τα ψευδοπρότυπα που του προτείνονται. Επίσης, να κατανοήσει τον εαυτό του ως υποκείμενο που διαμορφώνει την ιστορία, να λειτουργήσει ως πολίτης και όχι καταναλωτής χωρίς προσωπική βούληση. Ακόμα, να ανιχνεύσει στο ιστορικό και εθνικό του παρελθόν στοιχεία που θα τον βοηθήσουν να οικοδομήσει μιαν υγιή ταυτότητα. Τέλος, να απορρίψει την όποια οικονομικιστική αντίληψη ζωής του επιβάλλει το ιερατείο του παγκοσμιοποιημένου εφιάλτη, αρνούμενος να αντιληφθεί την ανθρώπινη ζωή ως άθροισμα οικονομικών σχέσεων. Η σωτηρία δεν πρόκειται να προέλθει μέσα από προτάσεις αναδιάρθρωσης ή επαναπροσδιορισμού του όποιου οικονομικού σχεδιασμού αλλά με την ανάπτυξη μιας υγιούς πνευματικότητας η οποία θα συμβάλει στη διάκριση της επιθυμίας

Η σωτηρία δεν πρόκειται να προέλθει μέσα από προτάσεις αναδιάρθρωσης ή επαναπροσδιορισμού του όποιου οικονομικού σχεδιασμού αλλά με την ανάπτυξη μιας υγιούς πνευματικότητας η οποία θα συμβάλει στη διάκριση της επιθυμίας από την ανάγκη.

στικές είναι οι δέκα εντολές της Παγκοσμιοποίησης κατά τον φιλόσοφο Ντανιέλ-Ρομπέρ Ντιφούρ. Μεταξύ αυτών επισημαίνεται ότι «δε θα χτίσεις καμία δική σου άποψη που να αποτρέπει την ένταξή σου στο κοπάδι των καταναλωτών» (4^η εντολή), ή ότι «θα προσβάλλεις κάθε δάσκαλο που θα είναι σε θέση να σε διαπαιδαγωγήσει» (6^η εντολή). Ακόμα, ο Ντιφούρ ολο-

ρος, όταν οι φορείς παιδείας και πολιτισμού είναι ελεγχόμενοι από τη Νέα Τάξη πραγμάτων, όταν ο ίδιος ο πολιτισμός ταυτίζεται με την τουριστική ανάπτυξη, αλλά και όταν ο πολιτικός λόγος ευτελίζεται τότε η κατάρρευση μοιάζει νομοτελειακή.

Η αντίσταση λοιπόν οφείλει να είναι πρωτίστως ηθική. Ο καθένας πρέπει να πάρει την κατάσταση στα

από την ανάγκη. Οφείλει ο καθένας μας να ασκηθεί στην εγκράτεια και να ρυθμίζει τη ζωή του με βάση τις πνευματικές και τις ηθικές εκείνες αξίες που αναγνωρίζουν το ανθρώπινο πρόσωπο ως Εικόνα του Θεού.

Επιμέλεια:
Μάριος Μιχαηλίδης
Φιλολόγος

Το Αλφαβητάρι της κρίσης

Τώρα τελευταία, όποιος επιχειρήσει να διαβάσει μία απλή εφημερίδα ή να παρακολουθήσει κάποιο δελτίο ειδήσεων, θα διαπιστώσει πως χρειάζεται να είναι πτυχιούχος οικονομικού πανεπιστημίου για να βγάλει άκρη και να καταλάβει «τι θέλει να πει ο ποιητής». Όροι όπως μνημόνιο, spreads, αναδιάρθρωση, κλπ. έχουν μπει στην καθημερινότητα μας και έχουν στο μυαλό μας ταυτιστεί με καλοντυμένους και «στην τρίχα» σενιτισμένους

κυρίους που από το πρωί μέχρι το βράδυ επιδίδονται σε αναλύσεις επί αναλύσεων σε κάθε τηλεοπτική εκπομπή. Έρχεται λοιπόν ο απλός φοιτητής και αναρωτιέται. «Τι στο καλό σημαίνουν όλα αυτά;»

Φίλε φοιτητή και συνάδελφε (για να μην ξεχνιόμαστε), δουλεύουμε εμείς για σένα! Στο ακόλουθο «αλφαβητάρι της κρίσης» φιλοδοξούμε να περιγράψουμε σε αδρές γραμμές όσα ακούμε τελευταία.

Κρατικό Ομόλογο

Πρόκειται στην ουσία για ένα δάνειο που λαμβάνει το κράτος ή μια επιχείρηση από τους επενδυτές, συμφωνώντας να πληρώνει κατ' έτος, προσυμφωνημένο τόκο καθ' όλη τη διάρκεια του ομολόγου και κατόπιν να το εξοφλήσει στη λήξη του. Εάν λ.χ. δανείζεται το κράτος 100 € με 5% επιτόκιο (απόδοση) για ένα έτος, έχει την υποχρέωση, κατά την λήξη του ομολόγου να έχει επιστρέψει στον δανειστή 105 €. Ο τόκος είναι η αμοιβή που ζητά ο αποταμιευτής-δανειστής για το κεφάλαιο που δανείζει και το ύψος του εξαρτάται τόσο από τις γενικές οικονομικές συνθήκες, όσο και από τον κίνδυνο αθέτησης της υπόσχεσης επιστροφής του κεφαλαίου από το κράτος-δανειζόμενο.

Spread

Μετράει την διαφορά μεταξύ δύο επιτοκίων ή δύο τιμών. Στην περίπτωση της Ελληνικής οικονομίας και της τρέχουσας επικαιρότητας, το Spread (αυτό που ανεβοκατεβαίνει καθημερινώς) αναφέρεται στην διαφορά των επιτοκίων των κρατικών ομολόγων Ελλάδος και Γερμανίας ίδιας διάρκειας, δηλ το πόσο ακριβότερα δανείζεται το ελληνικό δημόσιο σε σχέση με το Γερμανικό, το οποίο θεωρείται παραδοσιακά ο ασφαλέστερος οφειλέτης στη ζώνη του ευρώ. Για παράδειγμα, αν η Γερμανία δανείζεται με 2% επιτόκιο και η Ελλάδα με επιτόκιο 5,5%, τότε: $5,50 - 2,00 = 3,50$ δηλαδή το spread είναι 350 «μονάδες βάσης».

CDS

Είναι ασφάλιστρα κινδύνου που προστατεύουν τον κάτοχο κρατικών ομολόγων από το ενδεχόμενο κίνδυνο αδυναμίας του κράτους να αποπληρώσει μέρος ή το σύνολο της αξίας του ομολόγου («πτώχευσης») μίας χώρας. Τέτοια ασφάλιστρα αγοράζουν συνήθως οι κάτοχοι ομολόγων, αν και η κατοχή ομολόγων δεν είναι υποχρεωτική για τις αγοραπωλησίες CDS. Σε περίπτωση που υπάρχει η υπόνοια ή η εκτίμηση ότι ο εκδότης του ομολόγου ενδέχεται να δυσκολευτεί να το αποπληρώσει (είτε λόγω ανικανότητας είτε λόγω απροθυμίας), τότε η τιμή του αντίστοιχου ασφαλιστρου (CDS) ανεβαίνει.¹

¹ Οικονομική Καθημερινή Κυριακή 31-7-2011, σελ 11

Αναδιάρθρωση χρέους

Η αναδιάρθρωση χρέους μπορεί να λάβει πολλές μορφές, ανάλογα με τις τεχνικές λεπτομέρειές της, και μπορεί να γίνει μονομερώς από το κράτος-οφειλέτη ή κατόπιν συμφωνίας με τους δανειστές. Συνήθως, αποτελεί μία μορφή χρεοκοπίας. Ένας τρόπος είναι αυτό που οι οικονομολόγοι αποκαλούν «haircut» (“κούρεμα”)- δηλαδή η αποπληρωμή τμήματος μόνο της ονομαστικής μείωσης της αξίας των ομολόγων κεφαλαίων που έχουν στα χέρια τους οι δανειστές μίας χώρας, ή και μίας επιχείρησης. Μια άλλη μορφή είναι η χρονική «επιμήκυνση» ενός χρέους, κατά την οποία τα δάνεια μικρής και μέσης χρονικής διάρκειας θα μετατραπούν σε δάνεια με μεγάλο χρονικό ορίζοντα εξόφλησης. Αυτό το είδος αναδιάρθρωσης, μειώνει την ετήσια επιβάρυνση για πληρωμή τοκοχρεολυσίων, θα μεταθέσει όμως το πρόβλημα στην επόμενη γενιά, η οποία κατά κανόνα, επιβαρύνεται χωρίς καν να ερωτάται.

Κρατική Χρεοκοπία - Πτώχευση

Χρεοκοπία, ή πτώχευση, ενός κράτους είναι ουσιαστικά η επίσημη εξαγγελία της κυβέρνησής του, με την οποία καθιστά διεθνώς γνωστή την αδυναμία της ή την απροθυμία της να πληρώσει μέρος ή το σύνολο των ληξιπρόθεσμων χρεών και των τόκων της χώρας. Μπορεί να εμφανιστεί με πολλές μορφές, ανάλογα με τα αίτια που την προκάλεσε. Συνήθως χαρακτηριστικό της είναι η μερική ή ολική «στάση πληρωμών», στην οποία εκ των πραγμάτων υποχρεώνεται, όχι μόνο εις βάρος των πιστωτών, αλλά και τελικά εις βάρος των προμηθευτών και των υπαλλήλων του, ανεξάρτητα από το εάν έχει προηγηθεί ή όχι κάποια επίσημη ανακοίνωση.

Η πτώχευση είναι συνήθως απόρροια της υψηλής και ολοένα αυξανόμενης συμμετοχής στο σύνολο των δαπανών του κράτους των δαπανών εξυπηρέτησης προηγούμενων δανείων (περίπτωση αναπτυσσόμενων κρατών Λατινικής Αμερικής), είτε της απροθυμίας των αγορών να δανείσουν επιπλέον χρήματα σε μια χώρα (περίπτωση Ελλάδος). Όταν πτωχεύσει ένα κράτος, μηδενίζει ή περιορίζει ή εξαλείφει μεν σημαντικά τις υποχρεώσεις του απέναντι στους πιστωτές του, αλλά δεν επιλύει το δημοσιονομικό του πρόβλημα εάν οι δαπάνες για μισθούς και συντάξεις συνεχίζουν να υπερβαίνουν τα φορολογικά έσοδα, δηλ. εάν δεν μηδενίζει το **«πρωτογενές έλλειμμα»**.

Επιπλέον, το κράτος «επιβαρύνεται» μακροπρόθεσμα κυρίως λόγω της απώλειας της εμπιστοσύνης και της αξιοπιστίας του, και δεν είναι πλέον σε θέση να δανείζεται από τις χρηματαγορές για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, ενώ, όταν επιστρέψει στις αγορές, τα επιτόκια θα είναι συγκριτικά υψηλά. Επιπλέον, εκτός του δημοσίου τομέα (προμηθευτές του δημοσίου, μισθωτοί και συνταξιούχοι του δημοσίου), πλήττεται έμμεσα το σύνολο της οικονομίας μέσω της δραστηρικής μείωσης της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών, της υψηλής αβεβαιότητας και ανασφάλειας των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων. Αυτό συνεπάγεται την δραστηκή υποχώρηση της οικονομικής δραστηριότητας και μεγάλης αύξησης επιβάρυνση για το σύνολο των πολιτών, πέρα από την άμεση επιβάρυνση (μείωση αξίας καταθέσεων, πληθωρισμός, αδυναμία καταβολής συντάξεων κλπ), που είναι πολύ πιο επώδυνη, κυρίως λόγω της υψηλής ανεργίας.

Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ)

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), ιδρύθηκε στις 27/12/1945 στην Ουάσιγκτον μετά από συμφωνία 29 χωρών που είχαν συμβάλει στο 80% του κεφαλαίου. Είναι ένας διεθνής οργανισμός στον οποίο ανατέθηκε η εξασφάλιση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής σταθερότητας μέσω της παρακολούθησης της σταθερότητας στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα ισοζύγια πληρωμών. Στο ΔΝΤ εκπροσωπούνται σήμερα 187 κράτη, τις περισσότερους ψήφους έχουν οι ΗΠΑ (17,7%), ενώ ο Δ/νων σύμβουλος παραδοσιακά είναι ευρωπαίος². Κύρια αποστολή του ΔΝΤ είναι η παροχή τεχνικής και οικονομικής βοήθειας (τεχνογνωσία και δάνεια) σε χώρες που την ζητούν και οι οποίες αντιμετωπίζουν πολύ σοβαρά οικονομικά προβλήματα (υψηλός πληθωρισμός, τεράστια ελλείμματα, δημόσιο χρέος κλπ), υπό τον όρο της αιρεσιμότητας ("conditionality"), δηλ. υπό τον όρο της εφαρμογής συγκεκριμένων προγραμμάτων οικονομικών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων με στόχο την επιστροφή στη δημοσιονομική και νομισματική σταθερότητα. Στις περιπτώσεις εφαρμογής προγραμμάτων του ΔΝΤ σε μεγάλες οικονομίες, επιπλέον στόχος είναι, με την απαίτηση για λήψη από μέρους των χωρών αυτών σκληρών για τους λαούς δημοσιονομικών – οικονομικών μέτρων και μεταρρυθμίσεων, να αποτραπεί η μετάδοση της κρίσης στο ευρύτερο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

² <http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/members.aspx>

«Τρόικα»

«Τρόικα» μεταφορικά, σημαίνει μια ομάδα τριών ατόμων που ασκούν από κοινού κάποια εξουσία. Στις μέρες μας ο όρος τρόικα, έτσι όπως καθημερινά τον ακούμε και μας «καίει», αντιπροσωπεύει μια ισχυρή ομάδα τριών προσώπων που εκπροσωπούν την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Στην καθομιλουμένη, «Τρόικα» είναι η τριμερής εκπροσώπηση των φορέων που σε συνεργασία με τις ελληνικές αρχές, αποφάσισαν, σχεδίασαν και επιβλέπουν το Πρόγραμμα χρηματοδότησης και σταθεροποίησης της Ελληνικής οικονομίας από το Μάιο του 2010. Αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία εκπροσωπεί τα κράτη μέλη της Ε.Ε. των 27 και η οποία δίδει το μεγαλύτερο τμήμα της χρηματοδότησης, το ΔΝΤ που, επίσης, χρηματοδοτεί το πρόγραμμα αυτό και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησε τη συνδρομή του ΔΝΤ και της ΕΚΤ λόγω της τεχνογνωσίας που έχουν τα στελέχη των διεθνών αυτών οργανισμών στην αντιμετώπιση χρηματοπιστωτικών κρίσεων και λειτουργίας των διεθνών αγορών.

Ecofin

Βασικό όργανο ανάλυσης και εφαρμογής οικονομικής πολιτικής της Ευρ. Ένωσης. Το Ecofin είναι το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Θεμάτων που συντονίζει ζητήματα οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής και καλύπτει τομείς, όπως η παρακολούθηση των δημόσιων οικονομικών των κρατών μελών, πτυχές του ευρωπαϊκού νομίσματος ή οι οικονομικές σχέσεις με τρίτες χώρες. Εγκρίνει επίσης τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οίκοι αξιολόγησης

Οι τρεις διεθνείς οίκοι, Fitch Ratings, Standard & Poor's και Moody's, αξιολογούν («διαβαθμίζουν») την πιστοληπτική ικανότητα κρατών, επιχειρήσεων και άλλων φορέων που εκδίδουν χρεόγραφα (π.χ. ομολογιακά δάνεια), με στόχο την άντληση κεφαλαίων από τις αγορές.

Η πιστοληπτική διαβάθμιση αντιστοιχεί στην πιστοληπτική αξιοπιστία, υπολογίζει δηλαδή την ικανότητα κάποιου να αποπληρώσει ένα δάνειο. Επηρεάζει δε άμεσα το επιτόκιο του δανείου, καθώς τα επιτόκια εξαρτώνται από το ρίσκο που συνεπάγεται η συγκεκριμένη επένδυση. Έτσι, ένα ομόλογο χαμηλής διαβάθμισης έχει υψηλό επιτόκιο (απόδοση), προκειμένου να προσελκύσει αγοραστές, αφού το ίδιο αποτελεί ούτως ή άλλως μια επισφαλή επένδυση. Αντιστρόφως, ένα ομόλογο υψηλής διαβάθμισης (π.χ. με αξιολόγηση AAA) προσφέρει μικρότερο επιτόκιο, καθώς η επένδυση θεωρείται πολύ χαμηλού ρίσκου.

Βόλφγκανγκ Σόιμπλε

Ο Γερμανός Υπουργός Οικονομικών. Ο άνθρωπος που δήλωσε: «Η ετήσια πλιοφάνεια στην Ελλάδα είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή της Γερμανίας. Θα μπορούσε λοιπόν η Ελλάδα να εξάγει την ηλιακή ενέργεια σε εμάς».

Ζοσέ Μανουέλ Μπαρόζο

Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ζαν Κλωντ Τρισέ

Γάλλος οικονομολόγος και από το 2003 πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, και μέλος της Τράπεζας για τους Διεθνείς Διακανονισμούς.

Ζαν Κλωντ Γιουνκέρ

Ο πρόεδρος του Συμβουλίου υπουργών Οικονομικών της ευρωζώνης, πρωθυπουργός του Λουξεμβούργου.

Ως γνωστόν οι προβλέψεις για τη χώρα μας τα επόμενα χρόνια είναι δυσοίωνες. Άποψη του γράφοντα είναι πως, παρά το μπερδεμένο της εν γένει κατάστασης και της σωρείας απόψεων και εκτιμήσεων, η κρίση που διανύουμε είναι κυρίως ηθική. Μην περιμέ-

νεις Έλληνα να αλλάξει η Ελλάδα με φωνές και χειρονομίες. Κάνε εσύ την αρχή μέσα σου! Όπως και να έχουν τα πράγματα πάντως, ο Έλληνας σε κάθε περίπτωση θα βρει τον τρόπο μέσα από τις δυσκολίες να δώσει μια θετική και συχνά χιουμοριστική νότα. Ας μην

χάνουμε λοιπόν το κουράγιο μας. Ας ελπίζουμε.

Επιμέλεια:
Κώστας Λιώνης
φοιτ. Τμ. Οικονομικής Επιστήμης
ΑΣΟΕΕ

Αντί γκάλοπ...

Αν ένα κοινωνικοπολιτικό φαινόμενο απασχόλησε ουσιαστικά την Ελλάδα το καλοκαίρι, αυτό είναι το κίνημα των Ελλήνων "Αγανακτισμένων".

Λίγο ή πολύ όλοι ακούσαμε γι' αυτό, παρακολούθησαμε την πορεία του, και ορισμένοι μετείχαμε ενεργά στις δραστηριότητες, τις απογευματινές συζητήσεις, τις καλλιτεχνικές προσπάθειες, τα συλλαλητήρια και την ειρηνική διαμαρτυρία.

Επιθυμία μας στο παρόν τεύχος ήταν να παρουσιάσουμε μια έρευνα σχετική με τα αίτια και τους στόχους του κινήματος σύμφωνα με τη γνώμη των μετεχόντων σε αυτό. Τα σχέδιά μας, όμως, ναυάγησαν απροσδόκητα όταν-ατυχώς- αποφασίσαμε να επιχειρήσουμε την έρευνα τις μέρες ψήφισης του Μεσοπροθέσμου, σε μια Αθήνα εμπόλεμη.

Με μάτια δακρυσμένα, εξαιτίας ενός σκοτεινού συνδυασμού δακρυγόνων και απογοήτευσης, βλέπαμε το κίνημα - και το γκάλοπ- να καταρρέει...

Αν και κάπως έτσι μοιάζει μελαγχολικό το τέλος, αξίζει ωστόσο να κάνουμε μια αναδρομή στο ιστορικό των "Αγανακτισμένων".

απάντηση στα δηκτικά αλλά κατά τα άλλα αληθή ισπανικά σχόλια περί υπνώσεως της ελληνικής αντίστασης απέναντι στην κρίση των ευρωπαϊκών και εγχώριων θεσμών. Το αποτέλεσμα ήταν απλοί, καθημερινοί άνθρωποι να ξεχυθούν σε δρόμους και πλατείες, εγκαταλείποντας την ασφάλεια του οίκου τους, γοπτευμένοι απ' την προοπτική της Άμεσης Δημοκρατίας. Έτσι, συναντηθήκαμε όλοι σε ένα διαφορετικό Σύνταγμα, με όραμα έναν πολιτικοποιημένο λαό, μακριά από την κομματοκρατία. Και είτε λιγότερο είτε περισσότερο, αρχίσαμε να ελπίζουμε...

Αν και η έρευνα ποτέ δεν υλο-

ποιήθηκε, σε συζητήσεις με φίλους και γνωστούς, που σύχναζαν στην πλατεία τα απογεύματα, ακούσαμε διάφορες απόψεις.

Ουδείς έμεινε ασυγκίνητος. Κάποιοι στέκουν επιφυλακτικοί απέναντι στο κίνημα και ερμηνεύουν την "αποτυχία" του ως απόρροια της απουσίας πολιτικού στίγματος. Ωστόσο χιλιάδες άνθρωποι έπαψαν να είναι θεατές των εξελίξεων, αναστοχάστηκαν τα γεγονότα, άρθρωσαν το δικό τους πολιτικό λόγο. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό εκείνο που είχε πει ο φιλόσοφος Αλτουσέρ "Κάθε τοποθέτηση (δηλ. έκφραση γνώμης) είναι πολιτική".

Κάποιοι άλλοι βυθίστηκαν στην απογοήτευση...Κανένα εμφανές αποτέλεσμα, καμία επιτυχία κατά τη γνώμη τους. Κι όμως υπάρχει η θετική πλευρά του κινήματος. Οι "Αγανακτισμένοι" έδωσαν τη δυνατότητα να επανοικειοποιηθεί ο κόσμος τους δημόσιους χώρους, να επικοινωνήσει με τον άγνωστο γείτονά του και να δει σφαιρικά την πραγματικότητα της χώρας. Το κίνημα αποτέλεσε μια βάση, μια ευκαιρία για να γνωρίζουμε πως, έστω και δύσκολα, μπορούμε να συνεργαστούμε. Και ας υπήρξαν διαφωνίες, και ας υπήρξαν δυσάρεστα περιστατικά που σε τίποτα δεν θύμιζαν δημοκρατία.

Υπάρχουν, βέβαια, και εκείνοι που αναγνωρίζουν τις θετικές επιδράσεις του κινήματος.

Ο Χριστός υπήρξε ο μεγαλύτερος επαναστάτης, γιατί μας κάλεσε να απορρίψουμε τον ατομικισμό, να σταθούμε στον «πλησίον» μας και να τον αγαπήσουμε.

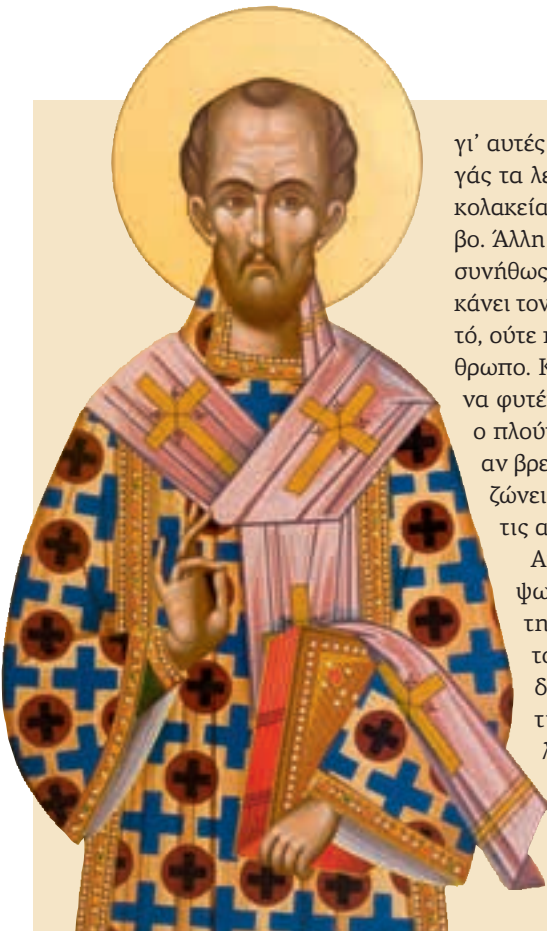
Ας είμαστε, λοιπόν, στις επάλξεις των πνευματικών αγώνων για ένα μέλλον πιο δίκαιο...

Επιμέλεια:

Ακριβή Στραγαλινού
Φοιτ. Νομικής Αθηνών

Ο πλούτος και η φτώχεια Αγίου Ιωάννου Χρυσοστόμου

γι' αυτές τις τέσσερις αιτίες κυνηγάς τα λεφτά, για την πδονή, την κολακεία, την εκδίκηση και το φόβο. Άλλη αιτία δεν υπάρχει. Γιατί, συνήθως, ο πλούτος ούτε πιο σοφό κάνει τον άνθρωπο, ούτε πιο συνετό, ούτε πιο καλό, ούτε πιο φιλότιμο. Καμιάν αρετή δεν μπορεί να φυτέψει μέσα στην ψυχή μας ο πλούτος. Απεναντίας μάλιστα, αν βρει μερικές αρετές, τις ξεριζώνει, για να φυτέψει μέσα μας τις αντίστοιχες κακίες. [...]

Αυτά τα λέω και δεν θα πάψω να τα λέω, κι ας με κατηγορούν πολλοί. «Όλο με τους πλουσίους τα βάζεις», διαμαρτύρονται. Πράγματι, όχι όμως με όλους, αλλά μόνο μ' εκείνους που κάνουν κακή χρήση του πλούτου τους. Δεν χτυπάω τον πλούσιο, αλλά τον άρπαγα. Άλλο πλού-

σω από την αμαρτία. Δεν νοιάζομαι για το μίσος, δεν τρομάζω από την πολεμική. Για ένα πράγμα μόνο νοιάζομαι, για την προκοπή εκείνων που με ακούνε.

«Πού είναι ο πλούτος σας;», θα ρωτούσα εκείνους που τον είχαν και τον έχασαν. Και θα τους ρωτούσα, όχι για να τους χλευάσω -ποτέ τέτοιο πράγμα!- ούτε για να ξύσω πληγές, αλλά για να κάνω λιμάνι της σωτηρίας σας το δικό τους ναυάγιο. Για να αντιληφθείτε, ότι αυτός που σήμερα είναι πλούσιος, αύριο καταντάει φτωχός. Γι' αυτό πολλές φορές γέλασα, όταν διάβασα διαθήκες, που έγραφαν: «Ο τάδε να έχει την κυριότητα των αγρών

Πολλές φορές γέλασα, όταν διάβασα διαθήκες, που έγραφαν: «Ο τάδε να έχει την κυριότητα των αγρών ή του σπιτιού, τη χρήση όμως να την έχει άλλος». Μα όλοι τη χρήση έχουμε, κανείς δεν έχει την κυριότητα.

Για ποιο λόγο, άνθρωπέ μου, ο πλούτος σου φαίνεται σπουδαίο πράγμα; Αναμφίβολα γιατί σου αρέσουν οι σπάταλες απολαύσεις, γιατί ευχαριστιέσαι όταν σε θαυμάζουν ή σε ζηλεύουν οι άλλοι, γιατί μπορείς με τα χρήματά σου να κάνεις κακό στους εχθρούς σου και, τέλος, γιατί όλοι σε φοβούνται για τη δύναμη που σου δίνει ο πλούτος. Ναι,

σιος, άλλο άρπαγας. Να ξεχωρίζουμε τα πράγματα, για να μη δημιουργείται σύγχυση ή παρανόηση. Είσαι πλούσιος; Δεν σε εμποδίζω. Αρπάξεις; Σε αποδοκιμάζω. Έχεις τα κτήματά σου; Να τα χαίρεσαι. Παίρνεις τα ξένα; Δεν μπορώ να σωπάσω. Θέλεις να με πετροβολήσεις; Είμαι έτοιμος και το αίμα μου να χύσω, φτάνει να σε σταματή-

ή του σπιτιού, τη χρήση όμως να την έχει άλλος». Μα όλοι τη χρήση έχουμε, κανείς δεν έχει την κυριότητα. Ακόμα κι αν μείνουμε πλούσιοι σ' ολόκληρη τη ζωή μας, όταν πεθάνουμε, θέλουμε δεν θέλουμε, θα παραχωρήσουμε τον πλούτο μας σε άλλους. Γυμνοί φεύγουμε για την άλλη ζωή, αφού για μερικά χρόνια ήμασταν μόνο χρήστες,

όχι και κύριοι του πλούτου.

Ξέρετε ποιοι έχουν στην πραγματικότητα την κυριότητα του πλούτου; Όσοι περιφρονούν τη χρήση του και περιγελούν τις απολαύσεις. Όσοι σκορπάνε τα λεφτά τους και τα μοιράζουν στους φτωχούς, κάνουν καλή χρήση τους και φεύ-

δεν θα υπάρχει τεχνίτης, ούτε χτίστης, ούτε μαραγκός, ούτε τσαγκάρης, ούτε φούρναρης, ούτε γεωργός, ούτε σιδεράς, ούτε άλλος κανένας. Γιατί ποιος πλούσιος θα καταδεχόταν να ασκήσει κάποιο απ' αυτά τα επαγγέλματα, τη στιγμή που και όσοι τα ασκούν, όταν πλουτί-

Οι περισσότεροι είναι βουτηγμένοι στη φιλαυτία, την ασπλαχνία, την αμαρτία. Γι' αυτό μην τους ζηλεύεις. Εσύ να σκέφτεσαι τον Πέτρο και τον Παύλο, να σκέφτεσαι τον Ιωάννη και τον Ηλία, να σκέφτεσαι τον ίδιο το Χριστό, ο οποίος δεν είχε που να γείρει το κεφάλι Του. Μι-

Γυμνοί φεύγουμε για την άλλη ζωή, αφού για μερικά χρόνια ήμασταν μόνο χρήστες, όχι και κύριοι του πλούτου.

Ξέρετε ποιοι έχουν στην πραγματικότητα την κυριότητα του πλούτου; Όσοι περιφρονούν τη χρήση του και περιγελούν τις απολαύσεις.

γουν απ' αυτόν τον κόσμο αληθινά πλούσιοι, πλούσιοι σε καλά έργα και αγάπη και χάρη Θεού.

Μα γιατί, τέλος πάντων, θεωρείς τον πλούτο αξιοζήλευτο; Γιατί καλοτυχίζεις όσους έχουν πολλά χρήματα; Ποια είναι η διαφορά του πλούσιου από τον φτωχό; Ανθρωποι δεν είναι και οι δύο; Θα σου αποδείξω, μάλιστα, ότι ο ένας έχει την ανάγκη του άλλου, έτσι ώστε ούτε ο πλούσιος μπορεί να ζήσει δίχως τον φτωχό ούτε ο φτωχός δίχως τον πλούσιο. Ο Θεός οικονόμησε σοφά αυτή την αλληλεξάρτηση, για να υπάρχει αμοιβαία αγάπη και συμπάρασταση, κοινωνική συνοχή και ευταξία. Πρέπει, μάλιστα, να τονίσω, ότι οι πλούσιοι έχουν μεγαλύτερη ανάγκη των φτωχών παρά οι φτωχοί των πλουσίων. Και για να το καταλάβεις, σου λέω ένα παράδειγμα: Ας υποθέσουμε ότι χτίζονται δύο πόλεις, και με νόμο ορίζεται ότι στη μία θα κατοικούν μόνο πλούσιοι, ενώ στην άλλη μόνο φτωχοί. Αν στην πόλη των πλουσίων δεν υπάρχει ούτε ένας φτωχός και στην πόλη των φτωχών ούτε ένας πλούσιος, ας δούμε ποια θα μπορέσει να ικανοποιήσει καλύτερα τις ανάγκες της.

Στη πόλη, λοιπόν, των πλουσίων

δεν θα εγκαταλείπουν; Έτσι, όμως, πώς θα μπορέσει να συντηρηθεί η πόλη; Δεν υπάρχει άλλη λύση, παρά να καταργηθεί ο νόμος, που θέσαμε στην αρχή, και να κληθούν τεχνίτες, για ν' αντιμετωπίσουν τις πρακτικές ανάγκες.

Ας δούμε τώρα και την πόλη των φτωχών. Αν, όπως ορίσαμε, δεν έχει κανένα πλούσιο κάτοικο αλλά και κανένα πλούτο, ούτε χρυσάφι, ούτε ασήμι, ούτε πολύτιμα πετράδια, ούτε πορφυρά και χρυσοϋφαντα ενδύματα, ποια γνώμη έχεις; Κάτω από τέτοιες συνθήκες, θα είναι δύσκολη η ζωή της πόλης; Καθόλου. Γιατί, αν χρειαστεί να χτίσουν σπίτια ή να κατεργαστούν το σίδερο ή να υφάνουν ρούχα, δεν χρειάζονται χρυσάφι και ασήμι και μαργαριτάρια, αλλά τέχνη και χέρια. Και αν πρέπει να σκάψουμε και να καλλιεργήσουμε τη γη, πλούσιοι ή φτωχοί μάς χρειάζονται; Οποσδήποτε φτωχοί. Πού θα χρειαστούμε, λοιπόν, τους πλουσίους, εκτός κι αν αποφασίσουμε να κατεδαφίσουμε την πόλη;

Άχρηστοι είναι οι πλούσιοι, ναι, άχρηστοι, εκτός κι αν είναι ελεήμονες και φιλόανθρωποι. Μα, δυστυχώς, λίγοι πλούσιοι, πολύ λίγοι ξεχωρίζουν για τη φιλανθρωπία τους.

μήσου τη φτώχεια Εκείνου και των αγίων Του, που ήταν στερημένοι από τα υλικά αγαθά, είχαν όμως αμύθητα πνευματικά πλούτη. Να θυμάσαι πάντα και τη διακήρυξη του Κυρίου, που βεβαίωσε πως είναι πολύ δύσκολο να σωθεί πλούσιος: «Όσοι έχουν χρήματα, πολύ δύσκολα θα μπουν στη βασιλεία του Θεού. Πιο εύκολο είναι να περάσει καμήλα μέσ' από βελονότρυπα, παρά να μπει πλούσιος στη βασιλεία του Θεού» (Λουκ. 18:24-25). Δίπλα σ' αυτή τη θεϊκή διακήρυξη βάλε, αν θέλεις, όλο το χρυσάφι της γης, και θα δεις ότι δεν αντισταθμίζει τη ζημιά, που θα σου προξενήσει η κατοχή του. Ακόμα, δηλαδή, κι αν είχες δικές σου την ξηρά και τη θάλασσα, τις χώρες και τις πολιτείες της οικουμένης, αν δούλευε για σένα η ανθρωπότητα, αν έδιναν για χάρη σου οι πηγές χρυσάφι αντί για νερό, και τότε θα έλεγα πως δεν αξίζεις ούτε τρεις δεκάρες, αφού θα έχανες τη βασιλεία των ουρανών.

Τι πιο ανόητο, λοιπόν, από το να μη γνωρίζεις πως θ' αποκτήσεις το μεγαλύτερο κέρδος; Γιατί τα χρήματα πρέπει να τ' αποκτάει κανείς σαν πραγματικός κύριος και όχι σαν δούλος τους. Κα-

νείς δεν είναι πιο άμυαλος από το δούλο των χρημάτων. Νομίζει ότι τα εξουσιάζει, ενώ εκείνα τον εξουσιάζουν. Ενώ στην πραγματικότητα έχει σκλαβώσει τον εαυτό του, ικανοποιείται σαν να είναι αφέντης. Ενώ βλέπει έναν λυσσασμένο σκύλο να ορμάει εναντίον της ψυχής του, αντί να τον δέσει και να τον λιώσει από την πείνα, του δίνει όλο και περισσότερη τροφή, για να γίνει πιο φοβερός και να του επιτεθεί με μεγαλύτερη ορμή.

Ο φτωχός δεν λαχταράει τόσο τα αναγκαία, όσο ο πλούσιος τα περιττά. [...] Ο Θεός σ' έκανε πλούσιο για να βοηθάς όσους έχουν ανάγκη, για να βρεις τη συγκώρπηση των αμαρτημάτων σου με τη φιλανθρωπία. Δεν σου έδωσε χρήματα για να τα φυλάς και να καταστραφείς, αλλά για να τα μοιράζεις και να σωθείς. Γι' αυτό το λόγο έκανε και τον πλούτο αβέβαιο, πρόσκαιρο, ασταθή, για να ελαττώσει τη μανία σου για χρήματα.

Πες μου, ποιος ήταν φτωχότερος από τον προφήτη Ηλία; Και όμως, μέσα σε τέτοια φτώχεια, ήταν ανώτερος και μακαριότερος απ' όλους τους πλούσιους. Γιατί η πλούσια καρδιά του θεωρούσε πως όλου του κόσμου τα χρήματα δεν αξίζουν τίποτα, αν συγκριθούν με τη ζωή κοντά στο Θεό. Αν θεωρούσε σπουδαία τα πράγματα του κόσμου τού-

πε, «πάλεψα ενάντια στο διάβολο. Πάρε την κι εσύ, λοιπόν, και κάνε το ίδιο. Γιατί η ακτημοσύνη είναι όπλο ισχυρό, ακαταγώνιστο». Και ο Ελισαίος δέχτηκε τη μιλωτή σαν την πιο μεγάλη κληρονομιά. Πράγματι, άξιζε περισσότερο απ' όλο το χρυσάφι της γης. Μ' εκείνη τη μιλωτή έγινε διπλός Ηλίας, προφήτης και θαυματουργός.

Τι θα κάνετε, όμως, όταν σας αποδείξω πως όλοι πήραμε κάτι άλλο, ασύγκριτα πολυτιμότερο απ' αυτό που πήρε εκείνος; Ο Ηλίας, δηλαδή, ανεβαίνοντας στον ουρανό, άφησε στο μαθητή του τη μιλωτή του. Και ο Υιός του Θεού, ανεβαίνοντας στον ουρανό, άφησε σ' εμάς τη Σάρκα Του.

Όταν, λοιπόν, χάνουμε περιουσίες και χρήματα, να μην ταραζόμαστε, αλλά να λέμε: «Ας είναι δοξασμένος ο Θεός, και θα βρούμε πλούτο πολύ μεγαλύτερο». Όσο θα ωφεληθούμε μ' αυτόν μόνο το λόγο, δεν θα ωφεληθούμε ούτε αν ξοδεύουμε ό,τι έχουμε σε αγαθοεργίες, ούτε αν γυρίζουμε παντού αναζητώντας φτωχούς, για να τους βοηθήσουμε, ούτε αν σκορπάμε τα λεφτά μας για να προσφέρουμε φαγητό στους πεινασμένους.

Γι' αυτόν το λόγο δεν θαυμάζω τόσο τον Ιώβ, επειδή είχε το σπίτι του ανοικτό σ' εκείνους που χρειάζονταν βοήθεια, όσο γιατί με ευ-

ριος μου τα πήρε» (Ιώβ 1:21), μόνο για το λόγο τούτο θα ανακηρυχθεί δίκαιος μαζί με τον Ιώβ και θα σταθεί ένδοξος κοντά στον Αβραάμ.

Όταν ο διάβολος αρπάζει τον πλούτο σου μ' οποιονδήποτε τρόπο κι εσύ δοξολογείς τον Κύριο, πληγώνεις διπλά τον εχθρό, αφενός γιατί δεν λυπήθηκες για όσα έχασες, και αφετέρου γιατί δέχεται ακόμα και τη δυστυχία ευχαριστώντας το Θεό. Ο διάβολος, αν δει ότι στενοχωριέσαι για την απώλεια των χρημάτων και τα βάζεις με το Θεό, ποτέ δεν θα πάψει να σου προξενεί παρόμοιους πειρασμούς. Αν, όμως, σε δει να αντιμετωπίζεις και τη μεγαλύτερη ακόμα καταστροφή με ιώβεια υπομονή και μακροθυμία, θα σταματήσει να σε πολεμάει, για να μη σου εξασφαλίσει, χωρίς να το θέλει, λαμπρότερα στεφάνια. Και ο μεν Ιώβ, χάρη στη θεάρεστη στάση του, πήρε πίσω διπλά εκείνα που είχε χάσει. Εσύ, όμως, όχι μόνο διπλά και τριπλά, μα εκατονταπλάσια θα τα πάρεις όλα, αν υπομείνεις με πνευματική γενναιότητα τις συμφορές, και, το σπουδαιότερο, θα κληρονομήσεις την αιώνια ζωή, την οποία εύχομαι ν' απολαύσουμε όλοι μας, με τη χάρη του Κυρίου.

Επιμέλεια

Γ. Ρ.

Φοιτ. Πολιτικών Επιστημών ΕΚΠΑ

Όποιος μπορέσει, όταν δοκιμάσει συμφορά, να πει ειλικρινά και αγόγγυστα ό,τι είπε ο Ιώβ, «Ο Κύριος μού έδωσε όσα είχα, ο Κύριος μού τα πήρε» (Ιώβ 1:21), μόνο για το λόγο τούτο θα ανακηρυχθεί δίκαιος μαζί με τον Ιώβ.

του, δεν θα είχε μόνο μια μιλωτή. Γι' αυτόν το λόγο, όταν ανέβαινε με το πύρινο άρμα στον ουρανό, τίποτ' άλλο δεν άφησε στο μαθητή του Ελισαίο παρά μόνο αυτή τη μιλωτή. «Μ' αυτήν», του εί-

χαριστία και δοξολογία του Θεού σήκωσε την απώλεια των αγαθών του. Όποιος μπορέσει, όταν δοκιμάσει συμφορά, να πει ειλικρινά και αγόγγυστα ό,τι είπε ο Ιώβ, «Ο Κύριος μου έδωσε όσα είχα, ο Κύ-

ΠΗΓΗ

«Θέματα ζωής, Κείμενα του Αγίου Ιωάννου του Χρυσόστομου». Επεξεργασία-Μετάφραση Ιεράς Μονής Παρακλήτου Ωρωπού, Τόμος Α', σ. 182-195

Ο Παπαδιαμάντης στο σήμερα!

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης. Ο άγιος των ελληνικών γραμμάτων, που έναν σχεδόν αιώνα μετά το θάνατό του αναγνωρίζεται ως ο κορυφαίος Έλληνας λογοτέχνης με τα έργα του να επηρεάζουν την σύγχρονη τέχνη. Η «καθαυτό ρωμαϊκή λαϊκή ψυχή»¹. Ο «μεγάλος ζωγράφος των ταπεινών»². Ο έξοχος ηθογράφος και ανατόμος της ανθρώπινης ψυχής και κοινωνίας. «Ο Παπαδιαμάντης είναι η Ελλάδα κι η Ορθοδοξία»³. Που μέσα στα έργα και στα κείμενά του έκρυψε για πάντα και ανεπίστροφα τη γνήσια ελληνική ψυχή και την ανθρώπινη ουσία που τα απογειώνουν και τους χαρίζουν αιώνια λάμψη και διάρκεια.

Ο Παπαδιαμάντης στο σήμερα έχει να μας πει πολλά, γιατί πολύ απλά είναι πάντα επίκαιρος! Και αυτό γιατί πρώτον, τα προβλή-

ματα που ταλανίζουν την ανθρωπινή ύπαρξη καθώς και το δράμα και η τραγικότητα της ανθρώπινης ψυχής, όπως αποτυπώνονται στα έργα του, παραμένουν παντοτινά. «...Σάν νάχαν ποτέ τελειωμό τα πάθια κ' οί καημοί του κόσμου...». Δεύτερον, γιατί το πολιτικό πλαίσιο εκείνης της εποχής, όπως διαμορφώθηκε μεταεπαναστατικά με πολλές αδυναμίες και παραλείψεις, διατηρείται ως ένα μεγάλο βαθμό και σήμερα. Τρίτον, γιατί εμείς ως νεοέλληνες και χριστιανοί -για όσους οι λέξεις αυτές σημαίνουν κάτι- έχουμε **ανάγκη να καθρεπτιτούμε στο ήθος του Παπαδιαμάντη**, όπως αυτό διαφαίνεται στα κείμενα και στη ζωή του, γιατί λόγω της κρίσης που διερχόμαστε σήμερα και του γενικότερου καταιγισμού ιδεολογιών, οι υπάρξεις μας έχουν κουραστεί, η

σκέψη μας έχει μπερδευτεί και τα κριτήρια μας έχουν αμβλυνθεί, με αποτέλεσμα να έχουμε απωλέσει στοιχεία της ελληνικής αυτοσυνειδησίας και της χριστιανικής ιδιότητάς μας. Εξάλλου αν «χάσουμε τον Παπαδιαμάντη, χάνουμε τον εαυτό μας»⁴.

Ας ξεδιπλώσουμε σιγά-σιγά πτυχές του έργου και της ζωής του ανεπανάληπτου Παπαδιαμάντη. Έχουν να μας πουν πολλά, για τον καθένα χωριστά αλλά και γενικότερα. Να μας ταξιδέψουν σε μονοπάτια και ομορφιές που καιρό έχουμε να περπατήσουμε, να χαρούμε, να γευτούμε.

Η ζωή του

Γεννήθηκε στη Σκιάθο στις 4 Μαρτίου του 1851. Ο πατέρας του Αδαμάντιος ήταν ιερέας, ο οποίος, μάλιστα, ακολουθούσε πιστά και

ευλαβικά το αναγεννητικό, αγιορείτικο κίνημα των Κολλυβάδων. Κοιτά στον παπα-Αδαμάντιο, έμαθε την εκκλησιαστική τάξη, μετείχε σ' αυτήν και μέχρι την ηλικία των είκοσι είχε διαμορφώσει, σε συνδυασμό και με τις γυμνασιακές σπουδές του, ένα πάγιο χριστιανικό χαρακτήρα που διατήρησε με πείσμα ως το τέλος της ζωής του. Ήταν προικισμένος εκ καταβολής με ευφυΐα, απaráμιλλη φιλομάθεια, ευρύτατη παιδεία, ισχυρή αντίληψη, απέραντη μνήμη, πλούσια φαντασία, καλλιτεχνική φύση, Ορθόδοξο ήθος, γνώση των Γραφών και φόβο και αγάπη προς το Θεό και τον πλησίον. Κατάφερνε να αφομοιώνει ό,τι ήταν σύμφωνο με τα μέτρα της παραδοσιακής θρησκείας και ηθικής, ενώ παράλληλα **διαμόρφωσε μια προσωπικότητα απλή και απέριτη, με καθαρότητα και σεμνότητα**. Μέσα στο περιβάλλον και την κοινωνία του νησιού ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης διαμόρφωσε μέσα του ένα πιστό και χρηστό Χριστιανό.

Βιοπορίστηκε στην πρωτεύουσα παραδίδοντας μαθήματα, κάνοντας μεταφράσεις και δημοσιεύοντας δημοσιογραφικά κείμενα και τα διηγήματά του σε περιοδικά και εφημερίδες της εποχής. Βίωσε σε ολόκληρη τη ζωή του την οικονομική ανέχεια.

Έχοντας συγκροτήσει μέσα του μια Ορθόδοξη πίστη στο Θεό, μια χριστιανική ηθική και μια πνευματική αντίληψη για την εν Χριστώ ζωή, αποστρεφόταν τις ανθρώπινες κακίες και αδυναμίες στις σαρκικές ηδονές, τη φιλαργυρία και τις φιλοδοξίες. Είχε κατανοήσει το μάταιο της παρούσας ζωής και είχε στραφεί προς τη γνώση και τη λατρεία του Θεού.

«Ο Παπαδιαμάντης δεν ήταν πνευματικός πατέρας και καθοδηγητής. Ήταν ένας άνθρωπος που είχε επηρεασθεί από την Ορθόδοξη Παράδοση, όπως εκφραζόταν στις κοινότητες της Σκιάθου... Στα κείμενα του, λοιπόν, πε-

ριέγραφε μια κοινωνία που διαπνεόταν από τους δερμάτινους χιτώνες της φθοράς και της θνητότητας, μια κοινωνία που ζούσε μέσα στην παράδοση της Εκκλησίας και εξασκούσε την υπομονή, την καρτερία, διακατεχόταν από την πίστη στο Θεό και ζούσε μέσα στη λατρευτική ζωή της Εκκλησίας», όπως αναφέρει ο Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιερόθεος Βλάχος.

Και συνεχίζει: «Ο Παπαδιαμάντης έζησε στην ζωή του με βαθύτατη αυτομεμψία, παρά τη μεγάλη του αρχοντιά, και μάλιστα είχε την τόλμη να την γράφει. Έζησε με υψηλό αίσθημα δικαιοσύνης, με έντονη ξενιτεία».

Οι προοπτικές φαίνονταν μεγάλες για μία επιτυχή δημοσιογραφική και λογοτεχνική πορεία στην Πρωτεύουσα, όμως αυτό δεν συγκίνησε τον «κοσμοκαλόγερο», τον μοναχικό και ταπεινό Παπαδιαμάντη. Ο Παπαδιαμάντης έζησε απλοϊκά, χωρίς να επιδιώκει την αναγνώριση και την αυτοπροβολή. Δεν ψήλωσε ο νους του, δεν υψολοφρόνησε, στάθηκε πλάι στους ταπεινούς και καταφρονεμένους και τους πέρασε ωραία στο έργο του. «Κανένας άνθρωπος, πνευματικός ή μη, στη νεότερη Ελλάδα, δεν έδειξε τόσο περιφρόνηση προς κάθε κοινωνική προαγωγή, κάθε διάκριση, κάθε αριθισμό όσο ο Παπαδιαμάντης»⁵.

Η ζωή του κύλησε απλά, μέσα στη μοναξιά και την ανωνυμία της πόλης, με ελάχιστους φίλους.

Όσο ζούσε δεν ευτύχησε να δει τυπωμένο σε βιβλίο κανένα έργο του⁶, αλλά αυτό δεν εμπόδισε το έργο του να αποτελεί τη βασικότερη παρακαταθήκη για τους Έλληνες πεζογράφους.

«Η ζωή του έχει γνωρίσματα καλογερικής αγωγής και αρετής και τάσεις για υπέρβαση του κοινώς θεωρούμενου καλού. Τι είναι άλλωστε, η ατημέλητη εμφάνισή του, η τάση συνεχούς φυγής από τους πολλούς, η εκούσια πενία του και

οι ασκητικές συνθήκες διαμονής του, παρ' ό,τι είχε την οικονομική δυνατότητα για βελτίωσή τους –“μου φθάνουν εκατό δραχμές”-, οι αγρυπνίες και ψαλμωδίες του, το εκκλησιαστικό ήθος του, η ευαισθησία του σε θέματα εκκλησιαστικών παραδόσεων, οι ελεημοσύνες του από το ορατόν υστέρημά του, η ταπείνωσή του, η αγιότητα του και άλλες αρετές του, αν όχι αντανakλάσεις του μοναχικού βίου»⁷; Έζησε, χωρίς να ζητήσει, ούτε να δεχτεί ποτέ βοήθεια. Αντίθετα, με αγνότητα και ταπείνωση προσέφερε από το εμφανές υστέρημα του ελεημοσύνες στους αναξιοπαθούντες. Ο αείμνηστος π. Φιλόθεος Ζερβάκος θα γράψει για τον Παπαδιαμάντη: «Εγύρισα όλες τας μονάδες της Ελλάδος, του Αγίου Όρους, της Παλαιστίνης, του Σινά. Ευρήκα καλογήρους, ιερομονάχους, μοναχούς, αλλά πτωχούς και ακτήμονας ωσάν τον Παπαδιαμάντη πάνυ ολίγους...».

Ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης ήταν πάντα προσπλωμένος στην Εκκλησία. Δεν τον κούραζε ούτε δυσκόλευε ποτέ αυτή η σχέση. Την αισθανόταν μέσα στις αγρυπνίες, μέσα στη Θεία Ευχαριστία που είναι το κέντρο της Εκκλησίας στις ακολουθίες, στα τροπάρια της.

Το εκκλησιαστικό του ήθος τον κάνει να μην είναι οργίλος και φανατικός κατά των αμαρτανόντων ηρώων του έργου του, αλλά και των συνανθρώπων του γενικά.

Το έργο του

Καίρια και αντιπροσωπευτικά για τη σημερινή εποχή αποτελούν πολλά από τα γραφόμενά του.

Πιστεύει ακράδαντα ότι **ο Νεο-Έλληνας δεν μπορεί εύκολα να μη πιστεύει**. Πρέπει να κάνει μεγάλο αγώνα ο Έλληνας για να μη πιστεύει καθόλου και σε τίποτε. Εν τούτοις, την απομάκρυνση του κόσμου τη δικαιολογεί ως κλονισμό της αγάπης του στην ελληνική παράδοση εν μέρει λόγω σκανδάλων εκπροσώπων της Εκκλησίας.

ας. Τελικά ομολογεί: «Εγὼ εἶμαι τέκνον γνήσιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐκπροσωπούμενης ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων τῆς».

Ο Παπαδιαμάντης δεν πιστεύει σ' ένα ιδεολογικό ελληνοχριστιανικό νεφέλωμα. Πιστεύει ακράδαντα στη μεγάλη ανάγκη που έχει ο ελληνισμός τον Χριστιανισμό. Η θρησκεία ήταν, για τον Παπαδιαμάντη, η πλατιά και ισχυρή βάση πάνω στην οποία όφειλε το Γένος να στηρίξει την πολιτική του. Και γι' αυτό ο Παπαδιαμάντης, κάνοντας με τα λογοτεχνήματά του, τη δική του πολιτική, συμπυκνώνει το πολιτικό/λογοτεχνικό του δόγμα στα εξής: «Τὸ ἐπ' ἐμοί, ἐνόςῳ ζῶ καὶ ἀναπνέω καὶ σωφρονῶ, δὲν θὰ παύσω, ἰδίως κατὰ τὰς πανεκλάμπρους ταύτας ἡμέρας, νὰ ὑμνῶ μετὰ λατρείας τὸν Χριστόν μου, νὰ περιγράψω μετ' ἔρωτος τὴν φύσιν καὶ νὰ ζωγραφῶ μετὰ στοργῆς τὰ γνήσια ἑλληνικὰ ἥθη»⁸.

Αλλοῦ γράφει: «Ἄμυνα περὶ πάτρης δὲν εἶναι αἱ σπασμωδικαί, κακομελέτητοι καὶ κακοσύντακτοι ἐπιστρατεῖαι, οὐδὲ τὰ σκωριασμένης ἐπιδεικτικότητος θωρηκτά. Ἄμυνα περὶ πάτρης θὰ ἦτο ἡ εὐσυνείδητος λειτουργία τῶν θεσμῶν, ἡ ἐθνικὴ ἀγωγή, ἡ χρηστὴ διοίκησις, ἡ καταπολέμησις τοῦ ξένου ὕλισμοῦ καὶ τοῦ πιθηκισμοῦ, τοῦ διαφθείραντος τοῦ φρόνημα

καὶ ἐκφυλίσαντος σήμερον τὸ ἔθνος, καὶ ἡ πρόληψις τῆς χρεωκοπίας»⁹.

Οι λόγοι του, έχουν μια σημαντική επικαιρότητα.

«Νὰ παύσῃ π.χ. ἡ συστηματικὴ περιφρόνησις τῆς θρησκείας ἐκ μέρους πολιτικῶν ἀνδρῶν, ἐπιστημόνων, λογίων, δημοσιογράφων καὶ ἄλλων. Ἡ λεγομένη ἀνωτέρα τάξις νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὰ ἔθιμα τῆς χώρας, ἂν θέλῃ νὰ ἐγκλιματισθῇ ἐδῶ. Νὰ γίνῃ προστάτις τῶν πατρίων, καὶ ὄχι διώκτρια. Νὰ ἀσπασθῇ καὶ νὰ ἐγκολπωθῇ τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις. Νὰ μὴ περιφρονῇ ἀναφανδὸν ὅ,τι παλαιόν, ὅ,τι ἐγχώριον, ὅ,τι ἑλληνικόν. Νὰ καταπολεμηθῇ ὁ ξενισμός, ὁ πιθηκισμός, ὁ φραγκισμός. Νὰ μὴ νοθεύονται τὰ θρησκευτικὰ καὶ τὰ οἰκογενειακὰ ἔθιμα... Νὰ μὴ χάσκωμεν πρὸς τὰ ξένα. Νὰ στέργωμεν καὶ νὰ τιμῶμεν τὰ πάτρια. Εἶναι τῆς ἐσχάτης ἐθνικῆς ἀφιλοτιμίας νὰ ἔχωμεν κειμήλια καὶ νὰ μὴ φροντίζωμεν νὰ τὰ διατηρήσωμεν. Ἄς σταθμίσωσι καλῶς τὴν εὐθύνην των, οἱ ἔχοντες τὴν μεγίστην εὐθύνην»¹⁰.

Γράφει ο Αλ. Παπαδιαμάντης: «Μὴ θρησκευτικὰ, πρὸς Θεοῦ! Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν εἶναι βυζαντινοί, ἐννοήσατε; Οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες εἶναι κατ' εὐθεῖαν διάδοχοι τῶν ἀρχαίων. Ἐπεὶτα, ἐπολιτίσθησαν, ἐπροώδευσαν καὶ αὐτοί. Συμβαδίζουν μὲ τὰ ἄλλα ἔθνη... Ἀγγλος ἢ Γερμανὸς ἢ Γά-

λος δύναται νὰ εἶναι κοσμοπολίτης ἢ ἀναρχικὸς ἢ ἄθεος ἢ ὁ,τιδήποτε... Τώρα εἶναι ἐλεύθερος νὰ ἐπαγγέλται χάριν πολυτελείας τὴν ἀπιστίαν καὶ τὴν ἀπαισιοδοξίαν. Ἀλλὰ Γραικύλος τῆς σήμερον, ὅστις θέλει νὰ κάμῃ δημοσίᾳ τὸν ἄθεον ἢ τὸν κοσμοπολίτην, ὁμοιάζει μὲ νάνον ἀνορθούμενον ἐπ' ἄκρων ὀνύχων καὶ ταννόμενον νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ὕψος καὶ νὰ φανῇ καὶ αὐτὸς γίγας»¹¹. **«Ἔως πότε θὰ εἴμεθα ἀχαρακτήριστοι Γραικύλοι;»**¹².

Ο Παπαδιαμάντης πιστεύει πως η Επανάσταση του 1821 δεν δικαιώθηκε. Ο λαός που πολέμησε για να βρει την ελευθερία του «ἀπλῶς καὶ μόνον μετέλλαξεν τυράννους»¹³.

Παρατηρεῖ ο ιστορικός Σαράντος Καργάκος: «Ὡς πολιτικὸς συγγραφέας ο Παπαδιαμάντης εἶναι καὶ οξύτατος σατιριστὴς καὶ γι' αὐτό ἴσως ἐνόχλησε τότε, ὅπως ἐνοχλεῖ καὶ νυν. Κι ἐπειδὴ οἱ πολιτικοὶ στοχασμοὶ τοῦ Παπαδιαμάντη ἦσαν ἀκρῶς ἐνοχλητικοί, καθότι ἦσαν σωστοί, βρέθηκε καὶ γι' αὐτόν ἡ ταμπέλα τοῦ «συντηρητικοῦ» καὶ τοῦ «αντιδραστικοῦ». Ἀλλ' ὅμως κανεὶς προοδευτικὸς δὲν μας ἔχει δώσει με τόση περιγραφικὴ γλαφυρότητα τὴν ευτέλεια τοῦ τότε καὶ νυν πολιτικοῦ μας βίου στο βαθμὸ που το πέτυχε ο Παπαδιαμάντης με το περίφημο ἀφήγημα «Οἱ Χαλασοχώρηδες». Κανεὶς δὲν υπῆρξε τόσο ἀμείλικτα μαστιγωτικὸς κατὰ τῆς πολιτικῆς των ἰσχυρῶν στο βαθμὸ που υπῆρξε ο Παπαδιαμάντης.

Ἡ βαθεῖα πολιτικὴ συμπεριφορὰ τοῦ Παπαδιαμάντη ὡς ἀνθρώπου ἐγκεῖται στο ὅτι **προτίμησε νὰ πεινάσει παρά νὰ προσκυνήσει καὶ νὰ υποταχθεῖ** στους ἰσχυροὺς τῆς πολιτικῆς. Ο Παπαδιαμάντης ἐπειάσε, ὄχι γιατί δὲν ἐδούλεψε, ἀλλὰ γιατί δὲν ἦταν ἀγαπητός στον πολιτικὸ καὶ κοινωνικὸ μικρόκοσμο τῆς Σκιάθου καὶ των Ἀθηνῶν, γιατί δὲν προσκύνῃσε κανέναν ἰσχυρὸ οὔτε τῆς πολιτείας οὔτε τῆς Ἐκκλησίας».

Γράφει ο Αλ. Παπαδιαμάντης: «Ἀκολουθοῦν οἱ Ἕλληνες τὰ

της χριστιανικής λατρείας ἄνευ πίστεως καὶ χρηστοῦ συνειδότος» Τι θα ἔλεγε για σήμερα, εκατό ἔτη μετά, ο Παπαδιαμάντης;

Γράφει: «Ἐπέστη ὁ καιρὸς τῆς αὐτολατρείας καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι θρησκεῖαι κατηργήθησαν»¹⁴. Το «εγώ», εἶναι το εἶδωλο του σύγχρονου ἀνθρώπου. Ο ατομισμός. Ἡ μεγάλη αμαρτία του αἰῶνα μας. «Ένας κόσμος που θέλει, ὅπως θέλει να ζει, που πιο πέρα δε βλέπει κι οὐτε θέλει να δει, ἕνας κόσμος που μόνο το 'θέλω' μετρά, κι επιτρέπονται ὅλα απλά», ὅπως αποτυπώνεται σ'ένα τραγούδι.

Ο Παπαδιαμάντης φθάνει με πόνο κι ιερή ἀγανάκτηση να γράφει ευρισκόμενος στην Αθήνα: **«Ἐδῶ θεοποιεῖται φανερά ὁ Μαρμωνᾶς**. Χιλιάκις καλύτερον θὰ ἦτο ἐὰν ὑπῆρχεν ἀκόμη ἡ ἀρχαία ποιητικὴ εἰδωλολατρία. Τώρα ὅμως ἡ πράγματι ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ὁ πλέον ἀκάθαρτος καὶ κτηνώδης ὕλισμός. Μόνον κατὰ πρόσχημα εἶναι ἡ χριστιανοσύνη!»¹⁵ Τι θα ἔλεγε σήμερα;

Το ταξίδι μας αὐτό, λοιπόν, με προορισμό τον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη, μας δίνει την δυνατότητα να ῥθούμε σε επαφή με στά-

σεις ζωῆς, καθάρειες καὶ ἀληθινές που σήμερα φαντάζουν ἀπόμακρες, ἐξωπραγματικές ἢ καὶ γραφικές.

Θεωρούμε σκόπιμο τον ἐπίλογο να τον κάνει ο Φῶτης Κόντογλου: «Ἐτσι κι εμεῖς δεν θα γίνουμε ἀληθινοὶ Ἕλληνες καὶ χριστιανοὶ με το να παινεύουμε μοναχὰ με κούφια λόγια τους ἀνθρώπους που λέμε πως τους ἔχουμε για πνευματικούς οδηγούς, ἀλλὰ σαν πορευόμεστε σύμφωνα με ὅσα εἶπανε καὶ πράξανε. Γιατί ὁ ἀνθρώπος ἔχει κλίση στο να φτιάχνει κάποια εἰδῶλα καὶ να τα προσκυνᾷ, νομίζοντας πως τιμᾷ την ἀλήθεια, ἐνῶ τιμᾷ το ψεύτικο ὁμοίωμά της. Αὐτό το πράγμα γίνεται καὶ με τον Παπαδιαμάντη: Τον δοξάζουμε καὶ τον ανεβάζουμε ἴσαμε τον οὐρανό, πλὴν κανένας μας δεν θέλει να ζήσει, ὅπως ἔζησε ο Παπαδιαμάντης. Δεν θέλω να πω να ζήσει βουτηγμένος στη φτώχεια καὶ κουρελιασμένος, ἀλλὰ να ζήσει με τον τρόπο που ἐνοιώθε την Ελλάδα ἐκεῖνος. Μας ἀρέσει ἡ ἀπλότητα, ἀγαπῶμε την ταπεινότητα, ἐνθουσιαζόμαστε με την εὐκρίνεια, τιμῶμε την καλωσύνη, θαυμάζουμε την πίστη του, ἀλλὰ εμεῖς ζούμε με ἕναν τρόπο ὁλοτε-

λα διαφορετικόν. Τα γυρίσαμε ὅλα σε λόγια. Με τα λόγια ζούμε καὶ με τα λόγια πεθαίνουμε»¹⁶.

Επιμέλεια:

Κυριακή Λουλουδάκη
πιν.χ. Τμήματος Νοσηλευτικής
Ε.Κ.Π.Α.

ΠΗΓΕΣ

- <http://www.antibaro.gr/node/1722:Μοναχοῦ Μωυσὴ Ἀγιορείτη>
- http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/alexandros_papadiamantis/index.htm: π. Ἱεροθέου Βλάχου Μητροπολίτου Ναπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου
- <http://deliverme.gr/?p=861> Ἀντῶν Δ. Ἀντωνίου
- http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/alexandros_papadiamantis/index.htm: Σαρᾶντου Καργάκου,
- <http://el.wikipedia.org/>
- <http://christianvivliografia.wordpress.com/2011/01/03>

1 Βλ. Γρ. Ξενόπουλος

2 Κωστής Παλαμάς, Εφημ. «Ἀκρόπολις», 4 Ἰανουαρίου 1911

3 Φῶτης Κόντογλου, περιοδικό «Παρνασσός», Ἀπρίλιος-Ἰούνιος 1962

4 Στρατῆς Μυριβήλης (παράφραση), «Εἰσαγωγή» του Σ.Μ. στα «Ἀπαντα Παπαδιαμάντη» ἐκδ. οἴκου «Σεφερλή» Αθήνα. 1962. τόμος 1

5 Σπύρος Μελάς, Πρόλογος στον Α' τόμο των «Ἀπάντων Παπαδιαμάντη», Αθήνα 1954, «Βίβλος – Ἀρχαῖος ἐκδοτικός οἶκος Δημ. Δημητράκου»

6 Μετά τον θάνατό του τυπώθηκαν ἀπὸ τις ἐκδόσεις Φέξη (1912-1913) ἔντεκα τόμοι με ὅσα διηγήματα βρέθηκαν τότε. Πέντε τόμους ἐξέδωσε ὁ Οἶκος Ἐλευθερουδάκη το 1925-1930, καὶ ἕναν τόμο Θαλασσινὰ διηγήματα ὁ Αθ. Καραβιάς το 1945. Το 1955, τα Ἀπαντά του ἐκδόθηκαν ἀπὸ τον Ἐκδ. Οἶκο Δ. Δημητράκου με στοιχεῖα βιογραφικά, κριτικά σχόλια, προλόγους, γενικὴ ἐπιμέλεια Γ. Βαλέτα. Το 1963, τα Ἀπαντα του Παπαδιαμάντη ἐκδόθηκαν σε τρεῖς τόμους ἀπὸ την Ἑταιρεία Ἑλληνικῶν Ἐκδόσεων, με προλόγους καὶ ἐπιμέλεια Μιχ. Περάνθη: <http://el.wikipedia.org/>. Τέλος, βλ. «Τα Ἀπαντα του Παπαδιαμάντη», ἐπιμέλεια Ν. Τριανταφυλλίδου, Ἐκδόσεις «Δόμος»

7 <http://www.antibaro.gr/node/1722:Μοναχοῦ Μωυσὴ Ἀγιορείτη>: Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης: «Ἡ πνευματικὴ διάσταση του ἔργου του»

8 Αλ. Παπαδιαμάντης, «Δαμπριάτικος ψάλτης», «Ἀκρόπολις» 1893

9 Του ἰδίου, «Ἀκρόπολη», Πρωτοχρονιά 1896

10 Του ἰδίου, 1896

11 βλ. παραπ. 8

12 Του ἰδίου, «Ἡ κάλτσα της Νώενας», ἀφήγημα, 1907

13 Του ἰδίου, «Χρῆστος Μηνιόνης»

14 Του ἰδίου, «Οἱ ἔμποροι των ἐθνῶν», τόμος Α'

15 Του ἰδίου, «Ἱατρεία της Βαβυλώνας»

16 βλ. παραπ. 13

Δὲν ξέρω, μὰ δὲν ἔμεινε καθόλου σκοτάδι.
Ὁ ἥλιος χύθηκε μέσα μου ἀπὸ *χίλιες πληγές*.
Καὶ τούτη τὴ *λευκότητα* ποὺ σὲ περιβάλλω
δὲ θὰ τὴ βρεῖς οὔτε στὶς Ἄλπεις, γιὰτὶ αὐτὸς ὁ ἀγέρας
στριφογυρνᾷ ὥς ἐκεῖ ψηλὰ καὶ *τὸ χιόνι λερώνεται*.
Καὶ στὸ *λευκὸ τριαντάφυλλο* βρίσκεις μιὰ ἰδέα σκόνης.
Τὸ τέλειο θαῦμα θὰ τὸ βρεῖς μοναχὰ μὲς στὸν *ἄνθρωπο*:
λευκὲς ἐκτάσεις ποὺ ἀκτινοβολοῦν ἀληθινὰ
στὸ σύμπαν καὶ ὑπερέχουν. Τὸ πιὸ καθαρὸ
πράγμα λοιπὸν τῆς *δημιουργίας* δὲν εἶναι τὸ *λυκόφως*,
οὔτε ὁ οὐρανὸς ποὺ καθρεφτίζεται μὲς στὸ ποτάμι,
οὔτε ὁ *ἥλιος* πάνω στῆς μηλιᾶς τ' ἄνθη. Εἶναι ἡ *ἀγάπη*.

Νικηφόρος Βρεπτάκος,
«Τὸ καθαρότερο πράγμα τῆς δημιουργίας»

Η ανθρώπινη ελευθερία και το θέλημα του Θεού

Α' μέρος

Την Τρίτη 25/1/2011, η Χριστιανική Φοιτητική Ένωση, πραγματοποίησε στο Μεγάλο Αμφιθέατρο του Παιδαγωγικού Τμ. Αθηνών, ομιλία για τους φοιτητές, με θέμα «Είμαστε ελεύθεροι;» και ομιλητή τον π. Ευάγγελο Γκανά, Ηλεκτρολόγο-Μηχανολόγο ΕΜΠ και Θεολόγο. Εκφράζοντας θερμές ευχαριστίες στον π. Ευάγγελο για την ανταπόκριση στο κάλεσμα των φοιτητών, δημοσιεύουμε στην «Παρεμβολή», κατόπιν αίτησης αρκετών αναγνωστών που δεν μπόρεσαν να παρευρεθούν, την εν λόγω ομιλία σε συνέχειες.

Η Συντακτική Επιτροπή

Οι δρόμοι του Παρισιού αντηχούσαν το Μάιο του 1968 από μια σειρά άλλοτε εμπρηστικών κι άλλοτε σαρκαστικών συνθημάτων, τα οποία εξέφραζαν με τον πλέον εύγλωττο τρόπο την αντίθεση μιας γενιάς μάλλον καλοαναθρεμμένων γόνων της ευμερούσας δυτικής κοινωνίας, απέναντι στη ρηχή και αποπνικτική ευζωία που οι γεννήτορές τους τούς είχαν κληρονομήσει.

Ανάμεσα στα ποικίλα αιτήματα αυτής της εξεγερμένης γενιάς κεντρική θέση κατείχε το επίκαιρο, ήδη από τα χρόνια του Διαφωτισμού, αίτημα για ελευθερία. Κι αυτή η ελευθερία νοούνταν πρωτίστως υπό την έννοια της «αρνητικής» ελευθερίας, όπως την ονομάζουν οι ιστορικοί των ιδεών, δηλαδή υπό την έννοια της εξάλειψης κάθε νόμου, ορίου ή περιορισμού που θεωρούνταν πως καταστέλλει την εκδίπλωσή της. Δυο συνθήματα εξέφρασαν αυτό το αίσθημα με τον πλέον χαρακτηριστικό τρόπο. Κατ' αρχήν το λακωνικό και απόλυτο: «*απαγορεύεται το απαγορεύεται*». Και συνοδευτικά ένα πιο περιφραστικό που ερμήνευε το προηγούμενο: «*η ελευθερία δεν είναι αγαθό που μας ανήκει. Είναι αυτό*

που μας εμποδίζουν να αποκτήσουμε οι νόμοι, οι προκαταλήψεις, η άγνοια».

Η έκρηξη αυτή όμως, καθώς και άλλες ανάλογες εξελίξεις της δεκαετίας του 1960 στις οποίες σήμερα αναφερόμαστε ως «πολιτιστική επανάσταση», έχουν τις απαρχές τους πολύ νωρίτερα στην ιστορική εξέλιξη. **Η κεντρική προμετωπίδα του Διαφωτισμού όπως την εξέφρασε ο Kant με τη φράση *sapere aude*, τόλμησε να χρησιμοποιήσεις τη λογική σου, έφερε εντός της όλο τον απελευθερωτικό αέρα της εξέγερσης ενάντια στην αυθεντία της παράδοσης.** Μιας παράδοσης που νοούνταν κυρίως ως η εκκλησιαστική αυθεντία, η δεσμευτική για όλους ερμηνεία του θεϊκού θελήματος. Αυτό βέβαια δεν σήμανε την εξάλειψη κάθε ορίου και κάθε κανονιστικής προοπτικής. Ο συνεπής μηδενισμός, αν και διατυπώθηκε με ενάργεια στο χώρο της φιλοσοφίας, δεν μπόρεσε ποτέ να αποκτήσει αξιοσημείωτη κοινωνική παρουσία. Μια κοινωνία χρειαζόταν νόημα για να αυτοσυντηρείται κι αυ-

τό μόνο ένα σύστημα κανόνων και αξιών μπορούσε να εγγυηθεί.

Εν ονόματι όμως τίνος πράγμα-τος μπορούσε κάποιος να καταναγκάσει τους ανθρώπους να πράξουν κάτι το οποίο δεν είχαν επιλέξει οι ίδιοι; Μόνο εν ονόματι μιας αξίας ανώτερης από αυτούς, ήταν η απάντηση του Διαφωτισμού. Αν όμως, όπως πίστευε ο Kant, που αποτελεί τον κεντρικό εκφραστή αυτής της προοπτικής του διαφωτιστικού προγράμματος, όλες οι αξίες αναδεικνύονται ως τέτοιες μόνο όταν απορρέουν από τις ελεύθερες πράξεις των ανθρώπων, συμπεραίνουμε ότι δεν υφίσταται αξία ανώτερη από τον ίδιο τον άνθρωπο και μάλιστα τον άνθρωπο ως φορέα του Ορθού Λόγου.¹

Ο προσεκτικός παρατηρητής μπορεί να διακρίνει πως πίσω από τον φαινομενικά καινοφανή χαρακτήρα του διαφωτιστικού προγράμματος υποκρύπτεται ένας βαθιά εκκοσμικευμένος προτεσταντισμός. Τη θέση του Θεού έχει πάρει τώρα η ιδέα μιας ορθολογικής ζωής και τη θέση της προσπάθειας να προσεγγίσει ο άνθρωπος τον Θεό και να ενωθεί μαζί Του παίρνει τώρα η προσπάθεια να ακολουθήσει ο άνθρωπος τα κελεύσματα του Λόγου και όχι τις επιταγές των ψυχωρμήτων του.

Σύμφωνα με τη γνώμη ενός επιφανούς στοχαστή, η γνώση που μας προσφέρει ο Λόγος λειτουργεί απελευθερωτικά όχι επειδή διευρύνει το φάσμα των δυνατοτήτων από τις οποίες μπορούμε να επιλέξουμε, αλλά επειδή μας προφυλάσσει από την απογοήτευση που θα δοκιμάσουμε αν επιχειρήσουμε το αδύνατο.² Και στην προοπτική του Διαφωτισμού αυτό που θεωρούνταν a priori αδύνατο ήταν πλέον η γνώση του Θεού. Έτσι αυτό που από μένε ήταν να περιοριστεί η θρησκεία

εντός των ορίων του Λόγου και μόνο.³ Κι όχι μόνο ήταν απρόσιτη η γνώση του Θεού, αλλά εξίσου ακατανόητο έμοιαζε πια και το θέλημά του, όπως αυτό γινόταν αντιληπτό στο πλαίσιο του Διαφωτισμού. Για να χρησιμοποιήσω τη διατύπωση ενός, ως προς τούτο, σύγχρονου επιγόνου του Διαφωτισμού: «Μπορεί όντως η ασκητική αυταπάρνηση να αποτελεί πηγή ακεραιότητας, εσωτερικής γαλήνης και πνευματικής δύναμης; αδυνατώ εν τούτοις να καταλάβω πώς θα μπορούσε κανείς να τη θεωρήσει διεύρυνση της ελευθερίας...Αν φτάσω στα άκρα, αν μαζευτώ δηλαδή στον μικρότερο δυνατό χώρο, δεν μπορεί παρά να πεθάνω από ασφυξία. Η λογική κατάληξη αυτής της διαδικασίας καταστροφής όλων όσα θα μπορούσαν ενδεχομένως να με πληγώσουν είναι πράγματι η αυτοκτονία».⁴ Το απόσπασμα είναι χαρακτηριστικό ως προς την αδυναμία του να κατανοήσει τη δυναμική του πνευματικού αγώνα που μεταμορφώνει σταδιακά το χαρακτήρα του χριστιανού, καθώς και τη θετική προοπτική που περιέχεται στην τήρηση των εντολών του Θεού που αποτελούν, ακριβώς γι' αυτό, την προϋπόθεση της εν Χριστώ ελευθερίας για την οποία θα μιλήσουμε αναλυτικά παρακάτω. Εδώ, στο πλαίσιο αυτής της εκκοσμικευμένης προοπτικής, απουσιάζει κάθε υποψία παρουσίας ενός Πνεύματος που ενεργεί μεταμορφωτικά εντός του ανθρώπου ο οποίος αγωνίζεται να τηρήσει τις εντολές.

Για να μπορέσουμε να προσεγγίσουμε το θέμα της στάσης του σύγχρονου ανθρώπου απέναντι στο Νόμο του Θεού, σ' αυτό δηλαδή που στη θεολογική γλώσσα ονομάζουμε και θέλημα του Θεού, θα πρέπει να διακρίνουμε τρεις βασικές αρχετυπικές προοπτικές. Η πρώτη από τις τρεις προέκυψε μέσα από την κανονιστική παράδο-

ση του Διαφωτισμού και οδήγησε στη σύνθεση που ονομάζουμε αστικό πολιτισμό. Η δεύτερη προοπτική προέκυψε ως η κριτική υπέρβαση της αστικής σύνθεσης και ονομάζεται μετανεωτερική, μεταμοντέρνα ή και προοπτική της μαζικής δημοκρατίας. Τέλος **η τρίτη προοπτική είναι η χριστιανική κι εδώ θα πρέπει να προσέξουμε γιατί συχνά η εξέγερση ενάντια στην αστική σύνθεση, όπως ήταν για παράδειγμα ο Μάνς του '68 για τον οποίο έγινε λόγος πιο πριν, εκλαμβάνεται συχνά και ως εξέγερση ενάντια στη χριστιανική προοπτική**, συγχέοντας τις προφανείς διαφορές ανάμεσα στην αστική παράδοση που έχει τις ρίζες της στο Διαφωτισμό, από τη χριστιανική παράδοση που πηγάζει από το Ευαγγέλιο του Χριστού. Για να συλλάβουμε καλύτερα την ειδοποιό διαφορά ανάμεσα στις τρεις αυτές προοπτικές στο θέμα που μας ενδιαφέρει θα εστιάσουμε την προσοχή μας στο πώς αντιλαμβάνονται οι τρεις αυτές διαφορετικές παραδόσεις, αστική, μεταμοντέρνα και χριστιανική την πορεία του ανθρώπου προς την προσωπική ολοκλήρωση, το περιεχόμενο που δίνουν σε αυτό που σήμερα ονομάζουμε αυτοπραγμάτωση.

Η αυτοπραγμάτωση στο πλαίσιο του αστικού πολιτισμού ορίζεται κυρίως ως αυτουπέρβαση, ως επιβολή δηλαδή του αληθινού ή αυθεντικού «εγώ» πάνω στα ψυχώρημα που θεωρούνται κατώτερα. Ως κυρίαρχες αρετές σ' αυτή την πορεία εκλαμβάνονται η αυτοπειθαρχία και η ειλικρίνεια. Η αυτοπειθαρχία προβάλλοντας την επίτευξη μακροπρόθεσμων στόχων, πάντα εγκόσμιου χαρακτήρα, τόσο εσωτερικών (διαμόρφωση χαρακτήρα) όσο και εξωτερικών (κοινωνική και οικονομική καταξίωση) υποδούλωσε την καθημερινή ζωή και την κατέστησε μια τυραννική εσωτερίκευση μιας σειράς νόμων και εντολών που υπηρέτουσε αυτούς τους μακροπρόθεσμους στόχους. Τα συναισθήματα

1 Βλ. Isaiah Berlin, Τέσσερα δοκίμια περί Ελευθερίας, μετάφρ. Γιάννης Παπαδημητρίου, Scripta, 2001, σ. 281.

2. Berlin, ο.π., σ. 290.

3 Βλ. Ιμμάνουελ Καντ, Η Θρησκεία εντός των ορίων του Λόγου και μόνο, μετάφρ. Κώστας Ανδρουλιδάκης, Πόλις, 2007.

4 Berlin, ο.π., σ. 285.

ως βασικό κομμάτι της ψυχικής οικονομίας του ανθρώπου, και το πάθος προς κάτι το υπερβατικό που ξεπερνά τον άνθρωπο, δεν είχαν εδώ καμία θέση.

Η ειλικρίνεια πάλι δημιουργούσε τις προϋποθέσεις για τη διαμόρφωση χαρακτήρα, μιας σταθερής και ανεξάλειπτης δηλαδή ατομικότητας που ως ηθική προσωπικότητα αναγνωριζόταν ως αξιόπιστος συνομιλητής και εταίρος εντός της κοινωνίας. Δεν είναι άλλωστε καθόλου τυχαίο ότι στον εμπορικό κόσμο, που εν πολλοίς στάθηκε η κοινωνική προϋπόθεση του αστικού πολιτισμού, η λέξη «πίστη» σήμαινε τον αξιόπιστο συμμετοχο στο πεδίο των οικονομικών συναλλαγών.

Με την έλευση της μετανεωτερικότητας (συμβατικά μετά το 1900) η έμφαση δεν δίνεται πλέον στην αυτοπειθαρχία που αποσκοπεί στη συσσώρευση και τις μακροπρόθεσμες επιδιώξεις. **Αυτό που καταφάσκεται τώρα είναι η βραχυπρόθεσμη απόλαυση, το στιγμιαίο και το αυθόρμητο, κι αυτή η στάση οδηγεί, όπως είναι φυσικό, στην απόρριψη του εξωτερικού ελέγχου, της πειθαρχίας και κάθε μορφής περιορισμού.** Η ειλικρίνεια ως κυρίαρχη αρετή αντικαθίσταται από την αυθεντικότητα, την ικανότητα δηλαδή του ατόμου να ζει σύμφωνα με τις πιο μύχιες παρωθήσεις, καταβολές ή υπαρξιακές του ανάγκες, την επιθυμία να μιλά και να ενεργεί χωρίς να ενδιαφέρεται για συμβάσεις και τυπικότητες. (Συνθήματα όπως "Θέλουμε τον κόσμο και τον θέλουμε τώρα" και διαφημιστικές καμπάνιες όπως "Οι επιθυμίες σας δεν μπορούν να περιμένουν" και "follow your heart" εκφράζουν πολύ χαρακτηριστικά αυτό το κλίμα).

Αν η προσωπικότητα του αστού και ο χαρακτήρας του ήταν δημιούργημα μιας μακράς παιδείας και της συνακόλουθης άσκησης, η προσωπικότητα που προκύπτει μέσα από τη σύγχρονη πρόταξη της αυθεντικότητας ως της κυρίαρχης

αρετής θυμίζει μια μάσκα ή ακριβέστερα μια διαδοχική εναλλαγή προσωπείων ως το μεταβαλλόμενο προϊόν αστάθμητων αυτοσχεδιασμών. Τα όρια του «εγώ» παραμένουν ρευστά και διαπερατά, όλες οι μελλοντικές προοπτικές αφήνονται ανοικτές, μια που μόνο έτσι είναι δυνατά καινούργια «βιώματα» και «εμπειρίες», ενώ, αντίθετα, οι σταθερές αποφάσεις και προτιμήσεις αποφεύγονται γιατί δυσχεραίνουν τις επιθυμητές αλλαγές και τις καθιστούν περισσότερο επώδυνες. Έτσι γίνεται όλο και περισσότερο ακατανόητο, αν όχι απεχθές, το μεγάλο πάθος που τόσο θαυμαζόταν στην αστική περίοδο, και ακόμη περισσότερο στην εποχή του ρομαντισμού που την ακολούθησε, η προθυμία δηλαδή να δώσει ή να θυσιάσει κανείς τα πάντα για μια μεγάλη υπόθεση ή και για ένα αγαπημένο πρόσωπο.

Έτσι, η τελική κατάληξη της μετανεωτερικής περιόδου που ζούμε είναι ο ηθικός σχετικισμός και ο ηδονοθηρικός καταναλωτισμός. Τα πάντα, αξίες και προϊόντα, φιλίες και έρωτες, καταναλώνονται εξίσου βουλιμικά για να αποβληθούν κατόπιν στις σύγχρονες χωματερές πάσης φύσεως. Ακόμη κι όταν υιοθετείται μια αξία, ή κάποια πίστη, αυτό δεν συνεπάγεται πλέον την ανάλογη δέσμευση στο επίπεδο της πρακτικής συμπεριφοράς.⁵ Για να παραφράσουμε μια γνωστή φράση: στη μεταμοντέρνα εποχή είσαι ό,τι δηλώσεις.

Συνοψίζοντας εντελώς σχηματικά την ιστορική πορεία που περιγράψαμε και που οδηγεί από τον αστικό πολιτισμό στην εποχή της μαζικής δημοκρατίας, θα μπορούσαμε να πούμε πως από τον αρχικό ηρωισμό της καντιανής προσπάθειας για μια ελευθερία και αυτονο-

μία που θα παρείχε η ίδια το Νόμο ως προϊόν του Πρακτικού Λόγου, μια μακρά σειρά από εξελίξεις οδήγησε **στη σημερινή συγκυρία, όπου ελευθερία σημαίνει να κάνουμε ό,τι επιθυμούμε κάθε φορά χωρίς να πρέπει να δίνουμε λογαριασμό σε κανέναν πέρα από τον εαυτό μας.**⁶ Αυτό που έχει πρωτίστως σημασία δεν είναι το αντικείμενο της επιθυμίας αλλά αυτό το ίδιο το γεγονός της επιθυμίας. Στόχος δεν είναι να καταστούμε ελεύθεροι μέσω των αρετών, αλλά, αποτρέποντας κάθε μορφή καθορισμού, να διατηρούμε ανά πάσα στιγμή όλες τις δυνατότητες ανοικτές.

π. Ευάγγελος Γκανάς
Ηλεκτρολόγος-Μηχανολόγος ΕΜ Π,
Θεολόγος

Επιμέλεια:
Σταύρος Θεοφίλου,
Φοιτ. Τμ. Κοινωνικής Εργασίας
ΑΤΕΙ Αθήνας

ΠΗΓΕΣ

- Για την μετάβαση από τη νεωτερική στη μετανεωτερική εποχή βλ. Παναγιώτης Κονδύλης, Η παρακμή του Αστικού Πολιτισμού, Θεμέλιο, Αθήνα 1991, σ. 252-3, 264.
- Βλ. Stanley Hauerwas, The Peaceable Kingdom, University of Notre Dame Press, 1983, p. 7-8.
- Βλ. Hendrikus Berkhof, Christian Faith, engl. transl. Sierd Woudstra, Eerdmans, 1979, p. 184, 202.
- Βλ. Ratzinger, Church Ecumenism and Politics, engl. transl. Michael J. Miller, Ignatius Press 2008, p. 186-187.
- Για την έννοια της Ζωοδόχου Πηγής αλλά και τα στάδια της πνευματικής πορείας του χριστιανού αντλώ από την εργασία: π. Αντώνιος Πινακούλας, Η εορτή της Ζωοδόχου Πηγής. Το Θεολογικό της περιεχόμενο, περιοδικό Μαρτυρία, Μάρτιος-Απρίλιος 2006, τχ. 228, σ. 7-20.

⁶ Βλ. Reinhard Hütter, Bound to Be Free, Eerdmans, 2004, p. 150..

⁵ Για την μετάβαση από τη νεωτερική στη μετανεωτερική εποχή βλ. Παναγιώτης Κονδύλης, Η παρακμή του Αστικού Πολιτισμού, Θεμέλιο, Αθήνα 1991, σ. 252-3, 264.

Το μαρτύριο του Σταυρού...

ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΣΤΑΘΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Στις 22 Απριλίου του 2002, κανείς απ' τους παραβρισκόμενους της συνήθους συνάντησης μεταξύ γονέων-κηδεμόνων και διοικούντων του σχολείου «Vittorino da Feltre» δεν θα μπορούσε να πιστέψει ότι από μια απλή ερώτηση θα ξεκινούσε ένας μακρύς δικαστικός αγώνας, ο οποίος θα δημιουργούσε εντάσεις στην Ιταλία και θα έφτανε ως το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (εφεξής ΕΔΔΑ).

Το χρονικό της υπόθεσης

Ο γιατρός Albertin, πατέρας των μικρών Sami και Dataicio που φοιτούσαν στον εν λόγω δημόσιο σχολείο

του Abano Terme (Veneto), ρώτησε τους διευθύνοντες κατά πόσο θα έπρεπε να υπάρχει ο Σταυρός, ένα θρησκευτικό σύμβολο, στις αίθουσες διδασκαλίας. Το σχολείο απάντησε ότι η ύπαρξή του προβλέπεται (από 2 Βασιλικά Διατάγματα του 1924 και 1928) και ότι θα διατηρήσει τους Σταυρούς ως έχει. Κατά αυτής της απόφασης στράφηκε η μητέρα των παιδιών, Soile Lautsi-Albertin (ιταλίδα με φινλανδικές ρίζες), ενώπιον του Διοικητικού Δικαστηρίου του Veneto, το οποίο παρέπεμψε στο Συνταγματικό Δικαστήριο ρωτώντας για την συνταγματικότητα της εν λόγω πράξης. Το τελευταίο έκρινε εαυτό αναρμόδιο και ανέπεμψε στο Διοικητικό Δικαστήριο που στις 17 Μαρτίου 2005 απέρριψε την προσφυγή της κας Lautsi με το αιτιολογικό ότι η απόφαση της διοίκησης του σχολείου είχε νόμιμη βάση στα 2 Βασιλικά Διατάγματα και περαιτέρω δεν υπήρχε παραβίαση της αρχής του κοσμικού κράτους, αφού ο Σταυρός δεν αποτελούσε μόνο ένα θρησκευτικό σύμβολο αλλά αντικατόπτριζε την ιστορία και τον πολιτισμό του Ιταλικού λαού και εν γένει της Δύσης με έμφαση στις αξίες της ανεκτικότητας, της ανθρωπίνης αλληλεγγύης, της άρνησης των διακρίσεων. Η κα. Lautsi άσκησε αναίρεση κατά αυτής της αποφάσεως στο Consiglio di Stato (ανώτατη δικαστική αρχή της Ιταλίας, θα μπορούσαμε να το παραβάλουμε με το δικό μας Συμβούλιο της Επικρατείας), το οποίο ασπαζόμενο την θέση του Διοικητικού Δικαστηρίου απέρριψε την αναίρεση.

Καθ' όλη τη διάρκεια των δικαστικών αγώνων ένα έντονο debate λάμβανε χώρα μεταξύ υποστηρικτών και μη του Σταυρού. Η Υπουργός Παιδείας Gelmini δήλωνε στην Repubblica: «Ο Σταυρός αποτελεί σύμβολο της παράδοσης μας», ενώ ο Adel Smith (πρόεδρος της Ένωσης Μουσουλμάνων Ιταλίας) δήλωνε στην Corriera della Sera «Σε ένα κράτος που αυτοαποκαλείται κοσμικό, δεν μπορεί να καταπιέζουν όλες τις άλλες θρησκείες, δείχνοντας ένα σύμβολο μιας συγκεκριμένης ομολογίας». Τον Μάιο του 2005 ο δικαστής Luigi Tosti αρνήθηκε την διεξαγωγή ακροαματικής διαδικασίας στο δικαστήριο του αν δεν αφαιρούταν ο Σταυρός από την αίθουσα.

Η Ιταλία διχάζεται

Για να αντιληφθούμε καλύτερα την έκταση του θέματος δεν μπορούμε να παραλείψουμε να αναφερθούμε επιγραμματικά στις σχέσεις Κράτους- Εκκλησίας στην Ιταλία. Το Σύνταγμα της χώρας κατοχυρώνει αμοιβαία ανεξαρτησία μεταξύ Κράτους και Εκκλησίας και θεσπίζει την ίση μεταχείριση μεταξύ όλων των θρησκειών. Ο Καθολικισμός δεν είναι πλέον η επίσημη Εκκλησία του Ιταλικού Κράτους, το οποίο χαρακτηρίζεται κοσμικό, δηλαδή διαχωρίζει την θρησκεία από κάθε έκφανση του κράτους, δεν κάνει διακρίσεις των πολιτών του λόγω θρησκείας και γενικά δεν προκρίνει κάποιο συγκεκριμένο θρήσκευμα αλλά ούτε και την αθεΐα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, ο Πρωθυπουργός και η Κυβέρνηση δίνουν όρκο ενώπιον του Προέδρου της Δημοκρατίας, ο οποίος δεν περιλαμβάνει θρησκευτικές αναφορές.

Μετά την εξάντληση όλων των δικαστικών βαθμίδων στην Ιταλία η κα Lautsi στράφηκε πλέον στο ΕΔΔΑ, ένα απ' τα τμήματα του οποίου έκανε δεκτή την προσφυγή της και της επιδίκασε αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης 5.000 €. Η Ιταλία αιτήθηκε να παραπεμφθεί το θέμα στην Ολομέλεια του ΕΔΔΑ (Grand Chamber) σύμφωνα με το άρθρο 43 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (εφεξής ΕΣΔΑ) που προβλέπει την συγκεκριμένη δυνατότητα για θέματα εξαιρετικών και σοβαρών περιπτώσεων. Η Ολομέλεια στις 18.03.2011 έκρινε ότι δεν υπήρχε παραβίαση των αρ. 2 του 1ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, αρ. 9 και 14 της ΕΣΔΑ.

ΕΔΔΑ: «Ο Σταυρός δεν παραβιάζει τη θρησκευτική ελευθερία»

Περαιτέρω, το Δικαστήριο χαρακτήρισε τον Σταυρό ως ένα θρησκευτικό σύμβολο πάνω απ' όλα, αποφαινόμενο ότι δεν υπήρχε σύνδεση του Σταυρού με κάποια υποχρεωτική διδασκαλία περί Χριστιανισμού δεδομένου ότι η Ιταλία έχει ανοίξει το σχολικό περιβάλλον και σε άλλες θρησκείες, αφού επιτρέπει στους μαθητές την ένδυση ή τα σύμβολα θρησκευτικού χαρακτήρα των θρησκειών αυτών. Τέλος, οι γιοί της κας Lautsi ουδέποτε είχαν δεχθεί κάποια αναφορά ή κάποιο είδος κατήχησης απ' τους καθηγητές τους αναφορικά με τον Σταυρό. Καταρρίπτοντας λοιπόν την ύπαρξη παραβίασης του αρ.2, δεν υπήρχε αντίστοιχα παραβίαση της θρησκευτικής ελευθερίας (αρ.9) ή κάποια σχετική διακριτική αντιμετώπιση (αρ.14). Το ΕΔΔΑ έκρινε υπέρ της Ιταλίας με 15/2 και την μειοψηφία να τονίζει την προβληματική νομιμοποίηση της διακριτικής ευχέρειας της Ιταλικής Διοίκησης σε 2 Βασιλικά Διατάγματα και όχι σε νομοθετήματα προερχόμενα από δημοκρατικούς θεσμούς, αλλά και ως στόχο της εκπαίδευσης την δημι-

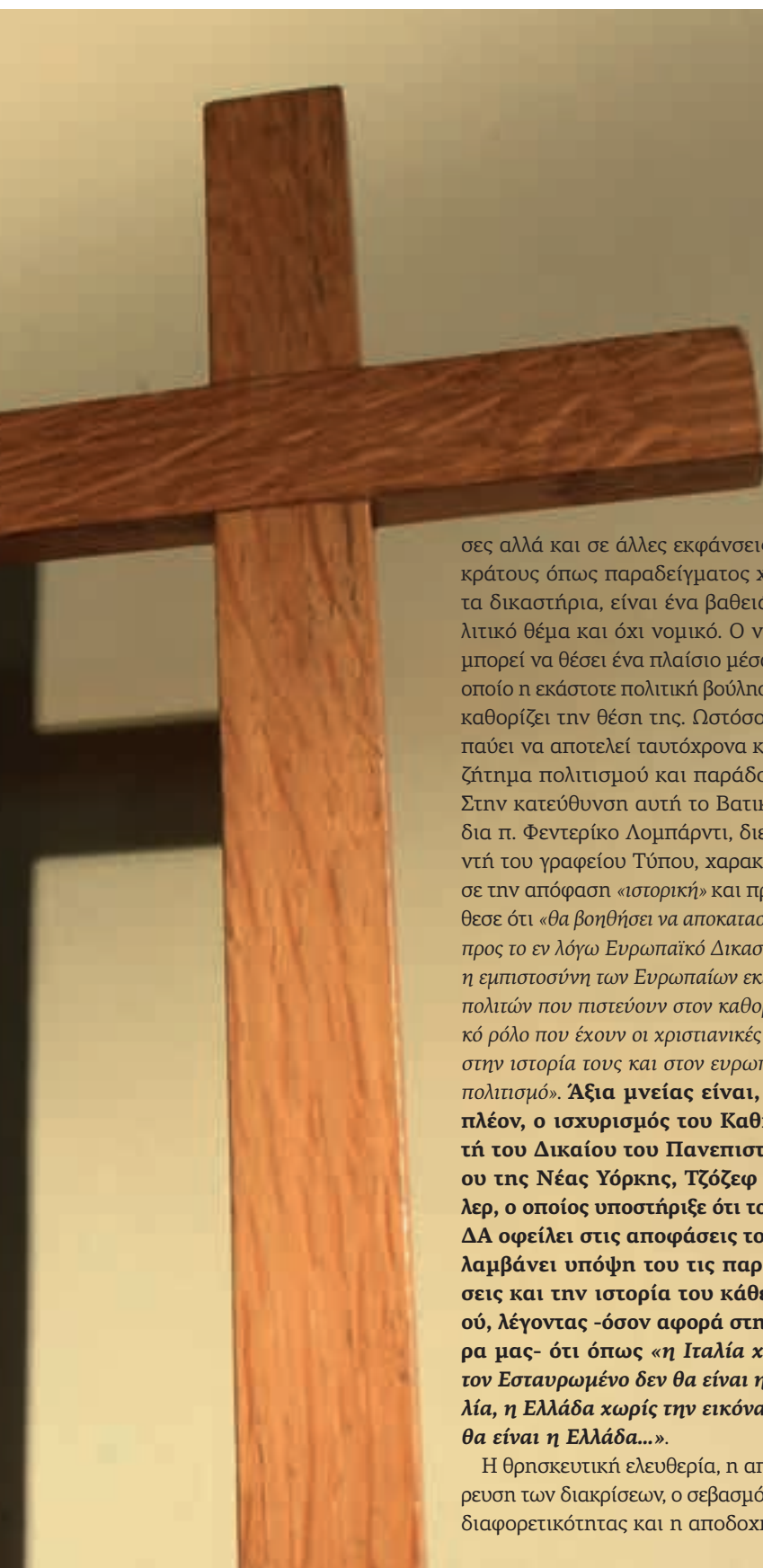
ουργία ενός ουδέτερου και πλουραλιστικού σχολικού περιβάλλοντος.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να παρατηρήσουμε τι καθεστώς επικρατεί γενικά στην Ευρώπη αναφορικά με το θέμα του Σταυρού. Στην πλειονότητα των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης δεν υπάρχουν συγκεκριμένοι κανονισμοί- νόμοι που να ορίζουν το καθεστώς του Σταυρού στα σχολεία. Μόνο στην Γαλλία, FYROM και Γεωργία απαγορεύεται η ύπαρξή του. Στην Αυστρία, Πολωνία, Ιταλία και ορισμένα ομοσπονδιακά κρατίδια της Γερμανίας ισχύει το αντίθετο. Στην Ρουμανία, το Ανώτατο Δικαστήριο έκρινε ότι ο Σταυρός μπορεί να υπάρχει σε χώρους που χρησιμοποιούνται για τη θρησκευτική παιδεία ή κατά τη διάρκεια θρησκευτικών μαθημάτων. Στην Ισπανία, το Ανώτατο Δικαστήριο της Καστίλλης και Λεόν έκρινε ότι το θέ-

μα του Σταυρού θα κρίνεται ad hoc. Δηλαδή, γενικά ο Σταυρός υπάρχει στις αίθουσες αλλά αφορά τους μαθητές και τους γονείς κάθε σχολείου ξεχωριστά και αν τεθεί ρητό αίτημα απ' τους γονείς τότε θα πρέπει να αφαιρεθεί.

Η σημασία της απόφασης

Η απόφαση του ΕΔΔΑ καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική, αφού επιλύει άπαξ δια παντός το θέμα, επιτρέποντας το Σταυρό στα σχολεία, δίνοντας την δυνατότητα σε οποιαδήποτε χώρα του Συμβουλίου της Ευρώπης (άρα και την Ελλάδα που συν τις άλλους παρενέβη στην δική υπέρ της Ιταλίας) να την επικαλεστεί νομολογιακά. Στην ουσία του βεβαίως το θέμα της ύπαρξης του Σταυρού στις σχολικές αίθουσες

σες αλλά και σε άλλες εκφάνσεις του κράτους όπως παραδείγματος χάριν τα δικαστήρια, είναι ένα βαθειά πολιτικό θέμα και όχι νομικό. Ο νόμος μπορεί να θέσει ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο η εκάστοτε πολιτική βούληση θα καθορίζει την θέση της. Ωστόσο, δεν παύει να αποτελεί ταυτόχρονα κι ένα ζήτημα πολιτισμού και παράδοσης. Στην κατεύθυνση αυτή το Βατικανό, δια π. Φεντερίκο Λομπάρντι, διευθυντή του γραφείου Τύπου, χαρακτήρισε την απόφαση «ιστορική» και προσέθεσε ότι «θα βοηθήσει να αποκατασταθεί προς το εν λόγω Ευρωπαϊκό Δικαστήριο η εμπιστοσύνη των Ευρωπαίων εκείνων πολιτών που πιστεύουν στον καθοριστικό ρόλο που έχουν οι χριστιανικές αξίες στην ιστορία τους και στον ευρωπαϊκό πολιτισμό». **Άξια μνείας είναι, επιπλέον, ο ισχυρισμός του Καθηγητή του Δικαίου του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης, Τζόζεφ Βάϊλερ, ο οποίος υποστήριξε ότι το ΕΔΔΑ οφείλει στις αποφάσεις του να λαμβάνει υπόψη του τις παραδόσεις και την ιστορία του κάθε λαού, λέγοντας -όσον αφορά στη χώρα μας- ότι όπως «η Ιταλία χωρίς τον Εσταυρωμένο δεν θα είναι η Ιταλία, η Ελλάδα χωρίς την εικόνα, δεν θα είναι η Ελλάδα...».**

Η θρησκευτική ελευθερία, η απαγόρευση των διακρίσεων, ο σεβασμός της διαφορετικότητας και η αποδοχή της

ορίζουν αυτό το πλαίσιο. Είναι αρχές που αποκτήθηκαν ανά τους αιώνες και διαμορφώθηκαν μετά από πολλούς και τις περισσότερες φορές όχι αναίμακτους αγώνες. Ο ίδιος ο Χριστιανισμός διαμορφώθηκε και βασίζεται σε αυτές τις αξίες. **Η σχέση μεταξύ ελευθερίας και Χριστιανισμού είναι αμφίδρομη.** Δεν είναι τυχαίο το ότι η Ευρώπη αποτελεί κοιτίδα της Δημοκρατίας, της Ελευθερίας και του Χριστιανισμού. Μπορεί λοιπόν ο σταυρός να ξεκίνησε ως σύμβολο της επιβολής της κρατικής εξουσίας και όργανο βασανιστηρίων επί Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, μετεξελίχθηκε όμως σε θρησκευτικό σύμβολο με τη Σταύρωση του Χριστού, για να φτάσει στην εποχή μας να αποτελεί σύμβολο ελευθερίας, παράδοσης και αξιών, συνεχίζοντας την δύσκολη και κοπιώδη πορεία του στο μέλλον.

Επιμέλεια:

Αλέξης Βλάχος

Δικηγόρος,

Μεταπτυχιακός Δ.Ε.Ο.Σ., Ο.Π.Α.

ΠΗΓΕΣ

- http://ec.europa.eu/civiljustice/org_justice/org_justice_ita_el.htm
- <http://sitesearch.corriere.it/forward.jsp?q=Lautsi>
- <http://ricerca.repubblica.it/repubblica?query=Lautsi&view=repubblica>
- «Το Σύνταγμα», Διμηνιαία Επιθεώρηση Συνταγματικής Θεωρίας και Πράξης, τεύχος 4-5/2000, «Σχέσεις κράτους και εκκλησίας στον ευρωπαϊκό χώρο», Πηνελόπη Φουντεδάκη.
- «Εκκλησιαστικό Δίκαιο», Χαράλαμπος Παπαστάθης, Σάκκουλας 2003.
- «Θρησκευτική Ελευθερία και Επικρατούσα Θρησκεία», Εταιρία Νομικών Βορείου Ελλάδος, Σάκκουλας 2000.
- «Κράτη και Θρησκευματα στην Ε.Ε.», Κυριάκος Κυριαζόπουλος, Σάκκουλας 2007.
- European Court of Human Rights, «Lautsi and others vs. Italy 30814/06».
- «The European Convention of Human Rights».

διήγημα *Ο Μενεξές*

Μια φορά και έναν καιρό ζούσε ένας βασιλιάς ο οποίος είχε τον πιο όμορφο και μεγάλο κήπο. Ένας απέραντος κήπος, χωρούσε κάθε είδος φυτού που υπάρχει στον κόσμο. Και η χώρα του βασιλιά αυτού ήταν η πιο εύφορη της γης. Άφθονα νερά πότιζαν τη γη και ένας λαμπρός ήλιος έλουζε την πλάση. Κάποια μέρα ο βασιλιάς αυτός θέλησε να κάνει περίπατο στον κήπο του.

Συνήθιζε να περιδιαβαίνει ανάμεσα στα δρομάκια του, και χαιρόταν την ποικιλία των χρωμάτων, των δέντρων και των πτηνών που έβρισκαν καταφύγιο σ' αυτά. Τούτη τη μέρα όμως ο κήπος του δεν είναι σαν άλλοτε. Εδώ βλέπει μια μηλιά, ξερή, χωρίς φύλλα, γερμένη στο χώμα, ετοιμοθάνατη. Καθόλου πουλιά δεν παίζουν τριγύρω της.

Ο βασιλιάς τη ρωτά:

- Μηλιά μου, γιατί είσαι τόσο άρρωστη; Μήπως σου λείπει νερό ή ο λαμπερός ο ήλιος που δίνει τη ζωή;

- Όχι βασιλιά μου δε μου λείπει τίποτα από όλα αυτά. Όμως να. Βλέπω εκεί πιο πέρα την αχλαδιά που κάνει αχλάδια και τη ζήλεψα. Είπα να σταματήσω να κάνω μήλα και να ξεκινήσω να κάνω αχλάδια, να μοιάσω της αχλαδιάς... Προσπάθησα πολύ να κάνω αχλάδια, ρούφηξα όλους τους χυμούς από το χώμα μου, αλλά... βλέπεις πως απέγινα...

Ο βασιλιάς ξαφνιάστηκε με την ιστορία της μηλιάς, αλλά περπάτησε παρακάτω να δει και άλλα δέντρα και λουλούδια. Πιο πέρα βλέπει μια συκιά στην ίδια κατάσταση με τη μηλιά. Ετούτη του εξήγησε ότι θέλησε να μοιάσει στη χρυσή πορτοκαλιά, αλλά όλες οι προσπάθειές της δεν είχαν άλλο αποτέλεσμα πέρα από αυτό που έβλεπε ο βασιλιάς.

Πολύ λυπήθηκε τώρα εκείνος και θέλησε να βρει την γλυκιά τριανταφυλλιά, τη βασίλισσα των λουλουδιών να του φτιάξει τη διάθεση με τα όμορφα χρώματά της.

- Καλή μου τριανταφυλλιά, πολύ λυπάμαι για τα άλλα φυτά που έχασαν την ζωντάνια τους. Αλλά τι βλέπω και σε σένα; Πού είναι τα τρυφερά σου μπουμπούκια, πού τα μεγαλοπρεπή άνθη σου; Γιατί έχασαν οι μίσχοι σου το πράσινο χρώμα τους;

- Ω, βασιλιά μου! Το μόνο που έκανα ήταν ότι θέλησα να σταματήσω να κάνω τριαντάφυλλα. Είδα ξέρεις λίγο πιο κάτω την γαρύφαλα και ζήλεψα τα λεπτοκαμωμένα άνθη της και έβαλα τα δυνατό μου να κάνω ίδια. Αλλά το μόνο που κατάφερα είναι αυτό που βλέπεις. Τώρα δεν ξέρω πώς θα μπορέσω να κάνω γαρύφαλα, ή τριαντάφυλλα ή οτιδήποτε άλλο...

Αυτή τη φορά ο βασιλιάς έβαλε τα κλάματα για το κατάντημα του άλλοτε θαλερού κήπου του. Απελπισμένα ψάχνει να βρει ένα δέντρο, ένα λουλούδι, που δεν έχει χάσει τα άνθη του, δεν έχει χάσει τη ζωντάνια του, που ακόμα φιλοξενεί πουλιά στα κλαδιά του. Αλλά μάταια... Όλα τα φυτά του κήπου είχαν αποφασίσει να απαρνηθούν τον

εαυτό τους και να μοιάσουν σε κάποιο άλλο φυτό, να αποκτήσουν την ομορφιά κάποιου άλλου λουλουδιού. Και όλα είχαν μαραζώσει, είχαν ξεραθεί.

Ξάφνου ένας υπηρέτης του βασιλιά βλέπει σε μια γωνιά του κήπου έναν μενεξέ! Έναν μενεξέ ολάνθιστο, με τα κλαδιά φορτωμένα καταπράσινα φύλλα, και ολόφρεσκα άνθη. Ο αέρας ευωδίαζε και πλήθος πουλιά κατέφευγαν στην δροσιά του, καθώς ήταν το μόνο ανθισμένο λουλούδι που είχε απομείνει στον κήπο.

Με λαχτάρα ο βασιλιάς πλησιάζει τον μενεξέ και τον ρωτά:

- Καλέ μου μενεξέ, πόση χαρά μου δίνεις! Το ξέρεις πως είσαι το μόνο ανθισμένο λουλούδι που απέμεινε στον κήπο μου; Πες μου τι κάνεις εσύ και έχεις τόσο ζωή μέσα σου;

- Ω βασιλιά μου! Εγώ εδώ που βρίσκομαι είμαι στη γωνιά, δεν βλέπω και πολλά από τα υπόλοιπα φυτά του μεγάλου σου κήπου. Εδώ με έβαλες εσύ, με την πάνσοφη σκέψη σου και το μόνο που μου ζήτησες είναι να είμαι μενεξές. Αυτό λοιπόν κάνω, ταπεινά, όσο βρίσκομαι σ' αυτή τη θέση!

Ο βασιλιάς θαύμασε την ειλικρίνεια του μενεξέ. Τότε γύρισε προς τα υπόλοιπα δέντρα και τα λουλούδια του κήπου του:

Βλέπετε, τους είπε, το παράδειγμα του μενεξέ; Όπως και τον μενεξέ, έτσι και κάθε ένα από σας, σας τοποθέτησα εκεί που είστε για να είστε ο εαυτός σας. Τίποτα παραπάνω δε σας ζήτησα!

Επιμέλεια:

Γιάννης Δανδουλάκης
Πολιτικός επιστήμων, ιστορικός,
διεθνολόγος

Άγιος Νεκτάριος

Ένας άγιος σύγχρονος, ένα πρότυπο ζωής άκρως επίκαιρο και αναγκαίο στη σημερινή εποχή

Όπως συμβαίνει με τους ανθρώπους, έτσι και με τους αγίους, υπάρχουν κάποιοι άγιοι που τους νοιώθουμε πιο κοντά μας και αισθανόμαστε μια ιδιαίτερη αγάπη για το χαρακτήρα και τον τρόπο ζωή τους. Κι αυτό, γιατί μπορεί όλοι να αποτελούν δοχεία της Θείας Χάριτος, όμως ο κάθε άγιος είχε τη δική του ξεχωριστή προσωπικότητα και έφτασε στο Θεό μέσα από το δικό του προσωπικό δρόμο. Ένας τέτοιος άγιος είναι και ο άγιος Νεκτάριος, καθώς δεν είναι λίγοι οι άνθρωποι που γνωρίζω -μέσα σε αυτούς είμαι και εγώ- που τους έχει αγγίξει ο βίος του, η μορφή του και θεωρούν ζωντανή την παρουσία του στη ζωή τους. Και αυτό είναι λογικό, καθώς όπως θα δούμε το παράδειγμα του αγίου είναι έντονο και η πάλη του με την αδικία και το φθόνο των ανθρώπων ξεπερνά κάθε ανθρώπινη λογική. Στις 9 Νοεμβρίου του 2010 γιορτάσαμε τα 90 χρόνια από την κοίμηση του και σε μια εποχή που διψά για γνήσια πρότυπα, νομίζω μπορούμε πολλά να κερδίσουμε ρίχνοντας μια ματιά στη ζωή του αγίου αυτού.

Τα παιδικά του χρόνια

Ήταν 1η Οκτωβρίου του έτους 1846 στη Σηλυβρία της Θράκης, όταν ο Δήμος και η Μαρία Κεφαλά, έφεραν στον κόσμο τον Αναστάσιο, το πέμπτο από τα έξι παιδιά της οικογένειάς τους. Τα παιδικά του χρόνια ήταν φτωχικά σε υλικά αγαθά, αλλά πλούσια σε όμορφες παραστάσεις, όπως ήταν το καντηλάκι που έκαιγε πάντα για την Παναγιά, το καθημερινό καταναυτικό απόδειπνο, το «Ελεήμων, έλεησόν με» που έψελνε με την αγαπημένη του γιαγιά, καθώς και ο σταυρός που του είχε χαρίσει εκείνη για να τον έχει πάντα μαζί του ως παντοδύναμο όπλο. Στη γενέτειρα του όμως, δεν υπήρχε η δυνατότητα να συνεχίσει τις σπουδές του στη μέση εκπαίδευση, γι' αυτό και σε ηλικία 14 ετών αναχώρησε για την Κωνσταντινούπολη, όπου αν και απένταρος κατάφερε να μπαρκάρει με θαυματουργικό τρόπο και βρήκε δουλειά ως υπάλληλος συσκευάζοντας πακέτα καπνού σε ένα πολύ αυστηρό αφεντικό. Πολλές στερήσεις, κατοπιάθειες, αλλά πάντα έκανε το σταυρό του, με λαχτάρα και εμπιστοσύνη στο Θεό. Όλο αυτό το διάστημα, συνέχιζε να μελετά τα ελληνικά γράμματα, καθώς και διάφορα κείμενα των πατέρων της Εκκλησίας με πολύ ζήλο και αργότερα προσελήφθη ως παιδονόμος σε μια

σχολή του Παναγίου Τάφου, διδάσκοντας στις κατώτερες τάξεις, αλλά και διδασκόμενος κάποια μαθήματα από τις ανώτερες τάξεις. Η χρονική περίοδος που ακολούθησε ήταν μια περίοδος μελέτης, προσευχής και αυτοσυγκέντρωσης, όπου σιγά-σιγά καλλιεργήθηκε μέσα του ο πόθος για το μοναχισμό.

Στη Χίο

Στα είκοσί του χρόνια διορίστηκε δάσκαλος στο χωριό Λιθί της Χίου, όπου έμεινε 7 χρόνια, μετα-

λαμπαδεύοντας τη γνώση στους μικρούς μαθητές του, αλλά ερχόμενος ταυτόχρονα αντιμέτωπος με τον πόνο, τα προβλήματα και τη φτώχεια των απλών κατοίκων. Στις 7 Νοεμβρίου 1876 έγινε η κουρά του σε μοναχό και μετά από ένα έτος χειροτονήθηκε διάκονος με το όνομα Νεκτάριος. Με τις ευεργεσίες ενός άρχοντα της Χίου, του Ιωάννη Χωρέμη, ταξίδεψε στην Αθήνα και εκεί, ολοκλήρωσε την εκπαίδευσή του στο γυμνάσιο και ύστερα συνέχισε με τις σπουδές του στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Στη φοιτητική του ζωή κυριαρχούσε η μελέτη, ο εκκλησιασμός, αλλά και η ελεημοσύνη, καθώς δεν ήταν λίγες οι φορές που ο ίδιος έμενε νηστικός, προκειμένου να δώσει σε κάποιο φτωχό.

Στην Αλεξάνδρεια

Μεγάλος σταθμός στη ζωή του ήταν τα χρόνια που έζησε στην Αίγυπτο. Το 1886 χειροτονήθηκε ιερέας στην Αλεξάνδρεια και μετέπειτα Αρχιμανδρίτης στο ναό του Αγίου Νικολάου στο Κάιρο, όπου ως πατριαρχικός επίτροπος φρόντισε για την αγιογράφηση του ναού και έκανε πολλά έργα. Η μεγαλύτερη τιμή όμως, ήρθε στις 15 Ιανουαρίου 1889 όταν απροσδόκητα ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας τον επέλεξε ως κατάλληλο για Επίσκοπο Πενταπόλεως. Ο άγιος ποτέ δεν επεδίωξε κάτι τέτοιο και για να μη τον βρει σκέψη υπερηφάνειας πολλές βραδιές δεν έτρωγε τίποτα, δεν έπινε νερό παρά μόνο προσευχόταν και είχε πάντα μαζί του μια λευκή καρτέ-

λα που ανέγραφε την ημερομηνία που ξεκίνησε ως απένταρος νέος. Οι ευεργεσίες και τα καλά του έρ-

γα, τον έκαναν ιδιαίτερα αγαπητό στο λαό, ο οποίος εκδήλωνε έντονα την επιθυμία να τον δει Πατριάρχη. Αυτό αποτέλεσε αφορμή για να ξυπνήσει ο φθόνος των υπόλοιπων ιεραρχών, οι οποίοι αντιδρώντας με τον ασκητισμό και τη λιτότητα που τον χαρακτήριζε ως επίσκοπο άρχισαν να τον συκοφαντούν στον Πατριάρχη με αόριστες κατηγορίες για την ηθική του, αλλά και ως κερδοσκοπό που προσπαθούσε να κερδίσει την εύνοια του λαού με στόχο να ανέβει εκείνος στον πατριαρχικό θρόνο. Το αποτέλεσμα των συκοφαντιών αυτών; Ο Νεκτάριος παύεται από Μητροπολίτης, παράνομα και χωρίς καμία δικαιολογία και του απαγορεύεται κάθε συνάντηση με τον Πατριάρχη! Το ποίμνιο του βαθιά στενοχωρημένο αντέδρασε, αφού πάνω από εννιακόσιοι πιστοί της Ορθόδοξου Εκκλησίας του Καΐρου συνέταξαν μια διαμαρτυρία και συνάμα αποχαιρετιστήριο γράμμα προς τον Άγιο Πενταπόλεως που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Μεταρρυθμισίς» της Αλεξανδρείας. Ο Άγιος όμως, φέρει αυτό το βάρος της συκοφαντίας αγόγγυστα και προχωρά με απόλυτη εμπιστοσύνη στο Θεό.

Στη Ριζάρειο Σχολή

Το έτος 1889 αναχωρεί για την Αθήνα, όπου συναντά μια ζωή με πολλές στερήσεις, καθώς από το πατριαρχείο παρακρατούσαν τους μισθούς του και έτσι δεν είχε χρήματα ούτε για να πληρώσει το ενοίκιο. Το χειρότερο, όμως, ήταν η διαρκής διαπόμπευσή του, ακόμα και στα απόρρητα υπουργικά έγγραφα, δυσχεραίνοντας έτσι την δυνατότητα εύρεσης εργασίας. Μετά από λίγο καιρό, τελικά διορίστηκε ιεροκήρυκας στη Χαλκίδα (1891). Η φήμη, όμως, που τον ακολουθούσε, προκαλούσε την καχυποψία του κόσμου, ο οποίος άργησε να τον αποδεχθεί, μέχρι που αποκαλύφθηκε πλήρως η πλεκτάνη που είχε στηθεί σε βάρος του. Κοιμόταν ελάχιστα, συμπαραστεκόταν

*Πολλοί άνθρωποι
σήμερα δε λένε «Όλα
εντάξει, αλλά την αδικία δε
μπορώ να την αντέξω»;
Ε, λοιπόν εκείνος την άντεξε,
γιατί πάνω από όλα έβαζε το θέ-
λημα του Θεού και περίμενε
από Εκείνον τη δικαίωση κι όχι
από τους ανθρώπους.*

και βοηθούσε όλους τον είχαν ανάγκη και έτσι έγινε αγαπητός στον κόσμο. Ύστερα από άλλες μεταθέσεις, στις 8 Μαρτίου 1894 διορίζεται διευθυντής της Ριζαρείου σχολής. Το έργο του εκεί ήταν οργανωτικό, εκπαιδευτικό, συγγραφικό και παιδαγωγικό. Κάποτε, όταν μαθητές της Ριζαρείου ήρθαν στα χέρια, αντί να τους τιμωρήσει, αυτοτιμωρήθηκε με αστία 3 ημερών, θεωρώντας τον εαυτό του υπαίτιο. Τριγυρνούσε με το μπαλωμένο ράσο του και πολλές φορές βρέθηκε να σκουπίζει και να καθαρίζει τα αποχωρητήρια, προκειμένου να μην απολυθούν κάποιοι υπάλληλοι! Την ίδια εποχή επιδόθηκε σε μεγάλο συγγραφικό έργο και διέθετε τα βιβλία του δωρεάν στο φτωχό λαό. Ο κόσμος συνέρρεε στις κατασκευαστικές λειτουργίες, στις εξομολογήσεις του και ζητούσε συμβουλές. Εκείνος έδινε τα πάντα, χωρίς να σκέφτεται τον εαυτό του, αφού ακόμα και τον πόθο του για μοναχική ζωή τον είχε παραμερίσει για χάρη των ανθρώπων. Δεν κατείχε τίποτα ούτε καν κανονική θέση στην Εκκλησία, αφού αναφερόταν ως «παρεπιδημών αρχιερέας»! Διετέλεσε διευθυντής της Ριζαρείου Σχολής επί δεκατέσσερα συναπτά έτη ως και το 1908, οπότε και για λόγους υγείας εγκατέλειψε τη θέση του.

Στην Αίγινα

Το 1904, κάποιες ευσεβείς γυναίκες που εξομολογούσε, εξέφρασαν την επιθυμία για μοναχική ζωή και έτσι υπό την καθοδήγησή του, ιδρύθηκε μοναστήρι στη θέση Ξαντός, στα ερείπια μια μονής -αφιερωμένη στη Ζωοδόχο Πηγή και διαλυμένη από το 1834 με διάταγμα των Βαυαρών- στην Αίγινα. Όταν επισκέφθηκε ο Άγιος τον τόπο εκείνο, αποφασίστηκε να επισκευαστούν τα παλαιά κτήρια της μονής και να ξανατεθεί το μο-

ναστήρι σε λειτουργία. Το αγάπησε πολύ αυτό το νησί, το ίδιο και οι κάτοικοι του. Μάλιστα, η εμφάνισή του εκεί συνδυάστηκε με δύο θαύματα: με τη θεραπεία ενός δαιμονισμένου και την έλευση βροχής μετά την έντονη προσευχή του, αφού το νησί μαστιζόταν από 3 χρόνια ξηρασίας! Εγκαταστάθηκε στο μοναστήρι και, εκτός από την πνευματική καθοδήγηση των μοναχών και τη συγγραφή, ασχολούταν και με διάφορες χειρωνακτικές εργασίες, όπως το χτίσιμο και την επιδιόρθωση των υποδημάτων των μοναχών. Οι δυσκολίες, όμως, δεν έλειψαν κι αυτή τη φορά. Παρότι είχαν περάσει πάνω από 10 χρόνια από την επαναλειτουργία της μονής, ο Μητροπολίτης Αθηνών Θεόκλητος απέσυρε τη συγκατάθεση του για τη λειτουργία της μονής και οργισμένος επιθυμούσε τη διάλυσή της. Σαν να μην έφτανε αυτό, μια άλλη συκοφαντία ήρθε να προστεθεί, αφού το 1918 η μητέρα μιας μοναχής άρχισε να κατηγορεί τον Άγιο για ανηθικότητα, υποστηρίζοντας ότι παρασύρει αφελείς κοπέλες στο μοναστήρι, αναπτύσσοντας σαρκικές σχέσεις μαζί τους. Ο Άγιος παρέμενε πράος, ήρεμος και υπομονετικός σε όλες αυτές τις κατηγορίες, γιατί πίστευε απόλυτα στη δικαιοσύνη του Θεού και έτσι αργότερα, οι έρευνες του εισαγγελέα, απέδειξαν περίτρανα την αθωότητα του.

Το τέλος

Η φθορά του γήρατος, αλλά και οι διάφορες κακοπάθειες της ζωής σε συνδυασμό με την χρόνια ασθένεια του προστάτη, τον ταλαιπωρούσαν. Το 1920 εισήχθη στο Αρεταίειο νοσοκομείο Αθηνών, όπου διεγνώσθη καρκίνος του προστάτη, αλλά πριν προλάβει να χειρουργηθεί, τα μεσάνυχτα της 8ης προς 9η Νοεμβρίου 1920 παρέδωσε την ψυχή του στον Κύριο. Όλη η Αίγινα θρήνησε την εκδημία του και η ταφή του έγινε με όλες τις τιμές. Μάλιστα, το σκήνωμά του δε σταμά-

τησε να ευωδιάζει και από το μέτωπο του Αγίου έρρεε μύρο, ενώ τα οστά του παρέμειναν άφθαρτα για περισσότερο από 20 χρόνια. Τα θαύματά του πολλά και η παρουσία του ολοζώντανη, γι' αυτό και γρήγορα (1961) ακολούθησε η επίσημη αναγνώριση του ως αγίου από το Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Όπως γίνεται αντιληπτό, ο Άγιος Νεκτάριος είχε μια ζωή γεμάτη συκοφαντίες, αδικίες, στερήσεις, αλλά πάντα αγωνιζόταν με ακλόνητη εμπιστοσύνη στο Θεό. Πολλοί άνθρωποι σήμερα δε λένε «Όλα εντάξει, αλλά την αδικία δε μπορώ να την αντέξω»; Ε, λοιπόν εκείνος την άντεξε, γιατί πάνω από όλα έβαζε το θέλημα του Θεού και περίμενε από Εκείνον τη δικαίωση κι όχι από τους ανθρώπους. Το παράδειγμά του έντονο. Μαγνήτιζε και μεταμόρφωνε τους γύρω του, όπως θα έπρεπε να ισχύει αυτό και με κάθε γνήσιο χριστιανό, που «περιπατεί ως τέκνο φωτός». Χαρακτηριστικά, ένας μικρός φίλος και προστατευόμενος του Αγίου, μιλούσε γι' αυτόν λέγοντας: «Το πρόσωπό του με ελκύει ως μαγνήτης. Τον βλέπεις να ζει εντός του κόσμου, να υπάρχει κι όμως αισθάνεσαι ότι δεν είναι άνθρωπος του κόσμου. Είναι άνθρωπος, αλλά διαβιεί αγγελικώς». Σε μια εποχή, λοιπόν, που τα δημόσια πρόσωπα έχουν πάψει να είναι πρότυπα, ας ψάξουμε εμείς να βρούμε το γνήσιο, το πραγματικό και να το μιμηθούμε!

ΠΗΓΕΣ

- «Ο Άγιος του αιώνα μας», Σώτου Χονδρόπουλου. Εκδόσεις Καινούργια Γη
- Ο Μέγας Συναξαριστής της Ορθόδοξης Εκκλησίας, τόμος ΙΑ, Εκδίδεται υπό του επισκόπου Οινόης Ματθαίου Λαγγή

Επιμέλεια:

Ελένη Ατματζίδου

Φοιτήτρια Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ

Έχουμε δημοκρατία;

«Δειλοί είμαστε κι άπιστοι
Αδιάντροποι, αχάριστοι και μοχθηροί
Ψυχροί εννούχοι στην καρδιά
Συκοφάντες, ηλίθιοι, σκλάβοι.
Τα βίτσια σαν μερμήγκια μέσα μας».
Πούσκιν

Διαβάζοντας κανείς τους πιο πάνω στίχους, δεν μπορεί παρά να σκεφτεί πως φωτογραφίζουν σχεδόν αυτούσια την εποχή μας. Το μοναδικό στοιχείο που λείπει (;) για να συμπληρωθεί η εικόνα είναι αυτό του (υφέρποντος) φασισμού, δηλαδή της περιστολής της ελευθερίας μας για πραγματικές επιλογές και την τρόπον τινα χειραγώγησή μας από κάποια κέντρα.

Όμως σε μια εποχή όπου η σήψη και η εξαχρέωση έγιναν σημαία και μόδα, το αυτονόητο ερώτημα τίθεται από μόνο του στον καθένα. Υπάρχει σήμερα φασιστικός κίνδυνος περιορισμού των επιλογών μας; Κι αν ναι από πού προέρχεται;

Πολίτες... ανίσχυροι θεατές.

Ο αρχαίος φιλόσοφος Αριστοτέλης εμπνεύστηκε την δημοκρατία ως το πολίτευμα στο οποίο θα κυβερνούν ισότιμα και εκείνοι που μέχρι τότε δεν είχαν πολιτικά δικαιώματα. Γιατί όμως σήμερα οι πολίτες νιώθουν ανίσχυροι, παθητικοί θεατές σε ένα έργο, όπου θα έπρεπε να έχουν τον πρώτο ρόλο; Μπορεί να ψηφίζουν -οι θεσμοί λειτουργούν στο ακέραιο-, ο πολιτικός λόγος εκφράζεται -έστω και «ξύλινος»- όμως αυτό που μετρά-

ει είναι ποιοι πραγματικά αποφασίζουν και ποιοι κατέχουν τα μέσα άσκησης της εξουσίας.

M.M.E. ... 4n (ή μήπως 1n) εξουσία;

Είναι προφανές πως όποιος ελέγχει την συνείδηση και το φαντασιακό των ανθρώπων, αυτός μπορεί να ελέγξει και τους ίδιους τους ανθρώπους. Τέτοιου είδους είναι και ο έλεγχος που ασκούν τα Μ.Μ.Ε. (Τύπος, Ραδιόφωνο, Τηλεόραση, Διαδίκτυο) βομβαρδίζοντας το κοινό με επουσιώδεις ειδήσεις, προβάλλοντας μόνο αποσπασματικά ή μειώνοντας την σημασία όσων πραγματικά τροποποιούν καίρια τις κοινωνικές εξελίξεις. Όταν οι ειδήσεις “κιτρινίζουν” ή λογοκρίνονται ποιο το αποτέλεσμα; Δυστυχώς, η καταστολή του υγιούς πολιτικού και κοινωνικού διαλόγου και η μετατροπή των πολιτών σε πιόνια σκακιέρας ξένων συμφερόντων.

Άνθρωπος αγράμματος, ξύλο απελέκντο.

Ο Edouard Herriot¹ συνήθιζε να λέει ότι η κουλτούρα «είναι αυτό που μένει όταν ξεχάσουμε τα πάντα». Πέρα από ευφυολόγημα, αυτή η φράση εκφράζει την σπουδαιότητα της συμβολής των κλασικών σπουδών που, ακόμα κι αν το περιεχόμενό τους σβηστεί, χρησιμεύουν στην ανάπτυξη του νου, στην καλλιέργεια ενός ιδιαίτερου τρόπου να αντιμετωπίζει τα προ-

βλήματα. Γιατί λοιπόν το σχολείο και η εκπαίδευση έχουν καταλήξει στο ακριβώς αντίθετο αυτής της αντίληψης; Σήμερα από τα σχολεία αποφοιτούν ημιμαθή τενοκρατικά μυαλά που δεν γνωρίζουν ούτε την εθνική ούτε την παγκόσμια ιστορία και δεν είναι σε θέση να λύσουν προβλήματα που ξεφεύγουν από τις νόρμες του σχολικού περιβάλλοντος. Με αμβλυμένο κριτικό νου, ελλιπείς κλασικές σπουδές και κουτσουρεμένες θετικές γνώσεις πώς να αναπτυχθεί αντίλογος στα κακώς κείμενα και στις ξένες επιρροές;

Άρτος και θεάματα... Μας φτάνουν αυτά;

Σημαία της εποχής και έμβλημα είναι πλέον οι διαφημίσεις. Ο πολίτης αντιμετωπίζεται σαν καταναλωτής ο οποίος πρέπει να ξεδεύει πολλά και να καταναλώνει όσο γίνεται περισσότερα. Ίσως πιο σοβαρή συνέπεια και από την συρρίκνωση της οικονομίας είναι ο μιμητισμός που καλλιεργείται. Τα οργανωμένα συμφέροντα αποσκοπούν στο να διαβάσουν όλοι τα ίδια, να τρώνε όλοι τα ίδια, να συμπεριφέρονται όλοι το ίδιο. Η έμφαση που δίνεται στις υλικές και ο υποβιβασμός των αξιών του ανθρωπισμού οδηγούν σε εγωκεντρικούς πολίτες, αδιάφορους για τα κοινά.

«Ανθρώπινες Ντόλυ» και ντομάτες τον χειμώνα.

Στον 20ο αιώνα ο άνθρωπος κατάφερε να αποκρυπτογραφήσει το ανθρώπινο DNA. Ο έλεγχός του

¹ Πρώην πρόεδρος του Ριζοσπαστικού κόμματος της Γαλλίας.

όμως και η πιθανή μελλοντική δυνατότητα για την δημιουργία απόρων με εξαιρετικά μεγάλες ικανότητες χωρίς «ελαττώματα» ασθενειών είναι μια προοπτική που δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται αψήφιστα. Όποιος ελέγχει τα παραπάνω φυσικά δεν θα ελέγχεται από κανένα.

Και δεν είναι μόνο ο ευγονικός άνθρωπος αλλά και τα μεταλλαγμένα ζώα και τρόφιμα που εισβάλλουν σιγά-σιγά στην καθημερινή ζωή. Στην αγορά κυκλοφορούν προϊόντα όπως ντομάτα, σόγια, καλαμπόκι, τα οποία δεν είναι αυτό που θα λέγαμε «αυθεντικά». Ιατροί και επιστήμονες τονίζουν πως αλλεργίες και ασθένειες οφείλονται σε αυτόν τον παράγοντα, ο οποίος συνιστά την μεγαλύτερη (ως τώρα) επιβολή του ανθρώπου στην φύση και το έργο του Θεού.

Αντί επιλόγου...

Θα μπορούσα να συνεχίσω για

αρκετές σελίδες με μια μακριά σειρά από εκδηλώσεις που δίνουν ανελεύθερο χρώμα στην καθημερινή ζωή όλων. Αναμφισβήτητο η μάχη ενάντια σε κάθε είδους φασιστική πράξη, φανερή ή λανθάνουσα, μεγάλης ή μικρής εμβέλειας, απαιτεί υπομονή και δύναμη. Μα πάνω απ' όλα απαιτεί πίστη και δύναμη ψυχής. Όπως έλεγε ο πατήρ Παΐσιος: «Ο Θεός ότι δεν είναι σωστό θα το πετάξει πέρα, όπως το μάτι πετάει το σκουπιδάκι. Δουλεύει ο διάβολος, αλλά δουλεύει και ο Θεός και αξιοποιεί το κακό ώστε να προκύψει από αυτό καλό. Σπάζουν λ.χ. τα πλακάκια και ο Θεός τα παίρνει και φτιάχνει ωραίο μωσαϊκό. Γι' αυτό μη στενοχωρήστε καθόλου, διότι πάνω απ' όλα και από όλους είναι ο Θεός, που κυβερνά τα πάντα και θα καθίσει τον καθένα στο σκαμνί, για να απολογηθεί για το τι έπραξε, οπότε και θα τον ανταμείψει ανάλογα. Θα ανταμειφθούν αυτοί που θα βοηθήσουν μία κατάσταση και θα τιμωρηθεί αυτός που κάνει το κακό. Τελικά

ο Θεός θα βάλει τα πράγματα στην θέση τους, αλλά ο καθένας μας θα δώσει λόγο για το τι έκανε σ' αυτά τα δύσκολα χρόνια με την προσευχή και την καλοσύνη».

Επιμέλεια:

Διονυσία Αραβοπούλου

Πτυχ. ΣΕΜΦΕ ΕΜΠ

ΠΗΓΕΣ

- Διονυσίου Μαγκλιβέρα, «Οι νέοι φασισμοί στην δημοκρατία», Έκδοση Φιλοτεχνικού Ομίλου Χίου
- Δάφνης Βαρβιτσιώτη, «Νέα Εποχή: Εξέλιξη ή Χειραγώγηση», Εκδ. Αθ. Σταμούλη 2004
- Natacha Polony, «Τα χαμένα παιδιά μας», Πόλις 2007
- Μοναχού Αρσενίου Βλιαγκόφτη, «Παγκοσμιοποίηση και Ορθοδοξία», Εκδόσεις Παρακαταθήκη Θεσσαλονίκη 2007
- Περιοδικό «Ρεσάλτο», τεύχος 9

Συμβαίνουν...

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΥΣ ΣΚΟΠΙΑΝΟΥΣ ΕΡΧΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΞΦΟΡΔΗ!

Μια πολύχρυση, από πολλές απόψεις, έκθεση παρουσίασε η Ελλάδα στο Μουσείο Ασμόλιαν του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, από τις 7 Απριλίου μέχρι τις 28 Αυγούστου, με πρόσφατα ευρήματα από τους βασιλικούς τάφους στις Αιγές. Πεντάκοσια εκθέματα από την Πέλλα, πολλά από τα οποία παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά, διηγούνται την ιστορία του οίκου των Τημενιδών και τα κατορθώματα του μεγάλου στρατηλάτη. Να σημειωθεί ότι η Οξφόρδη αποτελεί το μεγαλύτερο κέντρο κλασικών σπουδών παγκοσμίως. «Οι Σκοπιανοί υποστηρίζουν ότι στη χώρα τους βρίσκεται η Μακεδονία, δείχνουν πως έχουν άγνοια. Η θέση τους είναι εξωφρενική. Είναι σαν να λένε ότι η Οξφόρδη βρίσκεται στη Λευκορωσία», δήλωσε ο διακεκριμένος καθηγητής του πανεπιστημίου της Οξφόρδης, Ρόμπιν Λέιν Φοξ. Η έκθεση εγκαινιάστηκε με μια σεμνή τελετή, παρουσία δεκάδων επιφανών προσωπικοτήτων των γραμμάτων και των τεχνών της Βρετανίας, ενώ ο στρατηλάτης θα κατακτήσει και το Λούβρο το φθινόπωρο, σε μία έκθεση 1.200 τετραγωνικών, αλλά και τη Μαδρίτη από τις 3 Δεκεμβρίου έως τις 3 Μαΐου.

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΛΟΥΚΑ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ

Διήμερο διεθνές συνέδριο στη Συμφερούπολη, επί τη ευκαιρία της συμπλήρωσης 50 χρόνων από την Κοίμηση του Αγίου Λουκά του Ιατρού (1961) διοργάνωσαν η Ιερά Μητρόπολη Συμφερούπολης και Κριμαίας και η Ιατρική Σχολή Συμφερούπολης στις 12 και 13 Ιουνίου. Στο συνέδριο παρέστησαν πολλοί Μητροπολίτες, ο ελληνικής καταγωγής Πρωθυπουργός της Κριμαίας, Πρωτάνεις Ιατρικών Σχολών, πολλοί καθηγητές πανεπιστημίου, ιερείς, φοιτητές της ιατρικής κ.α. Μεταξύ άλλων ακούστηκαν εισηγήσεις του Μητροπολίτου Ναυπάκτου κ. Ιεροθέου, του καθηγουμένου της Ιεράς Μονής Σαγματά Αρχιμ. Νεκτάριου Αντωνόπουλου και του Διευθυντού της Β΄ Χειρουργικής Κλινικής του Ευαγγελισμού κ. Γεωργίου Παπαγεωργίου. Αντίστοιχο συνέδριο αφιερωμένο στον Άγιο Λουκά τον Ιατρό διοργανώνει για το Νοέμβριο η Ι. Μ. Σαγματά.

«ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΑΣ»

Τον κώδωνα του κινδύνου κρούει ο καθηγητής Γλωσσολογίας, Γεώργιος Μπαμπινιώτης, για την ολοένα και αυξανόμενη χρήση των greeklish που εγκυμονεί τον κίνδυνο αποξένωσης από την εικόνα των ελληνικών λέξεων. «Εγώ θα έλεγα στον κόσμο που μας ακούει «τη γλώσσα και τα μάτια σας». Θα έλεγα ότι σε ημέρες κρίσης θα πρέπει να σκύψουμε σε ό,τι καλύτερο διαθέτει αυτός ο τόπος, που είναι ο πολιτισμός μας, η παράδοση μας και με τον πιο εύγλωττο τρόπο η γλώσσα μας [...] Τα greeklish είναι ο καλύτερος δρόμος αποξένωσης από την εικόνα της λέξης. Αυτό μπορεί οι νέοι άνθρωποι να το πληρώσουν ακριβά. Έχουμε ελληνικές γραμματοσειρές και μπορούμε, αξιοποιώντας το Διαδίκτυο και τα ηλεκτρονικά μέσα, να χρησιμοποιούμε τις ελληνικές γραμματοσειρές που έχουν το προτέρημα να δίνουν την εικόνα της λέξης, το οπτικό ίνδαλμα, και να μας συμφιλιώνουν με την ορθογραφία της λέξης και με τη σημασία της», σημείωσε μιλώντας σε ημερίδα του Ινστιτούτου Επαρχιακού Τύπου για τη γλώσσα στα Χανιά. Ο κ. Μπαμπινιώτης ανέφερε επίσης πως η γλώσσα δεν είναι απλό εργαλείο, αλλά ο πολιτισμός μας, η ιστορία μας, η σκέψη μας, η νοοτροπία μας, η ταυτότητά μας, υπογραμμίζοντας πως η γλώσσα είναι πάνω από όλα αξία.

ΣΟΚΑΡΙΣΤΙΚΗ Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟΥ “OPEN DOOR”

Στη συγκλονιστική δήλωση ότι κάθε 5' ένας χριστιανός θανατώνεται στον πλανήτη για την πίστη του, προέβη ο υπεύθυνος των εξωτερικών σχέσεων του Πατριαρχείου της Μόσχας, Μητροπολίτης Ιλαρίων, με βάση στοιχεία της «Open Door», Διεθνούς Οργάνωσης – Παρατηρητηρίου για τους ανά τον κόσμο διωγμούς των Χριστιανών. Σύμφωνα με τα στοιχεία της εν λόγω Οργάνωσης περίπου 100.000 Χριστιανοί φονεύονται κάθε χρόνο με διάφορους τρόπους σε κράτη, των οποίων τα καθεστώτα δρουν συστηματικά για να εξαλείψουν το Χριστιανισμό από τη χώρα τους. Στις ίδιες αυτές χώρες υπολογίζεται ότι κάθε χρόνο 170.000 περίπου Χριστιανοί συλλαμβάνονται και υφίστανται απάνθρωπα βασανιστήρια. Κατά την «Open Door» και τις άλλες Διεθνείς Οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θρησκευτικές ελευθερίες οι χώρες με τις χειρότερες συνθήκες για τους Χριστιανούς είναι οι ισλαμικές Αφγανιστάν, Σουδάν, Ιράν, Σαουδική Αραβία, Ιράκ, Πακιστάν και Μπανγκλαντές, η βουδιστική Ινδία και η άθην και κομμουνιστική Βόρεια Κορέα. Αντίθετα ισλαμικές χώρες με σχετική ανεκτικότητα προς τους Χριστιανούς είναι η Ινδονησία και η Ιορδανία. Στην Αίγυπτο, οι καταπιεσμένοι από τον Μουμπάρακ χριστιανοί αγκάλιασαν τους εξεγερμένους της πλατείας Ταχρίρ του Καΐρου, με την ελπίδα ότι η πτώση του Μουμπάρακ θα τους φέρει καλύτερες ημέρες.

Για το ζήτημα των διωγμών των Χριστιανών έκανε δηλώσεις στο ΜΜΕ «BU Today» η Ελληνοαμερικανίδα Ελισάβετ Προδρόμου, Αντιπρόεδρος της Επιτροπής των ΗΠΑ για τις ανά τον κόσμο θρησκευτικές ελευθερίες. Η κα Προδρόμου επιβεβαίωσε τους διωγμούς που υφίστανται οι Χριστιανοί σε πολλές χώρες, μεταξύ των οποίων και η Τουρκία, όπου το ισλαμικό καθεστώς θεωρείται «μετριοπαθές».

Για όσους ενδιαφέρονται, έχουν κυκλοφορήσει δύο πολύ ενδιαφέρουσες γαλλικές εκδόσεις βιβλίων τις οποίες σας προτείνουμε: «La persécution des chrétiens aujourd'hui dans le monde» του Raphaël Delpard και «Chrétiens d'Orient : Et s'ils disparaissaient» του Antoine Sfeir.

Η ΤΕΛΕΤΗ ΑΓΙΟΚΑΤΑΤΑΞΗΣ ΤΩΝ 1241 ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΩΝ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Την Κυριακή 26 Ιουνίου πραγματοποιήθηκε στον μητροπολιτικό ιερό ναό Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Ναούσης η τελετή της αγιοκατατάξεως των 1241 Νεομαρτύρων της Νάουσας που μαρτύρησαν στην περιοχή Κιδόκι κατά το έτος 1822, των 1241 ανδρών και παιδιών και μαζί τους των γυναικών των οπλαρχηγών που υποβλήθηκαν σε φρικτά βασανιστήρια και μαρτύρησαν για την πίστη τους στο Χριστό, στο ολοκαύτωμα της πόλης της Νάουσας από τους Τούρκους, την Κυριακή του Θωμά, του 1822. Η εισβολή των Τούρκων ξεκίνησε την Πέμπτη της Διακαινησίμου, στον ναό του αγ. Γεωργίου, την ώρα που τελείτο η θ. Λειτουργία, ενώ έξω από αυτόν αγωνίζονταν Ναουσαίοι πολεμιστές να αποτρέψουν την εισβολή στο ναό. Λίγο πριν τελειώσει η Λειτουργία, η πόρτα της εκκλησίας υποχωρεί από τα τσεκούρια και όλοι εντός του ναού σφαγίζονται με το «Χριστός Ανέστη» στο στόμα... «Υπάρχουν πόλεις που έδωσαν δύο ή τρεις ή πέντε ή δέκα Αγίους, όμως σχεδόν δύο χιλιάδες Αγίους δεν νομίζω να υπάρχει άλλη πόλη παγκοσμίως», επεσήμανε ο σεβ. Μητροπολίτης Προικοννήσου, κ. Ιωσήφ που προεξήρχε του πολυαρχιερατικού συλλεiturγου.

ΤΕΛΟΣ ΣΕ ΚΙΝΗΤΑ ΚΑΙ ΑΣΥΡΜΑΤΑ ΔΙΚΤΥΑ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ, ΖΗΤΑ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Το Συμβούλιο της Ευρώπης προτείνει απαγόρευση των κινητών τηλεφώνων και των ασύρματων δικτύων στα σχολεία έπειτα από εξέταση στοιχείων επιστημονικών μελετών. Σύμφωνα με τις μελέτες η έκθεση στην ακτινοβολία εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για την υγεία των παιδιών.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης κατέληξε σε ψήφισμα το οποίο απευθύνει κάλεσμα σε όλες τις κυβερνήσεις να λάβουν «όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη μείωση της έκθεσης σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία» καθώς επιστημονικές μελέτες έδειξαν ότι η έκθεση σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία συνδέεται με την αϋπνία, την κατάθλιψη, τον καρκίνο του εγκεφάλου και του δέρματος, την ανδρική στειρότητα και τη λευχαιμία.

Θέματα Πνευματικής Ζωής

ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΥΨΗΛΟΦΡΟΣΥΝΗ

Ἡ λέξη ταπείνωση σημαίνει τὸ χαμῆλωμα, τὴν καταβίβαση, τὴν ἐλάττωση, τὴν σμίκρυνση, τὸν ὑποβιβασμό¹. εἶναι τὸ ἀντίθετο τῆς ἀνυψώσεως. Ὁ ὅρος χρησιμοποιεῖται στὴν ἐκκλησιαστικὴ γλῶσσα γιὰ νὰ δηλώσῃ τὸ χαμηλὸ φρόνημα, τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ διακρίνει τοὺς ἀγωνιζόμενους χριστιανούς, σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν ὑψηλοφροσύνη. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο χρησιμοποιοῦνται ἐναλλακτικῶς οἱ ὅροι «ταπείνωση» καὶ «ταπεινοφροσύνη» στὰ κείμενα τῆς Ὁρθόδοξου Παραδόσεώς μας. Ἀρετὴ τῆς ταπεινώσεως καὶ φρόνημα ταπεινὸ (ταπεινοφροσύνη) ταυτίζονται.

Πρὶν ἐξετάσουμε τὴν ἀρετὴ τῆς ταπεινοφροσύνης σκόπιμο εἶναι νὰ ἀσχοληθοῦμε καὶ μὲ τὸ ἀντίθετό της πάθος, τὴν ὑψηλοφροσύνη. Οἱ ἅγιοι Πατέρες διέκριναν τὶς ποικίλες, συγγενικὲς μεταξὺ τους, πτυχές-πάθη τῆς ὑψηλοφροσύνης. Ἐτσι ὡς φιλοδοξία ὀρίζουν τὴν ἁμαρτωλὴ ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἐπιζητῇ τὴν ἐπίγεια δόξα τῶν ἀνθρώπων. Ματαιοδοξία ὀνομάζεται γιὰτὶ ἡ δόξα ποὺ εἰσπράττει κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους εἶναι ἀφ' ἑνὸς πρόσκαιρη («οὐ παραμένει ὁ πλοῦτος, οὐ συνοδεύει ἡ δόξα», ψάλλουμε στὴν νεκρώσιμη Ἀκολουθία) καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅπως ἐξωτερικὴ· δὲν ἀφορᾷ τὴν οὐσία τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τὸ ἐξωτερικὸ του φαίνεσθαι. Ἡ κενοδοξία ὀρίζεται ὡς ἡ κενή, δηλ. ἡ ἄδεια, ἡ κούφια, ἡ ἄνευ οὐσίας, δόξα. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἐπισημαίνει ὅτι «ἡ κενοδοξία, οὐ διὰ τὸ ἀγαπᾶν τὴν δόξαν, κακὴ, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ τὴν ἐκ Θεοῦ δόξαν ἀγαπᾶν»². (Ἡ κενοδοξία δὲν εἶναι κακὴ ἐπειδὴ ἀγαπᾶμε τὴν δόξα, ἀλλὰ ἐπειδὴ δὲν ἀγαπᾶμε τὴν ἐκ Θεοῦ προερχομένη δόξα). Ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι ἡ τάση τοῦ ἐμπαθοῦς ἀνθρώπου νὰ ἐμφανίζεται ὑπὲρ (παραπάνω) ἀπὸ τοὺς συνανθρώπους του· ἡ προσπάθειά του νὰ ἐπιδεικνύει ἰδιότητες καὶ ἱκανότητες, οἱ ὁποῖες κατὰ τὴν γνώμη του τὸν καθιστοῦν ἀνώτερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἄλλη πτυχὴ τοῦ πάθους τῆς ὑψηλοφροσύνης εἶναι ἡ οἴηση, δηλ. ἡ ἐσωτερικὴ ἀποδοχὴ τῆς ἀνωτερότη-

τάς μας ἔναντι τῶν ἄλλων· προέρχεται ἀπὸ τὸ ρῆμα οἶομαι, ποὺ σημαίνει νομίζω, φαντάζομαι, ἔχω τὴν ἐντύπωση. Ὁ οἰηματίας, λοιπόν, εἶναι ὁ ἁμαρτωλὸς ἐκεῖνος ἀνθρώπος ποὺ θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸ τοῦ ἀνώτερο τῶν ἄλλων, χωρὶς ὅμως νὰ τὸ δεικνύει πάντοτε αὐτὸ ἐμφανῶς, ὅπως κάνει ὁ ὑπερήφανος. Ἄλλη λέξη ποὺ χρησιμοποιεῖται γιὰ τὸ ἴδιο πάθος εἶναι ἡ ἔπαρση· καὶ ἐδῶ μπορεῖ νὰ γίνεταί ἐμφανῶς ἢ ἀφανῶς (μέσα στὴν συνείδησή μας, μέσα στὴν σκέψη μας). Ἄλλοι, τέλος, γιὰ ὅλες αὐτὲς τὶς καταστάσεις τῆς ἐμπαθοῦς ψυχῆς χρησιμοποιοῦν τὸν ὅρο ἐγωισμὸς· ὁ ἀνθρώπος προβάλλει τὸ ἐγὼ του ἔναντι τῶν ἄλλων καὶ συγκρινόμενος μὲ τοὺς ἄλλους τοὺς ὑποβιβάζει: «οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων»³, ὅπως πίστευε καὶ ἔλεγε ὁ Φαρισαῖος τῆς γνωστῆς παραβολῆς τοῦ Κυρίου μας. Τὸ πάθος τῆς ὑψηλοφροσύνης εἶναι καταστρεπτικὸ γιὰ τὸν ἀνθρώπο· τὸν ἐξομοιώνει μὲ τὸν ἐμπνευστὴ αὐτῆς τῆς διαστροφῆς, τὸν διάβολο. Γι' αὐτὸ καὶ στὴν Γραφὴ διαβάζουμε: «ὁ Θεὸς ὑπερηφάνους ἀντιτάσσεται, ταπεινοὶς δὲ δίδωσιν χάριν»⁴.

Πὼς ἀποκτᾶται, ὅμως, ἡ ἀρετὴ τῆς ταπεινώσεως; Ἡ ταπεινοφροσύνη πηγάζει ἀπὸ τὴν αὐτογνωσία, δηλ. ἀφ' ἑνὸς ἀπὸ τὴν συναίσθηση τῆς ἁμαρτωλότητος καὶ ἀναξιοτήτος μας καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὴν συναίσθηση ὅτι τὰ πάντα ἐντὸς μας εἶναι δῶρα καὶ χαρίσματα τῆς ἀγαθότητος τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ.

Τὸ πρῶτο, τὸ ὁποῖο χρειάζεται νὰ κάνουμε, εἶναι μία πραγματικὴ αὐτοεξέταση γιὰ νὰ φθάσουμε στὴν αὐτογνωσία. Ἐκεῖ θὰ διαπιστώσουμε ὅτι μέσα μας υπάρχουν, καὶ πολλὲς φορὲς κυριαρχοῦν, ποικίλα ἁμαρτήματα καὶ πάθη. Αὐτὴ ἡ συναίσθηση τῆς ἁμαρτωλότητός μας μᾶς ὁδηγεῖ στὸ ταπεινὸ φρόνημα. Θὰ ὁμολογοῦμε, μαζὶ μὲ τὸν πατριάρχην Ἀβραάμ, ὅτι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ «ἐγὼ δέ εἰμι γῆ καὶ σποδός»⁵. Μάλιστα, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἁγίους Πατέρες χαρακτηρίζουν «ὕλικὸ πρὸς ταπείνωση» τοῦ ἀνθρώπου τὶς διάφορες πτώσεις του· γιὰτὶ μέσῳ αὐτῶν δια-

πιστώνει ὁ ἀνθρώπος τὴν ἀδυναμία του καὶ τὴν μικρότητά του καὶ ταπεινώνεται καὶ ἔναντι τοῦ Τρισαγίου Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἔναντι τῶν συνανθρώπων του. «Ὁ δοκῶν ἐστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ»⁶, μᾶς συμβουλεύει ἡ Γραφή. Αὐτὴ ἡ πτώση εἶναι μία ἀκούσια ταπείνωση (καταβίβαση, χαμῆλωση) τοῦ φρονήματος τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία ἐὰν ἀξιοποιηθεῖ πνευματικῶς (διὰ τῆς μετανοίας) μπορεῖ νὰ ὁδηγήσῃ στὴν ταπεινοφροσύνη, σὲ διαρκῆ δηλ. καὶ ἡθελημένη κατάσταση.

Δεύτερος τρόπος γιὰ νὰ ἀποκτήσουμε τὸ ταπεινὸ φρόνημα εἶναι νὰ ἀποδίδουμε ὅλες μας τὶς ἱκανότητες καὶ ὅλα μας τὰ τυχὸν ἐπιτεύγματα στὴν ἀγαθότητα καὶ Χάρη τοῦ Θεοῦ· ὅλα αὐτὰ νὰ τὰ θεωροῦμε χαρίσματα καὶ δῶρα τοῦ Θεοῦ καὶ ὅχι ἀποτελέσματα τῶν δικῶν μας κόπων καὶ προσπάθειων. Αὐτὴ ἡ ἀπόδοση ὅλων ὧν μᾶς χαρακτηρίζουν (πλὴν τῆς ἁμαρτίας ποὺ εἶναι δική μας ἐξ ὀλοκλήρου) στὸν δωρεοδότῃ Θεὸ μᾶς καθιστᾷ ἀφ' ἑνὸς αὐθεντικούς καὶ ἀφ' ἑτέρου ταπεινούς. Διδάσκει σχετικῶς ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «τί δὲ ἔχεις ὁ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών;»⁷. Καὶ ὁ ἀσκητικὸς συγγραφέας Εὐάγγελος συμπληρώνει: «Τίποτα δὲν ἔχεις ποὺ νὰ μὴν ἔλαβες ἀπὸ τὸν Θεό. Γιατὶ, λοιπόν, διαστρέφεις τὸ ξένο γιὰ δικό σου; Γιατὶ στολίζεσαι μὲ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ σὰν νὰ εἶναι δικό σου ἀπόκτημα; Γνώρισε αὐτὸν ποὺ σοῦ τὸ χάρισε καὶ νὰ μὴν ἐπαίρεσαι. Εἴσαι δημιουργημα τοῦ Θεοῦ, νὰ μὴν παραθεωρεῖς τὸν Δημιουργό σου. Βοηθήθηκες ἀπὸ τὸν Θεό, νὰ μὴν ἀρνεῖσαι τὸν εὐεργέτη σου. Ἀνέβηκες σὲ ὕψη ἐνάρετης πολιτείας, ἀλλὰ ἐκεῖνος σὲ ὁδήγησε. Κατόρθωσες τὴν ἀρετὴ, ἀλλὰ ἐκεῖνος ἐνεργοῦσε μαζὶ σου. Ὁμολόγησε αὐτὸν ποὺ σὲ ἀνύψωσε γιὰ νὰ παραμένεις σταθερὸς στὸ ὕψος ποὺ σὲ ἔβαλε»⁸.

(Συνεχίζεται στὸ ἐπόμενο τεῦχος)

Επιμέλεια:
Ι.Κ. Αγγελόπουλος

1 Βλ. Liddet - Scott, Μέγα Λεξικὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, τόμ. Δ' (Ἀθῆνα: Κωνσταντινίδης, 1906), σ. 290.

2 Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Κατὰ Μανιχαίων, ιδ' (PG 94, 1520).

3 Λουκ. 18: 11.

4 Ἰακ. 4: 6. Πρβλ. Παρμ. 3: 34.

5 Γεν. 18: 27.

6 Α' Κορ. 10: 12.

7 Α' Κορ. 4: 7.

8 Εὐαγγρίου Ποντικοῦ, Περί τῶν ὀκτῶ πνευμάτων τῆς πονηρίας, ιη' (ΒΕΠ 79, 62-63).

Η φωνή των Πατέρων

ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ

✠ Αναστασίου Σιναΐτου ✠
Επισκόπου Αντιοχείας

«Απόκρισις περί αναξίων αρχόντων»

Ερώτησις: Ο Απόστολος Παύλος λέει ότι οι εξουσίες του κόσμου έχουν ταχθή από τον Θεό¹. Πρέπει λοιπόν να δεχθούμε ότι κάθε άρχοντας ή βασιλεύς ή Επίσκοπος προχειρίζεται στο αξίωμα αυτό από τον Θεό;

Απόκρισις: Ο Θεός λέει στον Νόμο: «Θα σας δώσω άρχοντας σύμφωνα με τις καρδιές σας». Είναι λοιπόν φανερό ότι οι μιν άρχοντες και οι βασιλείς που είναι άξιοι αυτής της τιμής προχειρίζονται στο αξίωμα αυτό από τον Θεό. Οι άλλοι πάλι που είναι ανάξιοι προχειρίζονται κατά παραχώρησιν η και βούλησιν τού Θεού σε ανάξιο λαό εξ αιτίας αυτής ακριβώς της αναξιότητός των. Και άκουσε σχετικά μερικές διηγήσεις.

Όταν είχε γίνει βασιλεύς ο Φωκάς ο τύραννος² και άρχισε εκείνες τις αιματοχυσίες με τον Βονόσο³ τον δήμιο, υπήρχε κάποιος μοναχός στην Κωνσταντινούπολι, άγιος άνθρωπος, που έχοντας πολλή παρηρσία προς τον Θεό, σαν να δικαζόταν με τον Θεό και έλεγε με απλότητα: «Κύριε, γιατί έκανες τέτοιο βασιλέα;» Και τότε, αφού το έλεγε αυτό για αρκετές ημέρες, τού ήλθε φωνή εκ Θεού που έλεγε: «Δι-

ότι δεν βρήκα άλλον χειρότερο».

Υπήρχε και κάποια άλλη πόλις στην περιοχή της Θηβαΐδος που ήταν γεμάτη παρανομία, της οποίας οι πολίτες διέπρατταν πολλά μι-
αρά και άτοπα πράγματα. Σ' αυτήν λοιπόν κάποιος άνθρωπος του ιπποδρόμου διεφθαρμένος στο έπακρον απόκτησε ξαφνικά κάποια ψευδοκατάνυξι και πήγε και κουρεύτηκε μο-

«Κύριε, γιατί έκανες τέτοιο βασιλέα;» Και τότε, αφού το έλεγε αυτό για αρκετές ημέρες, τού ήλθε φωνή εκ Θεού που έλεγε: «Διότι δεν βρήκα άλλον χειρότερο».

ναχός και ντύθηκε το μοναχικό σχήμα. Αλλ' όμως καθόλου δεν σταμάτησε τις πονηρές πράξεις του. Συνέβη λοιπόν να πεθάνη ο Επίσκοπος της πόλεως αυτής. Τότε παρουσιάσθηκε σε κάποιον άγιο άνθρωπο άγγελος Κυρίου και του λέει: «Πήγαινε και προετοίμασε την πόλι, για να χειροτονήσουν Επίσκοπο τον πρώην άνθρωπο τού Ιπποδρόμου». Πήγε λοιπόν αυτός και έκανε ό,τι του παρηγγέλην. Αφού λοιπόν χειροτονήθηκε ο προαναφερθείς πρώην, ή μάλλον έτι φανόβιος, άρχισε με τον νου του να φαντάζεται ότι κάτι είναι και να υπηλοφρονή. Τότε τού παρουσιάσθηκε άγγελος Κυρίου και τού λέ-

ει: «Γιατί υπηλοφρονείς, άθλιε; Σου λέω αλήθεια ότι δεν έγινες Επίσκοπος, επειδή ήσουν άγιος για ιερωσύνη, αλλά γιατί αυτής της πόλεως τέτοιος Επίσκοπος της άξιζε».

Γι' αυτό λοιπόν, αν ποτέ δης κάποιον ανάξιο και πονηρό βασιλέα ή άρχοντα ή Επίσκοπο, μην απορήσης, μήτε να κατηγορήσης την πρόνοια τού Θεού. Αλλά μάλλον μάθε απ' αυτό και πίστευε ότι παραδιδόμεθα σε τέτοιους τυράννους εξ αιτίας των ανομιών μας, κι όμως πάλι δεν αφήνουμε τα κακά μας έργα.

Επιμέλεια:

Μ. Α.

φοιτ. Ιατρικής Σχολής

Αθηνών

ΠΗΓΕΣ

- Ερωτήσεις και αποκρίσεις περί διαφόρων κεφαλαίων εκ διαφόρων προσώπων,
- Ερώτησις ις', ΡG 89, 476B - 477A., Πηγή: «Αγιορείτικη Μαρτυρία», τ. 7.

- 1 Ρωμ. ιγ' 1: «Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. οὐ γὰρ ἔστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ, αἱ δὲ οὖσαι ὑπὸ θεοῦ τεταγμέναι εἰσὶν.»
- 2 Φλάβιος Φωκάς: αυτοκράτορας του Βυζαντίου (602-610), φημισμένος για την σκληρότητα και ακολασία του.
- 3 Βονόσος ή Βόνωσος: λογοθέτης (υπουργός) επί Φλαβίου Φωκά

Δραστηριότητες

3 Απριλίου

Εξόρμηση αγάπης στο ΠΙΚΠΑ Πεντέλης. Βρεθήκαμε κοντά στα παιδιά, που στερήθηκαν την οικογενειακή ζεστασιά, τραγουδήσαμε, παίξαμε μαζί τους και πήραμε τη βαθιά χαρά της προσφοράς! Ακολούθησε κατανυκτικός Εσπερινός στην Ι.Μ. Πεντέλης.

8 Απριλίου

Ακολουθία του Ακάθιστου Ύμνου, στο ι. παρεκκλήσιο του Απ. Παύλου, Καρύτση 14.

14 Απριλίου

Συνάντηση φοιτητών της Χ.Φ.Ε με τον Αρχιεπίσκοπο Αμερικής κ.κ. Δημήτριο, στα πλαίσια εκπαιδευτικής εκδρομής του ΕΜΠ στη Νέα Υόρκη.

18 Απριλίου

Προσέγγιση των Παθών και της Αναστάσεως του Κυρίου μας μέσα από προβολή εικόνων από τον κ. Ιωάννη Αγγελόπουλο, Θεολόγο και κατόπιν η Ακολουθία του Νυμφίου στο κτήμα της Αδελφότητας Θεολόγων «ΖΩΗ», στην Αγ. Παρασκευή.

27 Απριλίου

Πασχαλινή επίσκεψη αγάπης φοιτητριών στον Οίκο Τυφλών Γυναίκων στο Μαρούσι.

26-30 Απριλίου

Προσκυνηματική εκδρομή φοιτητών της Χ.Φ.Ε. Αθηνών σε Σμύρνη, Έφεσο, Αϊβαλί, Πέργαμο.

17 Μαΐου

Συνάντηση Αρθρογράφων «Παρεμβολής»

ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ

23 Μαΐου

Εξόρμηση «Παρεμβολής» στην Ιατρική σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών.

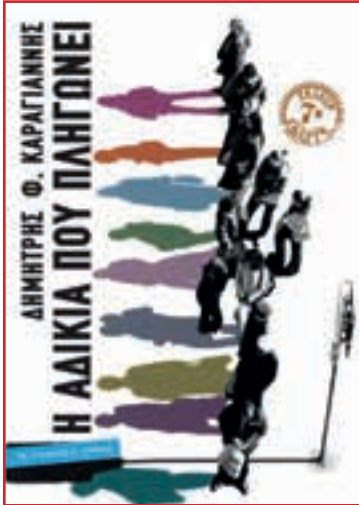
29 Μαΐου

Λήξη εργασιών της Χ.Φ.Ε. για το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011. Εκδήλωση μνήμης «Εἰς τὴν Πόλιν». Προσκεκλημένοι ομιλητές ο καθηγητής του Ε.Μ.Π. και πρόεδρος του οικουμενικού συλλόγου Κωνσταντινουπολιτών κ. Νικ. Ουζούνoglou και ο δρ. Θεολογίας, κ. Γεώργιος Μποροβίλος.

ΒΙΒΛΙΟ- παρουσιάσεις

Δημήτρης Φ. Καραγιάννης
« Η αδικία που πληγώνει »

Εκδόσεις ΑΡΜΟΣ

« Η αδικία που πληγώνει » είναι ένα βιβλίο με αφιέρωση «Στην ταπεινή ανώνυμη γυναίκα από την Χίο, η οποία στα 16 της βρέθηκε στη Σπιναλόγκα, ως λεπρή, και αργότερα στην πτέρυγα για τους λεπρούς στο νοσοκομείο λοιμωδών της Αγ. Βαρβάρας · ακρωτηριασμένη και τυφλή, πρόσφερε την αγάπη, τη ζωτάνια και τις ευχές της απλόχερα, δίχως ποτέ να παραπονεθεί για όσα στερήθηκε. »

Ο συγγραφέας αυτού του βιβλίου, ο Δημήτρης Καραγιάννης, είναι Παιδοψυχίατρος-Ψυχοθεραπευτής, Διευθυντής του Κέντρου Παιδοψυχικής Υγιεινής και μεταξύ άλλων και Διδάκτωρ του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου. «Η κλινική του εργασία βασίζεται στην ανάδειξη της μοναδικότητας του ανθρώπινου προσώπου, αξιοποιεί τις ψυχικές δυνάμεις που διαθέτει κάθε άνθρωπος, ανεξάρτητα από την όποια ψυχοπαθολογία του και **προτείνει τον ευχαριστιακό τρόπο ζωής ως απάντηση στην φθορά της καθημερινότητας.**»

Όλοι μας γνωρίζουμε ότι συνειδητά ή ασυνείδητα, έχουμε αδικήσει τους άλλους αλλά έχοντας πρωταρχικά αδικήσει τον εαυτό μας. Η λέξη «πονηρός» κρύβει μέσα της την λέξη «πόνος». Η αίσθηση της αδικίας και η αγωνία της δικαίωσης πληγώνουν, οδηγούν την ύπαρξη σε απομόνωση και εγκλωβισμό στο παρελθόν και στερούν την επιθυμία για ζωή, για ευτυχία. Η υπαρξιακή κατάθλιψη και ο θάνατος ακολουθούν.

Από τα περιεχόμενά του βιβλίου μπορούμε να δούμε ότι γίνεται αναφορά στην αδικία από το παρελθόν, από τον εαυτό, στην αδικία στις συντροφικές σχέσεις, στον οικογενειακό χώρο, στην επαγγελματική ζωή, στην εκπαίδευση των παιδιών στην αδικία. «Η αδικία που πληγώνει» ανατρέχει στα επώδυνα βιώματα της παιδικής ηλικίας. Αναζητάει τους όρους και τις συνθήκες που την παράγουν στο οικογενειακό περιβάλλον. Καταγράφει τις προσδοκίες για την απάλειψή της, αλλά και τις επώδυνες ματαιώσεις στις συντροφικές σχέσεις. Επεξεργάζεται την εμφάνισή της στο εργασιακό περιβάλλον. Αναδεικνύει όμως την δυνατότητα να μην ταυτιστεί η μοίρα του ανθρώπου με τα τραύματά του, γιατί κάτι τέτοιο θα οριζόταν ως μοιραία παράδοση στην κατάθλιψη.

Το βιβλίο αποτελεί μια κίνηση απεγκλωβισμού από τις μονοδιάστατες κατανοήσεις των κλινικών διαγνώσεων. Είναι μια αισιόδοξη θέαση, απόρροια μακρόχρονης κλινικής εργασίας με ανθρώπους που εμπιστεύτηκαν με αγωνία τον θεραπευτή. Στις σελίδες του αναζητούνται οι όροι της υπέρβασης, όπου η συγχώρηση δεν αποτελεί ηθική επιταγή, αλλά ικανότητα που απαιτεί πολυεπίπεδη απαιτητική επεξεργασία, η οποία οδηγεί στην κατάκτηση της ελευθερίας μέσω της θαυμαστής υπέρβασης των φορτίων του παρελθόντος.»

Ο Χριστός έλεγε σε κάθε έναν που γιάτρυνε « Η πίστη σου σε έσωσε». Ο κάθε ασθενής πνευματικά και σωματικά άνθρωπος που ζητούσε ίαση και έλεος από τον Μεσσία Χριστό αφενός πίστευε ότι είχε μπροστά του τον Σωτήρα της ανθρωπότητας, ικανό να λύσει τις αμαρτίες του κόσμου, αφετέρου είχε πρώτα αναγνωρίσει τα σφάλματά του και για να ζητούσε συγχώρηση από τον Θεάνθρωπο -άρα και ίαση- πάει να πει ότι είχε ήδη πιστέψει μέσα στην καρδιά του, πως μπορούσε να πάρει τη συχώρηση από Αυτόν που είναι η Αγάπη.

Επιμέλεια:
Όλγα Γεωργίου

Με τα μάτια κλειστά

Τυλιγμένος στις σκέψεις τις πολλές και αδυσώπτες,
απορροφημένος σε ότι σε κρατά καθηλωμένο,
περπατάς με τα μάτια κλειστά...
Ναι, έτσι σε συμβούλευσαν...
έτσι θα φτάσεις στο όνειρο, θα αγγίξεις την προσωπική σου ευτυχία.
Και συ τους πίστεψες...
Και ναι, ίσως κάπως να σε πλησίασε το όνειρο·
κάπως να άγγιξες τις προσωπικές σου οπτασίες
...Όμως και πάλι νιώθεις ανήσυχος
κάτι ζητάς, κάτι ψάχνεις·
Το σκοτάδι σου σε έχει πλημμυρίσει!
Και τότε αρκεί μια στιγμή
και μια ακτίνα ξαφνικά τρυπά το σκοτάδι σου, ξυπνά το βυθισμένο σου μυαλό
Και τότε ανοίγεις τα μάτια σου·
Περπατάς για λίγο με μάτια ορθάνοιχτα,
αλλά και ταυτόχρονα με μάτια ερμητικά κλειστά...
Ορθάνοιχτα για να σε αγγίζει η πραγματικότητα,
κλειστά για να αγγίζεις το όνειρο...
Και να τώρα περπατάς... και βλέπεις...
...τώρα νιώθεις φωνές παντού να σε καλούνε για βοήθεια,
χέρια απλωμένα να περιμένουν να ενωθούν με το δικό σου για να βρουν τη χαμένη τους δύναμη...
...δάκρυα, δάκρυα και πάλι δάκρυα να καρτερούν το δικό σου μαντίλι για να στεγνώσουν!

Και συ ανθρωπάκι, τι κάνεις;
Νιώθεις να τυφλώνεσαι, να σβήνει ξαφνικά το φως σου!
Είχες συνηθίσει στην ησυχία του σκοταδιού σου, στην σιωπή του δικού σου εγωισμού...και τώρα,
...τώρα δεν αντέχεις το φως της αλήθειας!
Σε πληγώνει...
Κάνεις να στρίψεις το κεφάλι, ζητάς το σκοτάδι πάλι...
Κλείνεις τα μάτια να επιστρέψεις στο όνειρο...
Μα το όνειρο χάθηκε, εξαφανίστηκε·
Στη θέση του ένας καθρέφτης και μπροστά του εσύ...
Τρομάζεις!!!
Και τότε νιώθεις μια γνώριμη φωνή στα αυτιά σου:
«Με ρώτησες πού θα με βρεις,
..είπες πως με ψάχνεις και δε με βλέπεις πουθενά.
Κι εγώ σου είπα απλά να ανοίξεις για λίγο τα μάτια σου, και θα με δεις·
Μα εσύ παιδί μου, δεν κατάλαβες τα λόγια μου και θύμωσες...
...κι όμως...
Ήμουν η φωνή που εκλιπαρούσε για βοήθεια, μα εσύ με έπνιξες...
Ήμουν το απλωμένο χέρι που ποθούσε το δικό σου, μα εσύ με προσπέρασες...
Ήμουν το δάκρυ που καρτερούσε να το σκουπίσεις, μα εσύ με αγνόησες...»

Κοιτάς ξανά στον καθρέφτη...
...η μορφή σου, που σε τρόμαζε, εξαφανίστηκε!
την ψάχνεις, δεν την βρίσκεις όμως!
Τώρα βλέπεις μόνο ουρανό...!
Τώρα κατάλαβες με ποιο τρόπο θα φέρεις στη γη λίγο ουρανό...!
Τώρα κατάλαβες πώς θα «δεις» τον Θεό...!
Δεν είναι αργά!
Άνοιξε τα μάτια και περπάτησε...

Επιμέλεια:
Μ. Π.

ΚΛΕΙΣΤΟ ΕΝΤΥΠΟ - ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 868 - ΚΩΔΙΚΟΣ 5475
Χριστιανική Φοιτητική Ένωση, Κορυύτον 14 - 105 61 Αθήνα

